

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ»**

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ

**Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση:
Η διευθέτηση των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω
ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΧΟΙΝΑ ΘΕΟΔΩΡΑ
(ΑΜ: 7114Μ072)**

Τριμελής Επιτροπή

Χρ. Χριστοπούλου, Λέκτορας (Επιβλέπουσα)

Α. Μπώλος, Επίκ. Καθηγητής

Δ. Ρούσσης, Διδάκτωρ Νομικής

**ΑΘΗΝΑ
Δεκέμβριος 2015**

Also, a single banking system is the mirror image of a single money. As the vast majority of money is bank deposits, money can only be truly single if confidence in the safety of bank deposits is the same irrespective of the Member State in which a bank operates. This requires single bank supervision, single bank resolution and single deposit insurance.

Five Presidents' Report "Completing Europe's Economic and Monetary Union", 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	V
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	VII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	5
2. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	9
2.1. <i>Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός</i>	9
2.2. <i>Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης</i>	11
2.3. <i>Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων</i>	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ Η ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΪΣΧΥΣΑΝ ΔΙΚΑΙΟ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13
2. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ.....	14
2.1. <i>Γενικά στοιχεία</i>	14
2.2. <i>Διορισμός επιτρόπου</i>	16
3. Η ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ.....	18
3.1. <i>Τα κατ' ιδίαν μέτρα εξυγίανσης</i>	21
3.1.1. <i>Η αύξηση κεφαλαίου</i>	21
3.1.2. <i>Η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος</i>	22
3.1.3. <i>Το μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα</i>	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 806/2014

1. ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ.....	28
1.1. <i>Μέλη και συνεδριάσεις του Συμβουλίου Εξυγίανσης</i>	28
1.2. <i>Πόροι</i>	32
2. ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ.....	33
2.1. <i>Ίδρυση του Ταμείου</i>	33
2.2. <i>Εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων</i>	33
3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ (SRM).....	35
3.1. <i>Πεδίο εφαρμογής και γενικές αρχές</i>	35
3.2. <i>Καταμερισμός καθηκόντων εντός του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης</i>	38
4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ.....	40
5. ΕΓΚΑΙΡΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ (EARLY INTERVENTION).....	45
6. Η ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ.....	46

6.1. Οι στόχοι της εξυγίανσης.....	46
6.2. Οι γενικές αρχές που διέπουν την εξυγίανση.....	47
6.3. Καθεστώς εξυγίανσης και προϋποθέσεις έγκρισής του.....	49
7. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ.....	57
7.1. Εισαγωγικά στοιχεία.....	57
7.2. Τα επιμέρους εργαλεία της εξυγίανσης.....	58
7.2.1. Εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων (sale of business).....	58
7.2.2. Εργαλείο μεταβατικού ιδρύματος (bridge institution).....	63
7.2.3. Εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων (asset separation).....	66
7.2.4. Εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in).....	67
7.2.4.1. Έννοια.....	67
7.2.4.2. Πεδίο εφαρμογής.....	70
7.2.4.3. Σύνδεση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ.....	72
7.2.4.4. Η περίπτωση της Κύπρου.....	75
8. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ (DGS) ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ..	77
8.1. Η εγγύηση των καταθέσεων διαχρονικά.....	77
8.1.1. Η Οδηγία 94/19/ΕΚ.....	79
8.1.2. Η Οδηγία 2014/49/ΕΕ.....	80
8.2. Οι προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 για την χρήση των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων.....	82
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	89
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	93
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	95
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	97

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
αριθ.	αριθμός
Βλ. ή βλ.	Βλέπε
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive
CRD	Capital Requirement Directive
CRR	Capital Requirement Regulation
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών (περιοδικό)
ΔΕΚ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΔικΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
DGS	Deposit Guarantee Schemes
EBA	European Banking Authority
ECU	European Currency Unit
εδ.	εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕυρΔ	Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕιρΑθ	Ειρηνοδικείο Αθηνών
ΕΙΟΡΑ	European Insurance and Occupational Pensions Authority
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΜΕ	Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης
ΕΜΣ/ESM	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης/European Stability Mechanism
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
επ	επόμενα
ΕΠΑΘ	Επιτροπή Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων
ΕΠ.Ε.Ι.Α.	Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
ESMA	European Securities and Markets Authority
ESRB	European Systemic Risk Board
ΕΣΧΕ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας
ΕΤΧΣ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ΕΥ	European Union

ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
κ.ά.	και άλλα
Κ.Ν.	Κωδικοποιημένο Νομοθέτημα
ΜΠρΑθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
MREL	Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities
Ν. ή ν.	Νόμος
Νο.	Number
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (περιοδικό)
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
παρ.	παράγραφος
περ.	περίπτωση
Πρβλ.	παράβαλε
ΠτΚ	Πτωχευτικός Κώδικας
ΣΕΕ	Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΕΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
SRF	Single Resolution Fund
SRM	Single Resolution Mechanism
SSM	Single Supervisory Mechanism
υπ' αριθ.	υπ' αριθμόν
ΤΕΚ	Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων
ΤΕΚΕ	Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
ΤΧΣ	Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
υποσ.	υποσημείωση
Vol.	Volume (τόμος)
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως
ΧρηΔικ	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο (περιοδικό)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 στις ΗΠΑ και λίγο μετά εξαπλώθηκε στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού, και που μέχρι σήμερα ταλανίζει την ελληνική οικονομία, έδωσε το έναυσμα για την σχεδίαση και την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πλέγματος ασφαλείας (european safety net) για την θωράκιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Άρχισε να διαμορφώνεται, λοιπόν, η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση αποτελούμενη από τρεις πυλώνες, καθένας από τους οποίους αντιστοιχεί σε έναν ακρογωνιαίο λίθο της εύρυθμης λειτουργίας του τραπεζικού χώρου. Ο πρώτος πυλώνας αφορά την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, ο δεύτερος την εξυγίανση των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων και ο τρίτος την εγγύηση των καταθέσεων, ο οποίος ωστόσο δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα.

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η μελέτη του δεύτερου πυλώνα της Τραπεζικής Ένωσης κατά το σκέλος που αφορά τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης των μη βιώσιμων ιδρυμάτων ο οποίος θεσπίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 806/2014¹ και που θα αρχίσει να ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 2016. Η εξυγίανση αποτελεί μία από τις δυνατότητες που προσφέρονται για την αντιμετώπιση της κρίσης φερεγγυότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος, όταν αυτό, δηλαδή, παρουσιάζει κεφαλαιακή ανεπάρκεια² αδυνατώντας κατ' αυτόν τον τρόπο να ανταπεξέλθει στην αποπληρωμή των οφειλών του μόλις αυτές καταστούν ληξιπρόθεσμες και υπό την

-
1. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 της 15^{ης} Ιουλίου 2014 περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και τροποποίησης του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010, ΕΕ 30.7.2014, L 225/1.
 2. Γκόρτσος, Πρόληψη και διαχείριση «τραπεζικών κρίσεων φερεγγυότητας», σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και το ελληνικό δημόσιο τραπεζικό δίκαιο: μια συνοπτική θεώρηση, ΔΕΕ 2015, 577 επ. Οι υπόλοιπες διαζευκτικές δυνατότητες είναι πρώτον, η ανακεφαλαιοποίηση από τον ιδιωτικό τομέα, δεύτερον, ο διορισμός επιτρόπου και τρίτον, η ανακεφαλαιοποίηση με δημόσιους πόρους (όταν το πιστωτικό ίδρυμα κρίνεται βιώσιμο) ή η ανάκληση της άδειας του πιστωτικού ιδρύματος χωρίς να έχει προηγηθεί η εξυγίανσή του (όταν το πιστωτικό ίδρυμα κρίνεται μη βιώσιμο). Η κρίση φερεγγυότητας αντιδιαστέλλεται από την κρίση ρευστότητας που μπορεί να επηρεάσει ένα ίδρυμα, για την οποία (κρίση ρευστότητας) η πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση συνίσταται στην ενίσχυση με την μορφή τελικού αναχρηματοδοτικού δανεισμού από την κεντρική τράπεζα του κράτους μέλους που βρίσκεται το πιστωτικό ίδρυμα (lender of last resort). Για την έννοια του τελικού αναχρηματοδοτικού δανεισμού και για το ποια κεντρική τράπεζα –ή ΕΚΤ ή οι εθνικές κεντρικές τράπεζες– είναι τελικώς επιφορτισμένη να τον παρέχει στα πιστωτικά ιδρύματα που θα τον χρειαστούν βλ. Γκόρτσος, Η χορήγηση τελικού αναχρηματοδοτικού δανεισμού σε φερέγγυα πιστωτικά ιδρύματα στην ευρωζώνη: μία αναλυτική παρουσίαση του μηχανισμού χορήγησης έκτατης ενίσχυσης σε ρευστότητα ("ΕΛΑ"), ΧρηΔικ 2014, 381.

προϋπόθεση ότι αυτή η αδυναμία δεν μπορεί να καλυφθεί αποκλειστικά και μόνο μέσω της ενίσχυσης της ρευστότητας του ιδρύματος³.

Στο κείμενο χρησιμοποιείται ο όρος «εξυγίανση» κατ' ακολουθία της μετάφρασης του όρου «resolution» του αγγλικού κειμένου, όπως αυτός έχει αποτυπωθεί στο κείμενο του Κανονισμού στην ελληνική. Επιπλέον, χρησιμοποιείται και ο όρος «διευθέτηση»⁴ έχοντας ταυτόσημη έννοια με αυτόν της «εξυγίανσης» στην παρούσα εργασία.

Επίσης, στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού περιλαμβάνονται τρεις κατηγορίες οικονομικών οντοτήτων⁵, όμως στην συγκεκριμένη εργασία δίδεται βάρος μόνο στην κατηγορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τέλος, σε αρκετά σημεία των διατάξεων του γίνεται αναφορά στις «κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας» βάσει

3. Γεροντίδης, Προλεγόμενα στο δίκαιο της εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΕπισκΕΔ 2012, 308 επ.

4. Ο όρος «διευθέτηση» έχει προκριθεί και χρησιμοποιείται από τον Καθηγητή Χρήστο Γκόρτσο σε μελέτες και εισηγήσεις του για να αποδώσει τον αγγλικό όρο «resolution». Ενδεικτικά βλ. Γκόρτσος σε Ρόκα/Γκόρτσος, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2012, 57, όπου ο συγγραφέας εύλογα παρατηρεί ότι αναφορικά με τα μέσα εξυγίανσης της εντολής μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος και της σύστασης μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος των άρθρων 63Δ και 63Ε Ν. 3601/2007 (και κατ' επέκταση των άρθρων 141 και 142 Ν. 4261/2014 με τον οποίο καταργήθηκε ο Ν. 3601/2007) δεν επέρχεται κατ' ακριβολογία εξυγίανση διότι η άδεια λειτουργίας του αφερεγγυού ιδρύματος ανακαλείται και το χαρτοφυλάκιο μεταβιβάζεται· ο ίδιος, Η πορεία προς την «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: Θεσμικές και κανονιστικές διαστάσεις και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, ΧρηΔικ 2013, 398· ο ίδιος, Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως εποπτική αρχή στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα: Μια μείζονος σημασίας θεσμική τομή, Εισήγηση σε EPLO, 2014, 2. Δεν πρέπει, δε, να παραβλεφθεί το γεγονός, ότι ο όρος «εξυγίανση» χρησιμοποιήθηκε αρχικά στο Ν. 3458/2006 για να αποδώσει τον αγγλικό όρο «reorganisation» της Οδηγίας 2001/24/EK για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων –η οποία και ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη από τον ανωτέρω νόμο. Η έννοια της «εξυγίανσης» όπως προβλέπεται στον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 806/2014 (resolution) δεν είναι ταυτόσημη με την αντίστοιχη έννοια της «εξυγίανσης» (reorganisation) της Οδηγίας 2001/24/EK, η οποία ωστόσο δεν εισάγει ουσιαστικούς κανόνες εξυγίανσης και εκκαθάρισης, αλλά κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας και αμοιβαίας αναγνώρισης. Στην πρώτη περίπτωση η εφαρμογή των εργαλείων εξυγίανσης πρέπει να πληρούν τους στόχους της εξυγίανσης όπως περιγράφονται στο άρθρο 14 του Κανονισμού, και ιδίως να συμβάλλουν στην διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας μέσω της συνέχισης των κρίσιμων λειτουργιών του ιδρύματος από άλλο, υγιή φορέα, ενώ το αρχικό πιστωτικό ίδρυμα τίθεται εν τέλει υπό ειδική εκκαθάριση. Στην δεύτερη περίπτωση στο άρθρο 2 της Οδηγίας ορίζεται ότι μέτρα εξυγίανσης αποτελούν «τα μέτρα τα οποία έχουν σκοπό να διαφυλάξουν ή να αποκαταστήσουν την οικονομική κατάσταση πιστωτικού ιδρύματος και είναι δυνατόν να θίξουν προϋπάρχοντα δικαιώματα τρίτων, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που συνεπάγονται τη δυνατότητα αναστολής πληρωμών, αναστολής εκτελεστικών μέτρων ή μείωσης των απαιτήσεων».

5. Οι τρεις αυτές κατηγορίες, που συνθέτουν το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014, είναι τα πιστωτικά ιδρύματα, οι μητρικές επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών εταιρειών συμμετοχών και των μεικτών χρηματοοικονομικών εταιρειών συμμετοχών και, τέλος, οι εταιρείες επενδύσεων και τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Απαραίτητη προϋπόθεση για τις οικονομικές οντότητες όλων των κατηγοριών είναι να έχουν την εγκατάστασή τους σε κράτος μέλος που υπόκειται στην ενοποιημένη εποπτεία που ασκείται από την ΕΚΤ. Για την έννοια κάθε μιας από τις ανωτέρω επιχειρήσεις βλ. παραπομπές υπ' αριθ. 106 και 107.

των οποίων εκκαθαρίζονται τα πιστωτικά συστήματα. Ο όρος παραπέμπει στην διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης όπως προβλέπεται στο άρθρο 145 Ν. 4261/2014⁶ όπως αυτό συμπληρώνεται από τις διατάξεις του ΠτΚ⁷.

Το κείμενο της εργασίας διαρθρώνεται σε τρία κεφάλαια τα οποία συντελούν στην απόκτηση από τον αναγνώστη σφαιρικής αντίληψης της συγκεκριμένης θεματικής.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το ιστορικό πλαίσιο και οι εξελίξεις που συνετέλεσαν στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και στην συνέχεια γίνεται αναφορά στον κάθε πυλώνα χωριστά καθώς και στα νομοθετικά κείμενα που τους διαμόρφωσαν.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται να σκιαγραφηθεί σε γενικές γραμμές το νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε για την διεύθυνση των τραπεζικών επιχειρήσεων μέχρι πρότινος. Μέσω της παράθεσης των κυριότερων σημείων του, ειδικά των μέτρων εξυγίανσης που προβλέπονταν και σε συνδυασμό με το τρίτο κεφάλαιο, γίνονται εν τέλει φανερές, οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στο παλαιό σύστημα και στον σκοπό του νομοθέτη από την μία μεριά και στην λειτουργία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και στους σκοπούς που επιδιώκει ο ευρωπαίος νομοθέτης από την άλλη.

Το τρίτο κεφάλαιο αφιερώνεται εξ ολοκλήρου στην παρουσίαση των κυριότερων χαρακτηριστικών του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, στον τρόπο λειτουργίας του αλλά και στο θεσμικό πλαίσιο για την ίδρυση του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης, που αποτελεί τον κύριο φορέα των εξυγιαντικών δράσεων από κοινού με τις εθνικές αρχές εξυγίανσης, καθώς και του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης μέσω του οποίου θα χρηματοδοτείται η διεύθυνση, όποτε κρίνεται απαραίτητο. Παράλληλα γίνεται σύνδεση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ⁸ που αποτελεί το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων για την διεύθυνση των τραπεζών και το δεύτερο σκέλος του πυλώνα της εξυγίανσης. Γίνεται επίσης λόγος για την πρόσφατη περίπτωση των κυπριακών τραπεζών και για τον τρόπο με τον οποίο εξυγιάνθηκαν. Στο τελευταίο μέρος παρουσιάζονται συνοπτικά τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων (τρίτος πυλώνας) και ο ρόλος που διατελούν μέσα στην εξυγίανση από την προγενέστερη οδηγία που ρύθμισε για πρώτη φορά το

6. Νόμος υπ' αριθ. 4261/2014 για την πρόσβαση στη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ), κατάργηση του ν. 3601/2007 και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ/Α/107/5.5.2014).

7. Αλούπη, Η Οδηγία 2014/59 για την Εκκαθάριση & Εξυγίανση Πιστωτικών Ιδρυμάτων, 2015, 138.

8. Οδηγία 2014/59/ΕΕ της 15^{ης} Μαΐου 2014 για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση της οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012, ΕΕ 12.6.2014, L 173/190.

ζήτημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο το 1994 έως και τη νέα Οδηγία 2014/49/ΕΕ⁹ που αποτελεί μία σοβαρή προσπάθεια για την εξ ολοκλήρου εναρμόνιση των επιμέρους εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων. Ειδική μνεία γίνεται, επίσης, στην χρήση των συστημάτων εγγύησης στις διαδικασίες εξυγίανσης σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ.806/2014.

9. Οδηγία 2014/49/ΕΕ της 16^{ης} Απριλίου 2014 περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, ΕΕ 12.6.2014, L 173/149.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση

1. Ιστορικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διήλθε μέσα από πολλές διαδοχικές φάσεις μέχρι την δημιουργία μιας τραπεζικής ένωσης για την προστασία του χρηματοπιστωτικού τομέα. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η ανάγκη για κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των χωρών της Ευρώπης γέννησε σταδιακά την επιθυμία επίτευξης μιας ευρωπαϊκής ενοποίησης η οποία οδήγησε τελικά στην δημιουργία κοινής εσωτερικής αγοράς και μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης¹⁰. Η αρχή για την μετέπειτα χάραξη κοινής νομισματικής πολιτικής έγινε με το άρθρο 105 της ιδρυτικής συνθήκης της ΕΟΚ του 1957, το οποίο προέβλεπε την συνεργασία των νομισματικών αρχών των κρατών μελών. Όμως, η επίτευξη και η διατήρηση σταθερών ισοτιμιών μεταξύ των κρατών της κοινότητας θα πραγματοποιούνταν αρκετά χρόνια αργότερα, όταν το 1979 δημιουργήθηκε το Ενιαίο Νομισματικό Σύστημα με το οποίο εισήχθη το ΕCU (Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα)¹¹, που καθόριζε την τιμή του συναλλάγματος στην Ευρώπη και υπήρξε ο πρόδρομος του ευρώ¹².

Το 1990 σηματοδοτείται το πρώτο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ONE), το οποίο σήμανε την πλήρη απελευθέρωση των κεφαλαίων, και έληξε το 1994 –έτος έναρξης του δεύτερου σταδίου της ONE- με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος, το οποίο απαρτιζόταν από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών και αποτέλεσε τον προκάτοχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Πέντε χρόνια αργότερα, την 1/1/1999, ξεκινάει το τρίτο στάδιο με την λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)¹³ και της ΕΚΤ, η οποία επιφορτίστηκε με την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής και την κυκλοφορία ενός νέου, κοινού νομίσματος, του ευρώ. Τα κράτη που εντάχθηκαν στην ζώνη του

10. Σκοπός της νομισματικής ένωσης ήταν η εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος για το σύνολο των κρατών μελών καθώς και η άσκηση ενοποιημένης νομισματικής πολιτικής, ώστε να διατηρούνται οι τιμές σε σταθερό επίπεδο. Βλ. *Ψυχομάνης*, Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος, 2009², 26.

11. *Ψυχομάνης* (2009²) 27.

12. *Δούβλης*, Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Δίκαιο, 2003, 64.

13. Το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών της ΕΕ. Ως εκ τούτου διαφέρει από το «Ευρωσύστημα» (Eurosystem) το οποίο συναπαρτίζεται από την ΕΚΤ και τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που έχουν εκχωρήσει τη νομισματική πολιτική τους στην ΕΚΤ, έχουν δηλαδή ως νόμισμά τους το ευρώ. Τα δύο συστήματα συνυπάρχουν και θα εξακολουθήσουν να συνυπάρχουν έως ότου όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ να ενταχθούν στην ευρωζώνη. Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τα δύο συστήματα αλλά και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα βλ. στον διαδικτυακό τόπο της ΕΚΤ (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.el.html>).

ευρώ αντικατέστησαν πλήρως τα εθνικά τους νομίσματα με το καινούριο στις 28/2/2002, δύο μήνες, δηλαδή, αφότου τέθηκε σε κυκλοφορία (1/1/2002). Η Ελλάδα έγινε μέλος της ευρωζώνης την 1/1/2001, ενώ παράλληλα η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), που αποτελούσε την μοναδική αρχή χάραξης της εθνικής νομισματικής πολιτικής μέχρι τότε, εντάχθηκε στο Ευρωσύστημα¹⁴.

Παρά την μεγάλη αλλαγή που συντελέστηκε εκείνο το διάστημα με την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οργάνου –ΕΚΤ– που θα διαμόρφωνε στο εξής σε αποκλειστική βάση τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας, η εποπτεία των τραπεζών σε ενιαίο επίπεδο δεν αποτέλεσε αντικείμενο των αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ¹⁵. Ωστόσο, περιλήφθηκε σχετική διάταξη στο κείμενο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΣΕΚ), η οποία μεταφέρθηκε –με μικρές τροποποιήσεις– στην μετέπειτα Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)¹⁶, στο άρθρο 127 παρ. 6, ως εξής: *«Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως, μέσω κανονισμών σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, μπορεί να αναθέσει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών¹⁷ επιχειρήσεων»*.

14. Γκόρτσος, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης, 2014, 90· για την ιστορική πορεία της ΟΝΕ βλ. και Ψυχομάνης (2009²) 26 επ.

15. Γκόρτσος, ΧρηΔικ (2013) 389.

16. ΕΕ 30.3.2010, C 83/47-199, ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα καταργήθηκε με την Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία υπεγράφη στις 13.12.2007 (ΕΕ 17.12.2007, C 306) και επέφερε σημαντικές αλλαγές στην δομή και την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τροποποιώντας τις ιδρυτικές συνθήκες της Ένωσης, δηλαδή την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2010 ανακοινώθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ η ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (πρώην ΣΕΚ), ΕΕ 30.3.2010, C 83/1-45.

17. Η εποπτεία των ασφαλιστικών εταιρειών υπάγεται σε ειδικό καθεστώς. Το 2010 η Τράπεζα της Ελλάδος επιφορτίστηκε με εποπτικές αρμοδιότητες και για το πεδίο της ιδιωτικής ασφάλισης δυνάμει των διατάξεων του Ν. 3867/2010 (ΦΕΚ/Α/128/3.8.2010) παίρνοντας την σκυτάλη από την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΕΠ.Ε.Ι.Α.) που υπαγόταν στο Υπουργείο Οικονομικών. Η χρηματοοικονομική εποπτεία που ασκεί η ΤτΕ καθορίζεται από τις ενιαίες για όλα τα κράτη μέλη κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (European Insurance and Occupational Pensions Authority, ΕΙΟΡΑ) βάσει της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ της 25ης Νοεμβρίου 2009 σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και ανασφάλισης (Φερεγγυότητα ΙΙ, Solvency ΙΙ) (ΕΕ 17.12.2009, L 335/1), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/51/ΕΕ της 16ης Απριλίου 2014, γνωστή και ως Omnibus ΙΙ Directive (ΕΕ 22.5.2014, L 153/1). Η τροποποιημένη Οδηγία 2009/138/ΕΚ σχετικά με τις αυξημένες ποσοτικές και ποιοτικές απαιτήσεις που πρέπει να καλύπτουν οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις για να θεωρούνται φερέγγυες θα τεθεί σε εφαρμογή από 1/1/2016 (<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/deia/default.aspx>, http://ec.europa.eu/finance/insurance/solvency/solvency2/index_en.htm). Για την σύσταση της ΕΙΟΡΑ βλ. παραπομπή υπ' αριθ. 21.

Κατά την περίοδο 2007-2008, που είχε αρχίσει να εκδηλώνεται η οικονομική κρίση, ιδιαιτέρως ύστερα από τα αποτελέσματα που επέφερε η πτώση της Lehman Brothers στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των ΗΠΑ, ο τότε πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανέθεσε στην Επιτροπή de Larosière, με επικεφαλής τον Jacques de Larosière, ο οποίος είχε διατελέσει και Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Γαλλίας, να προτείνει και να καταθέσει συστάσεις σχετικά με τα θέματα της εποπτείας των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών, αναφορικά με την ανάγκη και τον τρόπο βελτίωσης της συνεργασίας των αρμόδιων εποπτικών αρχών σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σχετικά με το κατά πόσο υφίστατο ανάγκη θέσπισης νέων κανόνων μικρο-προληπτικής εποπτείας¹⁸.

Στις 25 Φεβρουαρίου 2009 δημοσιεύθηκε η έκθεση της Επιτροπής de Larosière¹⁹ αποτελούμενη από τέσσερα κεφάλαια, όπου αναλύονταν τα αίτια της οικονομικής κρίσης και παρατίθονταν μέθοδοι βελτίωσης του ευρωπαϊκού αλλά και του παγκόσμιου εποπτικού κανονιστικού πλαισίου²⁰. Η έκθεση, παρά το γεγονός ότι παρουσίασε ζήτημα δημιουργίας υπερεθνικών αρχών για την άσκηση κοινής εποπτείας του τραπεζικού συστήματος, δεν το έθεσε ως προτεραιότητα. Έμφαση δόθηκε στην σύσταση των τριών «Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών»²¹ και στην ανάγκη ύπαρξης στενής συνεργασίας μεταξύ αυτών και των εθνικών εποπτικών αρχών. Άρχισε να οικοδομείται έτσι το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ)²² – δομικά στοιχεία του οποίου είναι, πλην άλλων, και οι τρεις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές– και στο πλαίσιο αυτό συστάθηκε και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού

18. Γκόρτσος, Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση de Larosière», ΧρηΔικ 2009, 7.

19. The High-Level Group on Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosière, Report, Brussels, 25 February 2009. (http://ec.europa.eu/finance/general-policy/committees/index_en.htm).

20. Nagy/Pete/Benyovszki/Petru/Györfy, The de Larosière Report Regarding the new Structure of European System of Financial Supervision, 2010, 7.

21. Οι τρεις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές είναι: i. η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (European Banking Authority, EBA), ii. η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (EIOPA) και iii. η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA). Συγκροτήθηκαν με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 της 24ης Νοεμβρίου 2010 (ΕΕ 15.12.2010, L 331/12), τον Κανονισμό (ΕΕ) 1094/2010 της 24ης Νοεμβρίου 2010 (ΕΕ 15.12.2010, L 331/48) και τον Κανονισμό (ΕΕ) 1095/2010 της 24ης Νοεμβρίου 2010 (ΕΕ 15.12.2010, L 331/84) αντίστοιχα. Το κύριο έργο τους συνίσταται στην έκδοση κατευθυντήριων γραμμών και τεχνικών προτύπων που καθορίζουν το εποπτικό έργο των εκάστοτε αρχών –εθνικών και μη– για τα πεδία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, της ασφαλιστικής αγοράς και της κεφαλαιαγοράς.

22. Αναφορικά με το ΕΣΧΕ ως ένα «πολυεπίπεδο σύστημα αρχών μικρο-προληπτικής και μακρο-προληπτικής εποπτείας» και τα συστατικά του στοιχεία βλ. στον διαδικτυακό τόπο του Ευρωκοινοβουλίου (http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuld=FTU_3.2.5.html).

Κινδύνου (European Systemic Risk Board, ESRB)²³, στο οποίο ανατέθηκε η μακρο-προληπτική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεπικουρούμενο στο έργο του από την ΕΚΤ²⁴.

Η δημοσιονομική κρίση που έπληξε την ευρωζώνη, από το 2010 και έπειτα, έδωσε το έναυσμα για την έναρξη έντονων συζητήσεων, οι οποίες ένα χρόνο μετά έφεραν ξανά στο προσκήνιο τα πορίσματα της έκθεσης de Larosière, με κύριο θέμα την σχεδίαση και δημιουργία υπερεθνικών εποπτικών αρχών που θα διασφάλιζαν την εσωτερική αγορά²⁵. Για πρώτη φορά εξετάστηκε σοβαρά η διαμόρφωση μιας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης (European Banking Union), η οποία θα περιελάμβανε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος θα κάλυπτε τις ανάγκες επαρκούς εποπτείας του τραπεζικού τομέα από έναν ενιαίο φορέα για όλα τα κράτη μέλη του ευρώ. Ο δεύτερος πυλώνας θα έδινε λύση στο ζήτημα της διευθέτησης των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της θεσμοθέτησης ενός ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης και ενός ενιαίου ταμείου εξυγίανσης, που θα χρηματοδοτούσε τις διαδικασίες διευθέτησης, όποτε αυτές ήταν απαραίτητο να μπου σε εφαρμογή. Ο τρίτος πυλώνας θα αφορούσε την εγγύηση των καταθέσεων μέσω ενός κοινού συστήματος για ολόκληρη της ευρωζώνη, όμως αυτό τελικά δεν έχει επιτευχθεί έως σήμερα²⁶.

Κατά την διάρκεια της Συνόδου Κορυφής της Ευρωζώνης στις 29 Ιουνίου 2012 ανατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή²⁷ να καταθέσει προτάσεις με στόχο την δημιουργία κανονιστικού πλαισίου για τον πρώτο πυλώνα, δηλαδή για τα ζητήματα εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση να αρχίσει να παίρνει μορφή, χωρίς όμως να τροποποιηθούν οι διατάξεις των Ευρωπαϊκών Συνθηκών. Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε στο έργο που ανέλαβε και το 2013 οι προτάσεις της άρχισαν να υλοποιούνται με την θεσμοθέτηση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού²⁸.

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση άρχισε να διαμορφώνεται με ταχύτατες διαδικασίες, επιταγή των καιρών άλλωστε, και παρά το γεγονός ότι δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα έως σήμερα, έχει θέσει γερές βάσεις για την θωράκιση του

23. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 της 24ης Νοεμβρίου 2010 σχετικά με τη μακρο-προληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου, ΕΕ 15.12.2010, L 331/1.

24. Γκόρτσος, ΧρηΔικ (2013) 390.

25. Καλφάογλου, Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση: «Εξευρωπαϊσμός» του χρηματοοικονομικού πλέγματος ασφάλειας των τραπεζών, Οικονομικό Δελτίο ΤτΕ, Τεύχος 39, 2014, 44.

26. Micossi/ Bruzzone/ Carmassi, The New European Framework for Managing Bank Crises, CEPS Policy Brief No 304, 2013, 2.

27. Gortsos, The “single supervisory mechanism”: a major building block towards a European Banking Union (the full Europeanisation of the “bank safety net”), ΧρηΔικ 2013, 7.

28. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός θεσμοθετήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 της 15^{ης} Οκτωβρίου 2013 για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΕΕ 29.10.2013, L 287/63.

τραπεζικού τομέα από μελλοντικές κρίσεις. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση της Συνόδου Κορυφής της Ευρωζώνης το 2012 ότι «*Επιβεβαιώνουμε ότι είναι επιτακτική η ανάγκη να σπάσει ο φαύλος κύκλος τραπεζών και δημόσιου χρέους*»²⁹ από την οποία διαφαίνεται η σύνδεση που μπορεί να υπάρχει μεταξύ μίας εθνικής οικονομικής κρίσης ή της επιδείνωσης αυτής, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, με την έλλειψη ρευστότητας και την αφερεγγυότητα των τραπεζών. Στόχος είναι η επίτευξη μιας ουσιαστικής νομισματικής ένωσης η οποία θα μπορεί να αντέχει εξωτερικούς αλλά και εσωτερικούς κλυδωνισμούς και η αποσύνδεση της χρηματοδότησης του τραπεζικού συστήματος από την παροχή κρατικών κονδυλίων, ώστε να αποφεύγεται η κατασπατάληση των χρημάτων των φορολογούμενων πολιτών. Η οικονομική ανάπτυξη αλλά και η ευημερία των κρατών μελών, τουλάχιστον όσον αφορά τον χρηματοπιστωτικό τομέα, πρέπει να προέλθει εκ της υγιούς ανταγωνιστικότητας. Το πλαίσιο υγιούς ανταγωνιστικότητας θα προκύψει μέσω της ενοποιημένης εποπτείας, πρωτίστως, της ενιαίας διευθέτησης των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων³⁰ και ενός ενιαίου συστήματος εγγύησης καταθέσεων, φορείς των οποίων θα είναι υπερεθνικές αρχές.

2. Οι τρεις πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

2.1. Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός

Ο πρώτος πυλώνας αφορά την προληπτική εποπτεία και την ρυθμιστική παρέμβαση στην λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ο ευρωπαϊκός φορέας στον οποίο έχει ανατεθεί η προληπτική εποπτεία είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ενώ σε επίπεδο κρατών εποπτικά καθήκοντα αναθέτονται και στις εθνικές εποπτικές αρχές. Ο μηχανισμός μέσω του οποίου γίνεται η εποπτεία καλείται Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (Single Supervisory Mechanism, SSM) και θεσμοθετήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013³¹ (SSM Regulation). Κρίθηκε, όμως, απαραίτητη η εναρμόνιση των κανόνων του ουσιαστικού δικαίου των κρατών μελών (single rulebook), επί τη βάση των οποίων θα δρούσε η ΕΚΤ και οι εθνικές εποπτικές αρχές στα πλαίσια

29. Γκόρτσος, ΧρηΔικ (2013) 391.

30. *Haentjens*, Bank Recovery and Resolution: An Overview of International Initiatives, *International Insolvency Law Review* 3/2014, 260, η αποτελεσματικότητα του εποπτικού μηχανισμού συμπληρώνεται σε μεγάλο βαθμό από ένα άρτιο σύστημα αντιμετώπισης των προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

31. Βλ. ανωτέρω παραπομπή υπ' αριθ. 28.

του SSM. Για τον σκοπό αυτό ψηφίσθηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013³² (Capital Requirements Regulation, CRR) και η Οδηγία 2013/36/ΕΕ³³ (Capital Requirements Directive IV, CRD IV). Οι ρυθμίσεις του Κανονισμού και της Οδηγίας έχουν εφαρμογή στα πιστωτικά ιδρύματα όλων ανεξαιρέτως των κρατών μελών της ΕΕ. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός, αντιθέτως, αφορά κυρίως τα κράτη μέλη της ευρωζώνης.

Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός τέθηκε σε ισχύ στις 3 Νοεμβρίου 2013, ενώ η ΕΚΤ άρχισε να εκτελεί τα εποπτικά της καθήκοντα στις 4 Νοεμβρίου 2014 εποπτεύοντας άμεσα τα συστημικά³⁴ πιστωτικά ιδρύματα των συμμετεχόντων³⁵ κρατών μελών, τα οποία υπολογίζονται σε 123 τραπεζικούς ομίλους κατανεμημένους στα 19 κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και τα οποία αντιπροσωπεύουν το 82% των συνολικών τραπεζικών κεφαλαίων στα κράτη αυτά. Τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα, που χαρακτηρίζονται ως «λιγότερο σημαντικά» για τον SSM και είναι περίπου 6.000 στον αριθμό, εξακολουθούν να εποπτεύονται από την εθνική εποπτική αρχή του συμμετέχοντος κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένα. Ωστόσο, και για αυτά τα ιδρύματα η ΕΚΤ έχει την κεντρική επίβλεψη, συνεργαζόμενη με την εκάστοτε εθνική εποπτική αρχή, και δύναται να ασκεί άμεση εποπτεία όταν κρίνει ότι είναι απαραίτητο ή όταν το αιτηθεί ένα κράτος μέλος³⁶.

Τα καθήκοντα της ΕΚΤ βάσει του κανονιστικού πλαισίου του SSM περιλαμβάνουν κυρίως την έγκριση και χορήγηση της άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος και των υποκαταστημάτων του ή την ανάκληση αυτής, την έγκριση συγχωνεύσεων, την διενέργεια των απαραίτητων stress tests για να διαπιστωθεί αν ένα ίδρυμα διατηρεί την απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια, την επίβλεψη της εφαρμογής από τα πιστωτικά ιδρύματα του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου και την λήψη μέτρων έγκαιρης παρέμβασης όταν η οικονομική κατάσταση ενός ιδρύματος επιδεινώνεται διαρκώς³⁷.

Η ΕΚΤ, παράλληλα, παρέμεινε η κεντρική αρχή καθορισμού της νομισματικής πολιτικής των κρατών μελών της ευρωζώνης. Το γεγονός αυτό δημιουργεί κίνδυνο

32. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013 της 26^{ης} Ιουνίου 2013 σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012, ΕΕ 27.6.2013, L 176/1.

33. Οδηγία 2013/36/ΕΕ της 26^{ης} Ιουνίου 2013 σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/87/ΕΚ και για την κατάργηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ, ΕΕ 27.6.2013, L 176/338.

34. Για την έννοια των «συστημικά σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων» βλ. παραπομπή υπ' αριθ. 115.

35. Για την έννοια των «συμμετεχόντων κρατών μελών» βλ. υπό κεφάλαιο τρίτο.

36. *Wiggins/ Wedow/ Metrick*, European Banking Union A: The Single Supervisory Mechanism, Yale Program on Financial Stability Case Study 2014-5A-V1, 2014, 6.

37. *Morra*, From the Single Supervisory Mechanism to the Banking Union-The role of the ECB and the EBA, LUISS Guido Carli, School of European Political Economy, working paper 2/2014, 5 επ' *Wiggins/ Wedow/ Metrick* (2014) 7.

σύγκρουσης του ρόλου της ως κεντρική αρχή χάραξης της νομισματικής πολιτικής της ευρωζώνης με το νέο ρόλο που ανέλαβε, αυτόν της κεντρικής ευρωπαϊκής εποπτικής αρχής³⁸. Ως εκ τούτου, ήταν απαραίτητο να διαχωριστούν πλήρως οι ως άνω αρμοδιότητες. Ο διαχωρισμός αυτός συντελέστηκε με την δημιουργία ενός Εποπτικού Συμβουλίου που αποτελείται από εκπροσώπους της ΕΚΤ και όλων των εθνικών εποπτικών αρχών. Το Εποπτικό Συμβούλιο θα λαμβάνει αποφάσεις που σχετίζονται με τα εποπτικά θέματα και θα τις προωθεί για έγκριση στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, το οποίο θα αποφασίζει σε διαφορετικές συνεδριάσεις από εκείνες κατά τις οποίες εκτελεί καθήκοντα που σχετίζονται με το ευρωπαϊκό νόμισμα (άρθρο 25 και 26 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013).

2.2. Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης

Ο δεύτερος πυλώνας αφορά την εξυγίανση (resolution) –ή άλλως «διευθέτηση»– των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων. Η διευθέτηση (resolution) θα γίνεται μέσω του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (Single Resolution Mechanism, SRM) οι διεργασίες του οποίου θα υποστηρίζονται από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund, SRF) που θα χρηματοδοτείται μέσω εισφορών, προερχόμενων από τα εθνικά πιστωτικά ιδρύματα. Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 (Resolution Regulation) ορίζει τα ζητήματα σχετικά με την λειτουργία του SRM και προβλέπει την δημιουργία ενός Συμβουλίου Εξυγίανσης το οποίο, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και τις εθνικές αρχές εξυγίανσης, θα αποφασίζει αν πρέπει να ενταχθεί κάποια οικονομική οντότητα από αυτές που προβλέπονται στο κείμενο του Κανονισμού, στον Μηχανισμό Εξυγίανσης. Ο Κανονισμός ορίζει, επίσης, ότι οι πόροι του SRF θα συγκεντρωθούν πρωτίστως σε εθνικό επίπεδο μέσω χρηματοδοτικών ρυθμίσεων του κάθε κράτους μέλους³⁹ έως ότου επιτευχθεί το επίπεδο-στόχος που τίθεται με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 806/2014 –ανέρχεται στο 1% του συνολικού ποσού που αντιστοιχεί στις καταθέσεις που καλύπτονται βάσει της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ– και θα μεταφερθούν στο Ενιαίο Ταμείο τμηματικά σε διάστημα οκτώ ετών βάσει διακυβερνητικής συμφωνίας.

38. Goodhart/ Schoenmaker, Institutional Separation Between Supervisory and Monetary Agencies, LSE Financial Markets Group, Special Paper No 52, 1993, 11 επ· βλ. επίσης τις απόψεις που εκτίθενται σε Goodhart, The Organisational Structure of Banking Supervision, FSI Occasional Papers No. 1, 2000, 19 επ.

39. Όπως θα αναπτυχθεί κατωτέρω, στον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, αλλά μόνο όσα ανήκουν στην ζώνη του ευρώ και υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία που ασκεί η ΕΚΤ (από κοινού με τις εθνικές εποπτικές αρχές) στα πλαίσια του SSM καθώς και όσα δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ αλλά έχουν επιλέξει να υπαχθούν στον SSM και στον SRM (στενή συνεργασία).

Η εναρμόνιση των ουσιαστικών κανόνων δικαίου των κρατών μελών (single rulebook) συντελέστηκε με την Οδηγία 2014/59/ΕΕ⁴⁰ (Bank Resolution and Recovery Directive, BRRD), η οποία ισχύει για όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αντίθεση με τον Κανονισμό που εφαρμόζεται μόνο στα κράτη μέλη της ευρωζώνης και σε όσα κράτη εντός του ευρωπαϊκού χώρου αποφασίσουν να υπαχθούν στον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης.

Τα επιμέρους ζητήματα που αφορούν τον SRM θα αναπτυχθούν αναλυτικά στο τρίτο κεφάλαιο.

2.3. Σύστημα εγγύησης καταθέσεων

Ο τρίτος, και τελευταίος, πυλώνας αφορά το κομμάτι της εγγύησης των τραπεζικών καταθέσεων για το οποίο γίνεται αναφορά στο τέταρτο κεφάλαιο της παρούσης. Μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει καμία πρωτοβουλία θέσπισης υπερεθνικού φορέα –εν αντιθέσει με τους δύο πρώτους πυλώνες– όμως έχει ήδη γίνει η ουσιαστική κανονιστική ενοποίηση (single rulebook) μέσω της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ περί των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων (Deposit Guarantee Schemes, DGSs) που θεσμοθετούνται σε εθνικό επίπεδο.

40. Wymeers, Banking Union; Aspects of the Single Supervisory Mechanism and the Single Resolution Mechanism compared, ECGI Working Paper Series in Law, Working Paper N°. 290/2015, 3. Ο βασικός κορμός των ρυθμίσεων που περιέχονται στην οδηγία είναι εν πολλοίς ίδιος με τον αντίστοιχο του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014, ο οποίος είναι μεταγενέστερος. Ωστόσο, η έκδοση νομοθετικού κειμένου με την μορφή του κανονισμού ήταν απαραίτητη για την ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων της εξυγίανσης σε όλα τα κράτη μέλη της ευρωζώνης χωρίς τις παρεκκλίσεις της εκάστοτε εθνικής νομοθεσίας που θα προέκυπταν από την ενσωμάτωση της BRRD. Επιπροσθέτως, το Συμβούλιο Εξυγίανσης έπρεπε να αντλεί την εξουσία του για την σχεδίαση και εφαρμογή της διαδικασίας εξυγίανσης απευθείας από έναν κανονισμό που θα είχε καθολική και αυτούσια εφαρμογή στα κράτη μέλη, όπως αντίστοιχα συνέβη και με τον SSM. Βλ. και αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 10 του εν λόγω Κανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά το προΐσχύσαν δίκαιο

1. Εισαγωγή

Πριν την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, το θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και οι διαδικασίες εξυγίανσης και ειδικής εκκαθάρισης των τραπεζών καθορίζονταν από το Ν. 3601/2007⁴¹. Η Τράπεζα της Ελλάδος ήταν επιφορτισμένη με την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και παράλληλα αποτελούσε τη μόνη εξυγιαντική αρχή όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα κρινόταν μη βιώσιμο· ένεκα τούτου το ως άνω νομικό πλαίσιο δράσης συμπληρωνόταν από πλήθος Πράξεων του Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος που ρύθμιζαν ουσιαστικές και τεχνικές λεπτομέρειες⁴². Ο Ν. 3601/2007 τροποποιήθηκε το 2011 με το Ν. 4021/2011⁴³, που ενσωμάτωσε, μεταξύ άλλων, τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/111/ΕΚ (CRD II)⁴⁴, και ορισμένες διατάξεις της Οδηγίας 2010/76/ΕΕ (CRD III)⁴⁵ για τις απαιτήσεις της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, προδρόμους της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ (CRD IV) που ισχύει σήμερα.

Ο Ν. 4021/2011 εμπλούτισε το περί εξυγίανσης Κεφάλαιο ΙΒ' του Ν. 3601/2007, προσθέτοντας τα άρθρα 63Α, 63Β, 63Γ, 63Δ, 63Ε, 63ΣΤ, 63Ζ, όπου ορίζονταν οι προϋποθέσεις υπαγωγής του πιστωτικού ιδρύματος σε καθεστώς εξυγίανσης καθώς και τα κατ' ιδίαν μέτρα που οδηγούσαν στην διευθέτησή του⁴⁶.

41. Νόμος υπ' αριθ. 3601/2007 για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις (ΦΕΚ/Α/178/1.8.2007).

42. Οι σχετικές Πράξεις του Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της ΤτΕ (<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/LegalF/Acts.aspx>).

43. Νόμος υπ' αριθ. 4021/2011 περί της θέσπισης ενισχυμένων μέτρων εποπτείας και εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων- Ρύθμιση θεμάτων χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα- Κύρωση της Σύμβασης-Πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και των τροποποιήσεων της και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ/Α/218/03.10.2011). Για το ειδικότερο ζήτημα της εκκαθάρισης των πιστωτικών ιδρυμάτων και του αντίστοιχου νομοθετικού πλαισίου βλ. *Ρούσσης*, Δίκαιο Εκκαθάρισης Τραπεζών, 2014, 8 επ.

44. Οδηγία 2009/111/ΕΕ της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 2009 για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ, 2006/49/ΕΚ και 2007/64/ΕΚ όσον αφορά τράπεζες συνδεδεμένες με κεντρικούς οργανισμούς, ορισμένα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων, τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, τις εποπτικές ρυθμίσεις και τη διαχείριση κρίσεων, ΕΕ 17.11.2009, L 302/97.

45. Οδηγία 2010/76/ΕΕ της 24^{ης} Νοεμβρίου 2010 για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και για τις πράξεις επανατιτλοποίησης, καθώς και τον εποπτικό έλεγχο των πολιτικών αποδοχών, ΕΕ 14.12.2010, L 329/3.

46. *Τσιμπανούλης*, Το δίκαιο της εξυγίανσης και αναδιοργάνωσης των τραπεζών: Από την εξαίρεση στον κανόνα, σε «Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας-23^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου», 2013, 242.

Κατόπιν, το 2014 ψηφίσθηκε ο Ν. 4261/2014 με τον οποίον ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD IV) και καταργήθηκε ο Ν. 3601/2007. Ωστόσο, οι διατάξεις περί εξυγίανσης και ειδικής εκκαθάρισης όπως είχαν διαμορφωθεί μετά την τροποποίηση του 2011, μεταφέρθηκαν αυτούσιες στον καινούριο νόμο προσφέροντας την απαραίτητη συνέχεια στις καίριες αυτές διαδικασίες. Οι βασικές ρυθμίσεις του προγενέστερου δικαίου της εξυγίανσης όπως αποτυπώνονται στο Ν. 4261/2014 θα εκτεθούν στην συνέχεια⁴⁷.

Ορισμένες από τις διατάξεις των άρθρων με τα οποία προβλέπονται προληπτικά μέτρα καθώς και οι διατάξεις περί εξυγίανσης –δηλαδή τα άρθρα 139 έως 144– που περιλήφθηκαν στο Ν. 4261/2014 έχουν πλέον καταργηθεί με το Ν. 4335/2015⁴⁸ ο οποίος εναρμόνισε το εθνικό δίκαιο με την Οδηγία 2014/59/ΕΕ.

Παράλληλα με το νέο ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο εξακολουθεί να ισχύει ο Ν. 3458/2006⁴⁹ ο οποίος ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο την Οδηγία 2001/24/ΕΚ⁵⁰. Η Οδηγία –και συνακόλουθα ο νόμος– δεν περιέχει ρυθμίσεις ουσιαστικού περιεχομένου για την διενέργεια της εξυγίανσης και της εκκαθάρισης και γι’ αυτό δεν θα πρέπει να συγχέεται με την Οδηγία 2014/59/ΕΕ. Αντικείμενό της είναι η ενοποίηση των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας και ο συντονισμός συλλογικών διαδικασιών επί πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονταν ήδη σε εξέλιξη στον χώρο της ΕΚ όταν εκδόθηκε η Οδηγία⁵¹.

2. Μέτρα πρόληψης

2.1. Γενικά στοιχεία

Όπως προβλεπόταν στο άρθρο 145 παρ. 1 περ. α Ν. 4261/2014 *«Πιστωτικό ίδρυμα δεν δύναται να κηρυχθεί σε πτώχευση ούτε είναι δυνατόν να ανοίξει επ’ αυτού προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης»* άλλως θα συνέτρεχε σοβαρός λόγος κλονισμού της εμπιστοσύνης του κοινού στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αντ’ αυτού, ένα

47. Ορισμένες από αυτές τις ρυθμίσεις, π.χ. ο διορισμός επιτρόπου, προληπτικά μέτρα κ.ά., ισχύουν ακόμα και σήμερα παρά τις αλλαγές που επήλθαν στο κυρίως εξυγιαντικό νομοθετικό πλαίσιο με την Οδηγία 2014/59/ΕΕ και τον Κανονισμού (ΕΕ) υπ’ αριθ. 806/2014.

48. Νόμος υπ’ αριθ. 4335/2015 για την θέσπιση επειγόντων μέτρων εφαρμογής του ν. 4334/2015 (ΦΕΚ/Α/87/23.7.2015).

49. Νόμος υπ’ αριθ. 3458/2006 περί της εξυγίανσης και εκκαθάρισης των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ/Α/94/08.05.2006).

50. Οδηγία 2001/24/ΕΚ της 4^{ης} Απριλίου 2001 για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΕΕ 5.5.2001, L 125/15.

51. Για τις ρυθμίσεις του Ν. 3458/2006 βλ. σε *Περάκης*, Ο ν. 3458/2006 για την εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΧρηΔικ 2007, 13.

πιστωτικό ίδρυμα, που θα παρουσιάσει προβλήματα ρευστότητας και ως εκ τούτου θα καταστεί αφερέγγυο, μπορεί να υπαχθεί στις εξυγιαντικές διαδικασίες με απόφαση της αρμόδιας αρχής εξυγίανσης ή στην περίπτωση που αυτές θα αποβούν άκαρπες, θα τεθεί σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης⁵².

Πριν την ενεργοποίηση των μέτρων εξυγίανσης, ο Ν. 4261/2014 προβλέπει την λήψη μιας σειράς προληπτικών μέτρων⁵³ -από την δημιουργία και την τήρηση ενός συνεπούς και αποτελεσματικού συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης έως και την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, εάν η εποπτική αρχή το κρίνει απαραίτητο- στα άρθρα 66, 94 και 96 σε συνδυασμό με το άρθρο 136. Από τα προαναφερθέντα άρθρα σε ισχύ βρίσκονται τα υπ' αριθ. 66 παρ. 1 και 2 που ορίζουν την υποχρέωση των ιδρυμάτων να τηρούν άρτιο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης, 94 και 96 με τα οποία προβλέπονται προληπτικά εποπτικά μέτρα και εποπτικές εξουσίες αντίστοιχα, καθήκοντα που ανατίθενται στην εθνική εποπτική αρχή βάσει της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ καθώς και το άρθρο 136 παρ. 1⁵⁴ έως 4 για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Οι παρ. 3 έως 8 του άρθρου 66 σχετικά με την εκπόνηση σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης καθώς και η παρ. 5 του άρθρου 136 καταργήθηκαν με το Ν. 4335/2015.

Βάσει, λοιπόν, των διατάξεων του άρθρου 66 παρ. 3 έως 8 Ν. 4261/2014, η Τράπεζα της Ελλάδος απαιτούσε από το πιστωτικό ίδρυμα την κατάρτιση σχεδίου ανάκαμψης⁵⁵ ως γενικό προληπτικό μέτρο για την περίπτωση που γινόταν φανερή η οποιαδήποτε παθογένεια στην οικονομική υπόσταση του πιστωτικού ιδρύματος, ενώ και η ίδια προέβαινε στην εκπόνηση σχεδίου εξυγίανσης με την διαρκή συνεργασία του πιστωτικού ιδρύματος. Επιπλέον, η ΤτΕ, δυνάμει του άρθρου 136, και προκειμένου να εφαρμοστούν τα προληπτικά μέτρα, μπορούσε να απαιτήσει από το πιστωτικό ίδρυμα, την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου⁵⁶ εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 94 και 96, που ίσχυαν και επί της προγενέστερης του Ν. 4261/2014 διαδικασίας εξυγίανσης, η ΤτΕ, στα πλαίσια των εποπτικών της καθηκόντων, έχει την δυνατότητα να απαιτήσει από κάποιο πιστωτικό ίδρυμα το οποίο αδυνατεί να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και του Ν. 4261/2014 να προβεί στις κατάλληλες ενέργειες, ιδίως, για την τήρηση αυξημένων ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τα απαιτούμενα σε κανονικές

52. Ένα πιστωτικό ίδρυμα, ωστόσο, μπορεί να εκκαθαριστεί με την ειδική διαδικασία ακόμα και αν δεν προηγηθούν δράσεις για την εξυγίανσή του. Βλ. και *Τσιμπανούλης* (2013) 238.

53. *Ρούσσης* (2014) 10.

54. Όπως αυτή ισχύει μετά την τροποποίησή της από το άρθρο 120 παρ. 3 του άρθρου 2 Ν. 4335/2015.

55. Η κατάρτιση σχεδίων ανάκαμψης εξακολουθεί να αποτελεί υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων, όμως σήμερα ορίζεται από το Ν. 4335/2015, που ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2014/59/ΕΕ.

56. Η αύξηση αυτή διακρινόταν από εκείνη που πραγματοποιούνταν ως μέτρο εξυγίανσης και προβλεπόταν από το άρθρο 140 Ν. 4261/2014.

συνθήκες λειτουργίας, την ελάττωση του επιχειρηματικού κινδύνου, την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά το άρθρο 136 του Ν. 4261/2014 και την υποβολή πρόσθετων οικονομικών αναφορών προς την εθνική εποπτική αρχή.

Οι προβλέψεις των ανωτέρω άρθρων είχαν αποτελέσει εν πολλοίς και το αντικείμενο των αντίστοιχων διατάξεων των άρθρων 62 και 62Α Ν. 3601/2007⁵⁷, τα οποία όριζαν προληπτικά μέτρα σε περίπτωση επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης ενός πιστωτικού ιδρύματος και αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, αντίστοιχα. Παρατηρείται, έτσι, μία αρμονική συνέχεια του νομικού καθεστώτος, απαραίτητη για τον ομαλό εξευρωπαϊσμό του δημόσιου τραπεζικού δικαίου, όσον αφορά τα θέματα της εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων.

2.2. Διορισμός επιτρόπου

Ο Ν. 4261/2014 προέβλεπε⁵⁸ στο άρθρο 137 τον διορισμό επιτρόπου υπό προϋποθέσεις που συνδέονταν με την περιέλευση -ή τον κίνδυνο αυτής- του πιστωτικού ιδρύματος σε καθεστώς αφερεγγυότητας.

Ο διορισμός επιτρόπου⁵⁹ γινόταν με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και κύριο σκοπό είχε να προλάβει πράξεις της διοίκησης του ιδρύματος οι οποίες μπορούσαν να επιδεινώσουν την οικονομική του κατάσταση, με ό,τι αυτό συνεπαγόταν τόσο για τους μετόχους, αλλά κυρίως για τους καταθέτες. Στις διατάξεις του άρθρου 137 γίνεται μία διάκριση ανάμεσα στην δυνατότητα που είχε η αρμόδια αρχή –δηλαδή η Τράπεζα της Ελλάδος- και στην υποχρέωσή της να διορίσει επίτροπο σε κάποια τράπεζα.

Διακριτική ευχέρεια διορισμού επιτρόπου είχε η αρμόδια αρχή, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 137⁶⁰, ενώ υποχρέωση διορισμού είχε κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 137 όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν προέβαινε στην απαραίτητη αύξηση του

57. Κάθε μνεία των διατάξεων του Ν. 3601/2007, για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, θα γίνεται επί της τροποποίησής του με το Ν. 4021/2011.

58. Η διάταξη αυτή εξακολουθεί να υφίσταται, ωστόσο τα όσα ορίζονται με το άρθρο 137 έχουν αλλάξει ως ένα βαθμό σε σχέση με την παλαιά ρύθμιση κατόπιν της αντικατάστασής του με το άρθρο 120 παρ. 4 του άρθρου 2 Ν. 4335/2015.

59. Ο διορισμός του διαρκούσε για ένα έτος με δυνατότητα παράτασης έξι μηνών που χορηγούταν άπαξ (παρ. 13).

60. Όταν επληρουότο τουλάχιστον μία από τις προϋποθέσεις ανάκλησης της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος όπως περιγράφονται στις περ. ζ και η του άρθρου 19 Ν. 4261/2014, ή όταν το ίδρυμα παρέβαινε κατ' εξακολούθηση διατάξεις νόμων ή αποφάσεων της ΤτΕ. Όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν διέθετε επαρκή ίδια κεφάλαια και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους καταθέτες του. Επίσης, όταν διαφαινόταν αδυναμία της διοίκησης να ανταποκριθεί στα καθήκοντά της διαχειριζόμενη ορθώς τα εταιρικά ζητήματα. Και τέλος, στην περίπτωση που το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα αιτούταν τον διορισμό επιτρόπου.

εταιρικού κεφαλαίου κατά το άρθρο 136 Ν. 4261/2014 ή όταν είχε αμελήσει να ικανοποιήσει απαίτηση της εποπτικής αρχής, όπως αυτές περιγράφονται στο άρθρο 96 παρ. 1 του ως άνω νόμου ή, τέλος, στην περίπτωση που αποφάσιζε να μην εφαρμόσει ένα από τα μέτρα εξυγίανσης που θα επέβαλε η ΤτΕ, δηλαδή είτε την μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων προς άλλο πιστωτικό ίδρυμα είτε την μεταβίβαση των περιουσιακών του στοιχείων –ή μέρος αυτών- προς ένα μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα.

Ο επίτροπος, αναλόγως την εκάστοτε απόφαση διορισμού του, ενδέχεται να συνέπραττε με την διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος ή ακόμα και να την αντικαθιστούσε, όταν το διοικητικό συμβούλιο δεν ανταποκρινόταν στα καθήκοντά του. Συνάγεται λοιπόν, το συμπέρασμα ότι επρόκειτο για ένα μέτρο πρόληψης αλλά συγχρόνως και κύρωσης αναλόγως της σοβαρότητας της χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος⁶¹, ώστε να εξασφαλιστεί ότι θα τηρείτο μία σταθερή πορεία μέχρι το πιστωτικό ίδρυμα να κατορθώσει να ανακάμψει ή εωσότου επιβαλόταν κάποιο από τα προβλεπόμενα μέσα εξυγίανσης αν αυτό κρινόταν απαραίτητο.

Σε κάθε περίπτωση ο επίτροπος μπορούσε να ασκεί οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα έκρινε απαραίτητο για την εξυπηρέτηση του εταιρικού συμφέροντος, ενώ υπείχε ευθύνη μόνο για δόλο ή βαριά αμέλεια στο πλαίσιο των καθηκόντων του εάν μία πράξη ή παράλειψή του έβλαπτε το πιστωτικό ίδρυμα.

Στο άρθρο 138 Ν. 4261/2014 προβλεπόταν –και εξακολουθεί να προβλέπεται⁶² - η δυνατότητα της παράτασης του χρόνου εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος μετά τον διορισμό επιτρόπου. Δεν αποτελεί εξυγιαντικό μέτρο, όπως τα κατ' ιδίαν μέτρα εξυγίανσης που θα αναφερθούν στην συνέχεια, αλλά είναι μία διάταξη που συνδέεται ως επί το πλείστον με το έργο του επιτρόπου και την προετοιμασία των κατάλληλων συνθηκών για μία πιθανή εξυγίανση, όταν το πιστωτικό ίδρυμα παρουσιάζει έντονα μειωμένη ρευστότητα σε σημείο που να υπάρχει κίνδυνος ανεπάρκειας ίδιων κεφαλαίων.

Γίνεται αντιληπτό πως αυτή η ρύθμιση εξοπλίζει την αρμόδια αρχή με μία εξουσία που παρεισφρεί στα ενοχικά δικαιώματα των αντισυμβαλλομένων της τράπεζας και που φαντάζει ανεπίτρεπτη δεδομένου ότι πρόκειται περί δημόσιας αρχής. Ωστόσο, βάσει τεολογικής ερμηνείας της διάταξης φαίνεται να είναι επιτρεπτή, εν τέλει,

61. Τσιμπανούλης (2013) 246. Όμως βλ. και Γκόρτσος σε Ρόκα/Γκόρτσο (2012) 56, όπου υποστηρίζεται η θέση ότι ο διορισμός επιτρόπου αποτελούσε το βασικό μέτρο εξυγίανσης, και δεν ήταν απλώς ένας αναγκαίος τρόπος να ανακοπεί η καθοδική πορεία των οικονομικών του πιστωτικού ιδρύματος και να εξασφαλιστεί η εφαρμογή των μέτρων εξυγίανσης όταν αυτό φαινόταν να είναι αναπόφευκτο. Πρβλ. με Γκόρτσος (ΔΕΕ 2015) 580, όπου ο γράφων είναι υπέρ της άποψης ότι ο διορισμός επιτρόπου δεν θα πρέπει να προτιμάται σε περιόδους συστημικής κρίσης, διότι κρίνεται αναποτελεσματικός ως μέτρο αντιμετώπισης της αφερεγγυότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

62. Το άρθρο 138 ισχύει και σήμερα χωρίς τροποποιήσεις.

αυτή η μορφή παρεμβατικότητας της δημόσιας αρχής, αφού σκοπός είναι να αποφευχθεί ένα μαζικό κίνημα ανάληψης των καταθέσεων (bank run) μετά τον διορισμό επιτρόπου⁶³. Ο σκοπός της ρύθμισης επιβεβαιώνεται και από την παρ. 5 του άρθρου 138 Ν. 4261/2014, η οποία αναφέρει, ότι η παράταση του χρόνου εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της τράπεζας δεν ενεργοποιεί την διαδικασία αποζημιώσεων των καταθετών του Ν. 3746/2009⁶⁴ περί εγγύησης των καταθέσεων και του Ν. 2533/1997⁶⁵ περί της χρηματιστηριακής αγοράς παραγώγων.

3. Η εξυγίανση

Μετά την θέση ενός πιστωτικού ιδρύματος σε καθεστώς αφερεγγυότητας και αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεών του, η εποπτική αρχή⁶⁶ βρισκόταν στο δυσχερές σημείο λήψης σημαντικών αποφάσεων για την πορεία του συγκεκριμένου ιδρύματος. Εφόσον πληρούνταν οι προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις αποφάσιζε την έναρξη της εξυγιαντικής διαδικασίας. Όπως ορίζεται verbatim στο κείμενο του Ν. 4261/2014 στο άρθρο 139 παρ. 1 *«Με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος μπορεί να επιβληθούν, χάριν της προστασίας της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης του κοινού στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, σε πιστωτικό ίδρυμα, τα μέτρα εξυγίανσης των άρθρων 140 έως 142. Τα μέτρα αυτά στοχεύουν στην διατήρηση της χρηματοπιστωτικής ευστάθειας, στην ελαχιστοποίηση του κόστους της εξυγίανσης του πιστωτικού ιδρύματος και την προστασία των καταθετών και επενδυτών, όπως προβλέπουν οι διατάξεις του Ν.*

63. Τσιμπανούλης (2013) 248· Παγώνη, Εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων: πρόσφατες εξελίξεις στην αναδιάρθρωση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος, PRIME Vol 6, 2013, 69.

64. Νόμος υπ' αριθ. 3746/2009 για την ίδρυση Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ), ενσωμάτωσης των Οδηγιών 2005/14/ΕΚ για την υποχρεωτική ασφάλιση οχημάτων και 2005/68/ΕΚ σχετικά με τις αντασφαλίσεις και λοιπές διατάξεις (ΦΕΚ/Α/27/16.2.2009).

65. Νόμος υπ' αριθ. 2533/1997 περί της χρηματιστηριακής αγοράς παραγώγων και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ/Α/228/11.11.97).

66. Μέχρι το Νοέμβριο του 2014, οπότε και τέθηκε σε εφαρμογή ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM), η αρμόδια εποπτική αρχή για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, ακόμα και για τα χαρακτηριζόμενα ως συστημικά, ήταν η Τράπεζα της Ελλάδος. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το άρθρο 55Α παρ. 4 εδ. 'α του Καταστατικού της ΤτΕ στο οποίο ορίζεται ότι *«Στόχοι της εποπτείας είναι η σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί μεταξύ άλλων την μακροπροληπτική αρμοδιότητα προς ενίσχυση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και μείωση της συσσώρευσης των συστημικών κινδύνων»*. Η σταθερότητα αυτού του ιδιαίτερου τομέα της οικονομίας και η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του μέσω της αδιατάρακτης εμπιστοσύνης του κοινού δικαιολογεί την έντονη άσκηση κρατικής εποπτείας. Αυτό αποτελεί γενικευμένη παραδοχή που αποδεικνύεται από την δημιουργία, πλέον, της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.

3746/2009», καθίσταται φανερός ο σκοπός της διαδικασίας, ο οποίος κινείται σε πολλαπλά επίπεδα⁶⁷.

Προεξέχον ζητούμενο των ρυθμίσεων του Ν. 4261/2014 αλλά και του προγενεστέρου του, Ν. 3601/2007, που αφορούσαν την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων ήταν –και παραμένει ακόμα, ως *causa* των πρόσφατων νομοθετικών αλλαγών τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο– η ευστάθεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό με την παύση της επισφαλούς δραστηριότητας του συγκεκριμένου πιστωτικού ιδρύματος στην τραπεζική αγορά⁶⁸. Η πλειοψηφία των μέτρων εξυγίανσης –πλην της αναγκαστικής αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου ως μέτρο εξυγίανσης– συνοδευόταν από την ανάκληση της άδειας λειτουργίας της τράπεζας, κάτι που εξακολουθεί να γίνεται και με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Αυτή η επιλογή του νομοθέτη υπήρξε απολύτως λογική για δύο λόγους. Πρώτον, διότι, στο πλαίσιο της εξυγίανσης συντελούνται πράξεις διάθεσης εταιρικών περιουσιακών στοιχείων χωρίς την σύμπραξη της νόμιμης διοίκησης, αλλά με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος, ως αρμόδιας εποπτικής αρχής που επιβάλλει διοικητικής φύσεως μέτρα⁶⁹. Και δεύτερον, εξαιτίας της αλυσιδωτής αντίδρασης (*domino effect*)⁷⁰ που δύναται να προκαλέσει η κατάρρευση ενός πιστωτικού ιδρύματος και για τα υπόλοιπα, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Άμεσα λόγω του διατραπεζικού δανεισμού ως μέσο χρηματοδότησης των τραπεζών⁷¹, ενώ έμμεσα εξαιτίας της ενεργοποίησης του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) για την προστασία των καταθετών μέχρι του ποσού των 100.000€⁷². Ως γνωστόν, οι πόροι του ΤΕΚΕ δημιουργούνται κυρίως από τις εισφορές όλων των τραπεζικών ιδρυμάτων που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας στην Ελλάδα. Μάλιστα, απαραίτητη προϋπόθεση για την αποδοχή καταθέσεων είναι η συμμετοχή τους στο Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων του ΤΕΚΕ⁷³. Όταν, λοιπόν, παρίσταται η

67. Ρούσσης (2014) 11.

68. Ψαρουδάκης, Η συστημική σταθερότητα στο ελληνικό δίκαιο, ΕΕμπΔ 2013, 509.

69. Τιμπανούλης (2013) 250.

70. Ψαρουδάκης, ΕΕμπΔ (2013) 508. Οι αδιάκοπες συναλλακτικές σχέσεις μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων εγκυμονούν τον κίνδυνο μετάδοσης των συνεπειών της αφερεγγυότητας του ενός και στα υπόλοιπα.

71. Διατραπεζικός δανεισμός καλείται ο δανεισμός που συντελείται μεταξύ δύο ή περισσότερων τραπεζών. Εκτελείται στη διατραπεζική αγορά, όπου λαμβάνουν χώρα οι συναλλαγές μεταξύ των τραπεζών. Ο διατραπεζικός δανεισμός διακρίνεται από τον λιανικό, και η κύρια διαφορά τους συνίσταται στο ύψος του επιτοκίου των δανειζόμενων ποσών, το οποίο και διαμορφώνεται ανάλογα με την διαθεσιμότητα των χρημάτων στην αγορά, τη γενικότερη ρευστότητα, την ισχύουσα επιτοκιακή πολιτική και τους όρους της σύμβασης δανεισμού. Βλ. και *Micossi/ Bruzzone/ Carmassi*, CEPS Policy Brief No 304 (2013) 3.

72. Τιμπανούλης (2013) 249.

73. Φαρσαρώτας, Κατανοώντας τη σύγχρονη τραπεζική, 2009, 205. Το ΤΕΚΕ ιδρύθηκε με το Ν. 3746/2009 και αποτελεί καθολικό διάδοχο του προγενέστερου Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων (ΤΕΚ) που είχε δημιουργηθεί βάσει του Ν. 2832/2000. Το ΤΕΚΕ έχει διττό σκοπό: αφενός μεν την κάλυψη των καταθετών σε περίπτωση αδυναμίας κάποιου

ανάγκη ανάληψης ενός μέρους των συγκεντρωμένων εισφορών του Ταμείου για την καταβολή της αποζημίωσης των καταθετών, το βάρος επωμίζονται οι εναπομείνουσες τράπεζες με την καταβολή συμπληρωματικών εισφορών.

Όμως, όσο αναγκαία και να παρουσιαζόταν η παύση των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος, δεν ήταν και επαρκής για την διατήρηση της συνοχής της ευρύτερης αγοράς καθώς θα έπρεπε με κάποιον τρόπο να συνεχιστούν οι κρίσιμες τραπεζικές λειτουργίες του. Την λύση προσέφεραν τα κατ' ιδίαν μέτρα εξυγίανσης, ιδίως αυτό της μεταβίβασης των περιουσιακών στοιχείων του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος. Συνεχίζονταν, έτσι, οι βασικές τραπεζικές εργασίες διασφαλίζοντας το μικρότερο δυνατό κόστος για τους καταθέτες και τους επενδυτές, ώστε και η εμπιστοσύνη τους στο ευρύτερο τραπεζικό σύστημα να μην πληγεί ανεπανόρθωτα αλλά και να μην δημιουργηθούν φαινόμενα τραπεζικού πανικού και μαζικής απόσυρσης των καταθέσεων (bank run) από το κοινό.

Η Τράπεζα της Ελλάδος στο πλαίσιο των καθηκόντων της είχε την διακριτική ευχέρεια να επιλέξει ένα ή περισσότερα από τα μέτρα εξυγίανσης, όπως περιγράφονται στα άρθρα 140 έως 144 Ν. 4261/2014. Ο νόμος όμως έθεσε όρια στην ευχέρεια της αρχής με γνώμονες την αρχή της αναλογικότητας και την αρχή της προσφορότητας του εκάστοτε επιλεγέντος μέτρου. Το μέτρο εξυγίανσης που θα εφαρμοζόταν τελικά θα έπρεπε να είναι ανάλογο με τον σκοπό και το αποτέλεσμα που επεδίωκε αλλά και πρόσφορο ώστε να επιτύχει η διαδικασία της εξυγίανσης. Οι ως άνω αρχές διασφαλιζόνταν μέσω της ύπαρξης κριτηρίων που καθόριζαν την απόφαση της εξυγιαντικής αρχής και τα οποία ρυθμιζόνταν με την διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 139. Ειδικότερα, τα κριτήρια αυτά ήταν: η προδιαγραφόμενη αδυναμία ανάκαμψης του πιστωτικού ιδρύματος, η αδυναμία λήψης εναλλακτικών ισοδύναμων μέτρων για να αποφευχθεί η κατάρρευσή του, οι συνέπειες της παύσης πληρωμών της τράπεζας για το χρηματοπιστωτικό σύστημα εν γένει και η ανάγκη να επωμιστούν τις τυχόν απώλειες από την εξυγίανση οι μέτοχοι, οι μη ενέγγυοι πιστωτές και οι καταθέτες, όσον αφορά τα ποσά μετά τις καλυπτόμενες 100.000€, του υπό καθεστώς εξυγίανσης πιστωτικού ιδρύματος. Το τελευταίο αυτό στοιχείο σήμαινε την ιεράρχηση των εννόμων συμφερόντων των προσώπων που σχετίζονταν με το πιστωτικό ίδρυμα και επωμίζονταν τις συνέπειες της εξυγίανσής του, είτε ως μέτοχοι είτε ως συναλλασσόμενοι, η οποία ακολουθούσε τις αρχές του πτωχευτικού δικαίου αναφορικά με τις τάξεις των πιστωτών και την ικανοποίησή τους. Δηλαδή, από το προϊόν που θα

πιστωτικού ιδρύματος να καλύψει το παθητικό σκέλος του ισολογισμού του, και μέχρι του ποσού των 100.000€ ανά καταθέτη και ανά τραπεζικό ίδρυμα, αφετέρου δε, την κάλυψη των επενδυτών-πελατών κάποιου προβληματικού ιδρύματος, για το είδος των απαιτήσεων που γεννώνται από την παροχή καλυπτόμενων επενδυτικών υπηρεσιών και μέχρι του ποσού των 30.000€.

προέκυπτε στο τέλος της διαδικασίας εξυγίανσης θα ικανοποιούνταν προτελευταίοι οι μη ενέγγυοι πιστωτές και τελευταίοι οι μέτοχοι. Η κατάταξη των μετόχων στην τελευταία θέση φαίνεται ως λογική επιλογή του νομοθέτη, διότι οι μελλοντικοί μεριδιούχοι επενδύοντας μέρος της περιουσίας τους με την αγορά πακέτου μετοχών ενός πιστωτικού ιδρύματος -το οποίοι εν τέλει υποπίπτει σε καθεστώς εξυγίανσης- αναλαμβάνουν και τον επιχειρηματικό κίνδυνο της πράξης τους. Στην διάταξη όμως εισήχθη και μία καινοτόμα ρύθμιση, η οποία περιέλαβε και τους καταθέτες που δεν καλύπτονταν από το Ν. 3746/2009 και οποίοι θα ικανοποιούνταν πριν τους εγγειρόγραφους πιστωτές, με την επιφύλαξη τυχόν διατάραξης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η πραγματική αξία της διάταξης του άρθρου 139 παρ. 3 περ. δ' Ν. 4261/2014 συνίσταται στην επιλογή που γινόταν από την αρμόδια αρχή για το ποιες υποχρεώσεις της προβληματικής τράπεζας έπρεπε να μεταφερθούν στην οικονομική οντότητα στην οποία μεταβιβάζονταν τα περιουσιακά στοιχεία της πρώτης, είτε επρόκειτο για άλλο εν ενεργεία πιστωτικό ίδρυμα είτε για μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα, αναλόγως του εξυγιαντικού μέτρου που θα εφαρμοζόταν, με σκοπό την διάσωσή τους, αφού στην αντίθετη περίπτωση θα παρέμεναν στο πιστωτικό ίδρυμα μέχρι και την διενέργεια της ειδικής εκκαθάρισης.

Το άνοιγμα και η εξέλιξη της διαδικασίας εξυγίανσης δεν μπορούσαν να αποτελέσουν σε καμία περίπτωση αφορμή για να μπορέσουν οι πιστωτές της τράπεζας να καταγγείλουν της συμβάσεις τους. Η παρ. 4 του άρθρου 139 Ν. 4261/2014 όριζε ότι *«η λήψη των μέτρων εξυγίανσης δεν λογίζεται ως διαδικασία αφερεγγυότητας του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος που θα δικαιούνταν να επικαλεσθούν πιστωτές του»* και αναφέρεται σε εκείνους των οποίων οι απαιτήσεις πρόκειται να μεταβιβαστούν σε υγιές πιστωτικό ίδρυμα⁷⁴. Κατ' αυτόν τον τρόπο η ενεργοποίηση συμβατικών ρητρών που προέβλεπαν την δυνατότητα καταγγελίας της σύμβασης σε περιπτώσεις πτώχευσης, αφερεγγυότητας και πιστωτικού γεγονότος ήταν αδύνατη.

3.1. Τα κατ' ιδίαν μέτρα εξυγίανσης

3.1.1. Η αύξηση κεφαλαίου

74. Τσιμπανούλης (2013) 252.

Το πρώτο κατά σειρά στο νόμο⁷⁵ εξυγιαντικό μέτρο αποτελούσε η αύξηση του κεφαλαίου του προβληματικού πιστωτικού ιδρύματος (άρθρο 140 Ν. 4261/2014 και άρθρο 63Γ Ν. 3601/2007 αντίστοιχα). Αντίθετα με την διαδικασία που ακολουθείται σε συνθήκες κανονικής λειτουργίας, όπου, δηλαδή, η απόφαση για την αύξηση του κεφαλαίου λαμβάνεται –αναλόγως της χρονικής στιγμής, σε σχέση με την σύσταση και την διάρκεια λειτουργίας της εταιρείας, κατά την οποία αποφασίζεται η αύξηση και των σχετικώς ορισθέντων στο καταστατικό– είτε από το διοικητικό συμβούλιο είτε από την γενική συνέλευση, στην περίπτωση του άρθρου 140 η εν λόγω απόφαση λαμβανόταν από τον επίτροπο με προηγούμενη ρητή εντολή της Τράπεζας της Ελλάδος. Εάν κατά το καταστατικό η απόφαση της αύξησης έπρεπε να ληφθεί από το διοικητικό συμβούλιο, τότε θεωρούταν πως ο επίτροπος ενεργούσε υποκαθιστώντας τη νόμιμη διοίκηση. Σημαντικό στοιχείο, που υποδεικνύει και το πώς διαφοροποιούνταν η συγκεκριμένη περίπτωση αύξησης από την κανονική, ήταν η αδυναμία άσκησης του δικαιώματος προτίμησης⁷⁶ από τους μετόχους (άρθρο 140 παρ. 2).

3.1.2. Η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος

Εναλλακτικό μέτρο εξυγίανσης αποτελούσε η εντολή μεταβίβασης -όπως τιτλοφορείται το άρθρο 141 Ν. 4261/2014⁷⁷- η οποία προερχόταν από την ΤτΕ και αποδέκτης της ήταν το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα. Δημιουργείτο τότε η υποχρέωση για το ίδρυμα να μεταβιβάσει περιουσιακά του στοιχεία σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα ή σε άλλο πρόσωπο⁷⁸, τα οποία αναλόγως του περιεχομένου της εντολής μπορεί να ήταν δικαιώματα, απαιτήσεις, υποχρεώσεις ή και έννομες σχέσεις που είχαν δημιουργηθεί εκ συμβάσεως. Απαραιτήτως περιλαμβάνονταν στα προς μεταβίβαση περιουσιακά στοιχεία οι υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος από καταθέσεις έως του καλυπτόμενου ορίου των 100.000€ του Ν. 3746/2009⁷⁹, καθώς και οι τυχόν

75. Τα προσφερόμενα από το νόμο μέτρα εξυγίανσης δεν τελούν μεταξύ τους σε σχέση ιεράρχησης, αλλά είναι ισοδύναμα και η επιλογή τους από την αρχή εξυγίανσης προσδιορίζεται από τις αρχές της αναλογικότητας και της προσφορότητας, αφού ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις της αγοράς, τα οικονομικά στοιχεία και η εν γένει θέση του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

76. Το δικαίωμα προτίμησης υπέρ των μετόχων κατά την αύξηση κεφαλαίου σε μία ανώνυμη εταιρεία προβλέπεται στο άρθρο 13 παρ. 7 Κ.Ν. 2190/1920. Βλ. και *Αλεξανδρίδου, Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών-Κεφαλαιουχικές Εταιρίες*, 2009³, 273 επ.

77. Αντιστοιχούσε στο άρθρο 63Δ Ν. 3601/2007.

78. Είναι φανερό ότι περιουσιακά στοιχεία όπως οι απαιτήσεις από δανειακές συμβάσεις καθώς και οι υποχρεώσεις από καταθέσεις, που αποτελούν εργασίες τις οποίες μπορούν να τις ασκούν μόνο πιστωτικά ιδρύματα, θα μεταβιβάζονταν αποκλειστικά σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα. Βλ. και *Παγώνη*, *PRIME Vol 6* (2013) 81.

79. Ο νόμος έχει εξαιρέσει από τα υποχρεωτικώς μεταβιβαζόμενα στοιχεία τις υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος από παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, κεφάλαια που επίσης

υποχρεώσεις από καταθέσεις του Δημοσίου και φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης, ενώ εξαιρούνταν τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης (subordinated debts)⁸⁰. Η απόφαση της ΤτΕ, έχοντας ως γνώμονα πάντα την διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, στηριζόταν σε καθαρά τεχνικά και οικονομικά κριτήρια μετρήσιμα με ποσοτικά μεγέθη και ως εκ τούτου ήταν δικαστικώς ανέλεγκτη. Η μόνη περίπτωση κατά την οποία θα επιβαλλόταν ο δικαστικός έλεγχος θα ήταν η έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας, όπου αυτό απαιτούνταν από τις περιστάσεις της εκάστοτε μεταβίβασης⁸¹.

Η ΤτΕ απηύθυνε πρόσκληση σε άλλα, κατάλληλα κατά την γνώμη της, πιστωτικά ιδρύματα ή πρόσωπα σε άτυπη και εμπιστευτική διαδικασία υποβολής προσφορών. Η όλη διαδικασία ολοκληρωνόταν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα τηρουμένου από όλους τους συμμετέχοντες απορρήτου ως προς αυτήν και τα όσα διαδραματίστηκαν κατά την διάρκεια –σε αντίθετη περίπτωση μπορούσε να τους επιβληθεί πρόστιμο από την ΤτΕ. Σκοπός ήταν να μην διαρρεύσει οποιαδήποτε πληροφορία στο κοινό πριν την ολοκλήρωση της μεταβίβασης, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία πανικού και συστημικής αποσταθεροποίησης⁸².

Το άρθρο 141 Ν. 4261/2011 δεν περιλαμβάνει διάταξη κατά την οποία να ορίζεται ότι η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων του αρχικού πιστωτικού ιδρύματος συνοδεύεται ή ακολουθείται από απόφαση ανάκλησης της άδειας λειτουργίας του, εν αντιθέσει με το άρθρο 142 του ίδιου νόμου που προβλέπει την ίδρυση μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος με παράλληλη απόφαση της αρμόδιας αρχής για ανάκληση της άδειας του μεταβιβάζοντος ιδρύματος. Ωστόσο, στην πράξη κάθε φορά που εφαρμόστηκε το μέτρο της εντολής μεταβίβασης ανακλήθηκε η άδεια του υπό εξυγίανση ιδρύματος⁸³.

Απόκλιση από τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου, οι οποίοι ίσχυαν και επί των συγκεκριμένων ειδικών διαδικασιών, αποτελούσε η ρύθμιση της παρ. 5 του άρθρου 141, στην οποία οριζόταν, ότι δεν εφαρμόζεται το άρθρο 479 ΑΚ στην μεταβίβαση των

καλύπτονται μέχρι ενός ορισμένου ποσού από το Ν. 3746/2009, επιλογή η οποία δεν φαίνεται δικαιολογημένη. Βλ. *Τσιμπανούλης* (2013) 255.

80. Πρόκειται για ενυπόθηκα δάνεια η αποπληρωμή των οποίων είναι σχεδόν αδύνατη κυρίως λόγω της χαμηλής αξίας των ακινήτων σε συνδυασμό με τα υψηλά επιτόκια. Αποτέλεσαν την άμεση αιτία της κρίσης καθώς ήταν τα πρώτα που κατέστη αδύνατον να εξυπηρετηθούν. Συνήθως οι τράπεζες απομακρύνουν τον κίνδυνο που συνεπάγεται η συγκεκριμένη κατηγορία δανείων μέσω της διαδικασίας τιτλοποίησης των απαιτήσεών τους.

81. *Τσολακίδης*, Η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων πιστωτικού ιδρύματος (άρθρα 63Δ-63Ε Ν. 3601/2007) υπό το πρίσμα του ιδιωτικού δικαίου, *ΧρηΔικ* 2012, 364.

82. Συμπληρωματική της μυστικότητας και της επίσπευσης της διαδικασίας μεταβίβασης είναι, αναπόφευκτα, η έλλειψη διαφάνειας και η αδυναμία λογοδοσίας των αρμόδιων προσώπων στην περίπτωση προβολής ενστάσεων. Η προσασία του δημόσιου συμφέροντος προκρίθηκε της ανάγκης για απόλυτα διαυγείς διαδικασίες. Βλ. και *Τσιμπανούλης* (2013) 257.

83. Βλ. κατωτέρω υπό 7.2.1, κεφάλαιο τρίτο· *Ψαρουδάκης*, *ΕΕμπΔ* (2013) 511.

περιουσιακών στοιχείων. Η ρύθμιση αυτή αποτελούσε κίνητρο για την υποβολή προσφορών, αφού το πρόσωπο –φυσικό ή νομικό– που θα αποκτούσε εν τέλει τα περιουσιακά στοιχεία του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος δεν θα υπείχε ευθύνη έναντι των δανειστών αυτών των στοιχείων, οι οποίοι θα έπρεπε να στραφούν κατά του αρχικού πιστωτικού ιδρύματος για την ικανοποίηση των αξιώσεών τους⁸⁴. Εξαλείφθηκε με αυτόν τον τρόπο η οποιαδήποτε πιθανότητα επέκτασης της αφερεγγυότητας του αρχικού πιστωτικού ιδρύματος στον τρίτο που θα αποκτούσε τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία θα είχαν τόσο ενεργητικό όσο και παθητικό σκέλος, και διασφαλιζόταν έτσι η συστημική σταθερότητα.

3.1.3. Το μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα

Το εργαλείο του μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος (άρθρο 142 Ν. 4261/2014 και άρθρο 63Ε Ν. 3601/2007 αντίστοιχα), σε αντίθεση με τα προρρηθέντα μέτρα, αποφασιζόταν από τον Υπουργό Οικονομικών μετά από εισήγηση της ΤτΕ. Σε αυτό μεταβιβάζονταν τα περιουσιακά στοιχεία του προβληματικού πιστωτικού ιδρύματος, εν όλω ή εν μέρει, ώστε μεσοπρόθεσμα να πωλούνταν οι μετοχές του μεταβατικού ιδρύματος μέσω πλειστηριασμού⁸⁵ και όχι αυτά καθαυτά τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος. Αποτελούσε έναν τρόπο συνέχισης των σημαντικότερων τραπεζικών λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος, μέσω της οποίας θα διατηρούταν σταθερή η εσωτερική αγορά και θα προστατεύονταν τα χρήματα των καταθετών και επενδυτών μέχρι το ποσό που καλυπτόταν με το Ν. 3746/2009. Παρά το ότι ο νόμος δεν προέκρινε ορισμένο από τα δύο εργαλεία εξυγίανσης των άρθρων 141 και 142 και εκ πρώτης όψεως ο σκοπός που επιτελούσαν έμοιαζε να είναι ο ίδιος, από την διάταξη του άρθρου 141 παρ. 4 εδ. δ' συνάγεται εύλογα το συμπέρασμα ότι το εργαλείο του άρθρου 142 θα ενεργοποιείτο στις περιπτώσεις που θα αποτύγχανε η

84. Τσολακίδης, ΧρηΔικ (2012) 370. Στην ίδια σελίδα του άρθρου με αφορμή την παρ. 10 του άρθρου 63Δ Ν. 3601/2007 (η οποία κατ' αντιστοιχία προς το Ν. 4261/2007 είναι επίσης η παρ. 10 του άρθρου 141) γίνεται, επίσης, αναφορά στο θέμα των εργασιακών σχέσεων οι οποίες δεν απολάμβαναν της προστασίας των άρθρων 4 και 5 του ΠΔ 178/2002 και ως εκ τούτου δεν μεταφέρονταν στο αποκτούν πιστωτικό ίδρυμα, ενώ συγχρόνως μπορούσαν να καταγγεληθούν τηρουμένων των ανάλογων χρονικών περιορισμών είτε επρόκειτο για συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου είτε για ορισμένου χρόνου. Το ίδιο ίσχυε και στην περίπτωση του μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος.

85. Για να πραγματοποιηθεί η πώληση ο πλειοδότης θα έπρεπε να είχε κριθεί κατάλληλος, φερέγγυος και να εξασφάλιζε την μεγαλύτερη δυνατή διατήρηση των θέσεων εργασίας των υπαλλήλων, και φυσικά να προσέφερε το μεγαλύτερο τίμημα.

απευθείας μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων λόγω ασύμφορων οικονομικά προσφορών ή ενδεχόμενου αδιεξόδου των διαπραγματεύσεων⁸⁶.

Η Τράπεζα της Ελλάδος αποτιμούσε τα περιουσιακά στοιχεία της υπό εξυγίανση τράπεζας με σκοπό να προσδιοριστούν όσα από αυτά θα μεταβιβάζονταν οριστικώς και να περιληφθούν αναλυτικά στην απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Σημαντική ήταν η ισοσκέλιση των στοιχείων που μεταβιβάζονταν, δηλαδή το συνολικό ποσό των στοιχείων του ενεργητικού έπρεπε να είναι όσο το δυνατόν ίσο με το αντίστοιχο των στοιχείων του παθητικού. Εάν η ισοσκέλιση δεν ήταν εφικτή, η ποσοτική διαφορά καλυπτόταν από το ΤΕΚΕ.

Το μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα λάμβανε νέα άδεια λειτουργίας από την ΤτΕ⁸⁷ και το απαραίτητο μετοχικό του κεφάλαιο χορηγούταν εξ ολοκλήρου από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Διέθετε, επιπλέον, νομική προσωπικότητα την οποία αποκτούσε μετά την εγγραφή του στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο. Ο χρόνος διάρκειας του μεταβατικού αυτού ιδρύματος οριζόταν αρχικά σε δύο έτη με πρόβλεψη παράτασης για δύο ακόμα χρόνια, αν το έκρινε απαραίτητο ο Υπουργός Οικονομικών ύστερα από σχετική πρόταση της αρμόδιας αρχής (ΤτΕ), κυρίως λόγω της ανάγκης διατήρησης της συστημικής ευστάθειας.

Εάν ο σκοπός του μεταβατικού ιδρύματος δεν πραγματοποιείτο, τότε αυτοδικαίως λυόταν και εκκαθαριζόταν σύμφωνα με τα οριζόμενα στο νόμο για την ειδική εκκαθάριση των τραπεζών.

86. Βλ. και Τσολακίδης, ΧρηΔικ (2012) 363.

87. Ενώ το αφερέγγυο πιστωτικό ίδρυμα υπαγόταν σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης κατόπιν ανάκλησης της άδειάς του από την Τράπεζα της Ελλάδος. Βλ. και Ψαρουδάκης, ΕΕμπΔ (2013) 510. Επίσης, ο συγγραφέας, στην σελίδα 497 του άρθρου του, ενστερνίζεται την άποψη ότι το μέτρο του μεταβατικού ιδρύματος, λόγω της εκ των προτέρων περιορισμένης διάρκειάς του, αποτελούσε ειδικότερη έκφανση της εντολής μεταβίβασης, η οποία στην περίπτωση του άρθρου 142 Ν. 4261/2011 γινόταν σε δύο στάδια, δηλαδή πρώτα από το αρχικό ίδρυμα προς το μεταβατικό και ύστερα από το τελευταίο προς έναν τελικό αγοραστή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 806/2014

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 806/2014 (Resolution Regulation) θεσπίζει το πλαίσιο υπό το οποίο λειτουργεί ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (Single Resolution Mechanism, SRM), εντός του οποίου δημιουργείται μία κεντρική εξουσία εξυγίανσης που ανατίθεται από κοινού στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης και στις εθνικές αρχές εξυγίανσης, καθώς και στην Επιτροπή και το Συμβούλιο (ECOFIN), που διαθέτουν αποφασιστική αρμοδιότητα. Ιδρύεται επίσης το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund), το οποίο δεν αποτελεί διακριτό οργανισμό αλλά ανήκει στο Ενιαίο Συμβούλιο, οι οικονομικοί του πόροι βρίσκονται υπό την διαχείριση του τελευταίου και καλύπτει σε δεύτερο επίπεδο τις χρηματοδοτικές ανάγκες της διαδικασίας διευθέτησης ενός προβληματικού πιστωτικού ιδρύματος, όπως θα εκτεθεί στην συνέχεια. Το νομικό έρεισμα για την έκδοση του Κανονισμού εδράζεται στο άρθρο 114 ΣΛΕΕ, στο οποίο προβλέπεται η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών μέσω της θέσπισης κοινών μέτρων σε ενωσιακό επίπεδο που εδραιώνουν και ενισχύουν την λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κατά το άρθρο 26 ΣΛΕΕ⁸⁸ για την ελεύθερη και απρόσκοπτη κίνηση των κεφαλαίων, εμπορευμάτων, προσώπων κλπ.

Οι ρυθμίσεις του Κανονισμού συμπληρώνονται από την Οδηγία 2014/59/ΕΕ (BRRD), όπως αυτή ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4335/2015, καθιστώντας επιβεβλημένη την συνδυαστική μελέτη τους για την πλήρη και εις βάθος κατανόηση της λειτουργίας του δεύτερου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Το άρθρο 5 του Κανονισμού φανερώνει την σχέση των διατάξεων των δύο ενωσιακών νομοθετημάτων ορίζοντας, ότι, οι ρυθμίσεις της Οδηγίας -αν και προγενέστερες του Κανονισμού- εφαρμόζονται και στις δράσεις του Συμβουλίου Εξυγίανσης και δεν αφορούν μόνο τις εθνικές αρχές εξυγίανσης.

Η διάρθρωση των διατάξεων που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό SRM ακολουθεί την εξής δομή –η οποία τελεί σε συνάφεια με την δομή των ρυθμίσεων της Οδηγίας BRR:

i. αντικείμενο, πεδίο εφαρμογής και γενικές αρχές,

88. Βλ. Σημείωμα της Επιτροπής «A Single Resolution Mechanism for the Banking Union– Frequently Asked Questions», MEMO/14/295 της 15ης Απριλίου 2014, 2· πρβλ επίσης *Hadjiemmanuil*, Bank Resolution Financing in the Banking Union, LSE Law, Society and Economy Working Papers 6/2015, 17, παραπομπή υπ' αριθ. 49, όπου ο συγγραφέας εκφράζει τις αμφιβολίες του σχετικά με την καταλληλότητα και επάρκεια του άρθρου 114 ΣΛΕΕ ως νομικής βάσης του Κανονισμού υπ' αριθ. 806/2014.

- ii. σχεδίαση της εξυγίανσης. Περιλαμβάνει κυρίως την κατάρτιση σχεδίων εξυγίανσης ως προπαρασκευαστικό μέτρο, το οποίο θα εξασφαλίσει την απρόσκοπτη ολοκλήρωση των εξυγιαντικών διαδικασιών στην περίπτωση της οικονομικής κατάρρευσης ενός πιστωτικού ιδρύματος,
- iii. έγκαιρη παρέμβαση,
- iv. εξυγίανση, όπου προβλέπονται και τα επιμέρους εργαλεία εξυγίανσης,
- v. θεσμικό πλαίσιο για το Συμβούλιο Εξυγίανσης και
- vi. ίδρυση και λειτουργία του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης.

Ο Κανονισμός θα αρχίσει να εφαρμόζεται από την 1/1/2016, με εξαίρεση τις διατάξεις για την ίδρυση του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης οι οποίες έχουν τεθεί σε ισχύ από 1/1/2015.

1. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης

1.1. Μέλη και συνεδριάσεις του Συμβουλίου Εξυγίανσης

Το Συμβούλιο Εξυγίανσης ιδρύθηκε με το άρθρο 42 του Κανονισμού και αποτελεί ειδικό οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης με νομική προσωπικότητα που το καθιστά φορέα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ενώ έχει τεθεί σε πλήρη λειτουργία από 1/1/2015. Η έδρα του βρίσκεται στην πρωτεύουσα του Βελγίου, στις Βρυξέλλες. Η νομική του προσωπικότητα αναγνωρίζεται από όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης και σε αυτό⁸⁹ ανατίθεται η κεντρική εξουσία εξυγίανσης που δημιουργείται στο πλαίσιο του SRM. Η νομική του φύση ως ειδικού οργανισμού⁹⁰ της Ένωσης δικαιολογείται από την

89. Καθώς και στις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Βλ. αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 11 του Κανονισμού.

90. Οι οργανισμοί της ΕΕ είναι νομικές οντότητες πλήρως διαφοροποιημένες από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τα οποία απαριθμούνται αποκλειστικώς στο άρθρο 13 ΣΕΕ ενώ η σύνθεση και οι λειτουργίες των τελευταίων ορίζονται λεπτομερώς στο Κεφάλαιο 1 του Έκτου Μέρους της ΣΛΕΕ. Οι οργανισμοί της ΕΕ θεσπίζονται βάσει του δευτερογενούς δικαίου της ΕΕ και συγκεκριμένα βάσει Κανονισμών. Είναι επιφορτισμένοι με την εκτέλεση ειδικών καθηκόντων που προβλέπονται στο δικαίο της Ένωσης. Διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες: τους αποκεντρωμένους οργανισμούς, τους οργανισμούς για την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας, τους εκτελεστικούς οργανισμούς, τους οργανισμούς Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (EURATOM) και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT). Το Συμβούλιο Εξυγίανσης αποτελεί αποκεντρωμένο οργανισμό της ΕΕ που επιτελεί τεχνικό και διοικητικό έργο και επικουρεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο (ECOFIN), τα οποία ανήκουν στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, στην διαμόρφωση της πολιτικής εξυγίανσης της ΕΕ (http://europa.eu/about-eu/agencies/index_el.htm). Βλ. και *Καραγκούνης/ Ράντου*, Η νομική φύση των πράξεων του Eurogroup, ΕΕΕυρΔ 2013, 141, παραπομπή υπ' αριθ. 14. Αντιθέτως, τα όργανα της ΕΕ, που προβλέπονται από τις Συνθήκες της ΕΕ, σκοπό έχουν την προώθηση της αποστολής και των στόχων της ΕΕ και είναι αρμόδια (δοτή αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 5 παρ. 1 ΣΕΕ) για την έκδοση πράξεων νομοθετικού και διοικητικού περιεχομένου, οι οποίες είναι άμεσα δεσμευτικές τόσο για την

ανάγκη ταχείας λήψης της απόφασης βάσει της οποίας θα τεθεί ένα πιστωτικό ίδρυμα υπό διαδικασία διευθέτησης και θα εφαρμοστούν αποτελεσματικά τα μέτρα εξυγίανσης. Έπρεπε λοιπόν να δημιουργηθεί ένας φορέας που θα είχε ως μοναδικό αντικείμενο και σκοπό την σχεδίαση της εξυγίανσης από το στάδιο λήψης προληπτικών μέτρων μέχρι την εφαρμογή των εξυγιαντικών εργαλείων, όταν ένα ίδρυμα βρισκόταν σε σημείο πτώχευσης και αποφασιζόταν η διευθέτησή του για λόγους δημοσίου συμφέροντος⁹¹ αντί αυτό να υπαχθεί στην ειδική διαδικασία εκκαθάρισης. Παράλληλα ο φορέας αυτός θα αναλάμβανε και την διαχείριση του ταμείου, από τους πόρους του οποίου θα χρηματοδοτούνταν οι εν λόγω διαδικασίες, και άρα θα έπρεπε να είναι ανεξάρτητος. Ωστόσο, στο Συμβούλιο Εξυγίανσης δεν έχει παραχωρηθεί αποφασιστική αρμοδιότητα⁹² -την οποία ασκεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υπό προϋποθέσεις το Συμβούλιο (ECOFIN)- για να αποφασίζει άνευ ετέρου την υπαγωγή ενός πιστωτικού ιδρύματος σε καθεστώς εξυγίανσης και την έναρξη της διαδικασίας, αφού αυτό δεν προβλέπεται ως θεσμικό όργανο από την ΣΕΕ και την ΣΛΕΕ⁹³.

Η διοικητική και διαχειριστική δομή του περιλαμβάνει δύο συνόδους (σύνοδο ολομέλειας και εκτελεστική σύνοδο), πρόεδρο⁹⁴, ο οποίος είναι και ο εκπρόσωπος του

Ένωση ως ενιαίο σύνολο όσο και για τα κράτη μέλη. Ανατίθενται, επίσης, σε αυτά και εκτελεστικές αρμοδιότητες βάσει του άρθρου 291 ΣΛΕΕ αλλά και δικαιοδοτικά καθήκοντα. Για τα θεσμικά όργανα της Ένωσης βλ. Κανελλόπουλο, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2003⁴, 117 επ· Παπαγιάννης, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 2011⁴, 149 επ.

91. Βλ. και αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 31.

92. Βλ. αντίθετη άποψη σε *Hadjiemmanuil*, LSE Law, Society and Economy Working Papers 6/2015, 17, παραπομπή υπ' αριθ. 49. Ο συγγραφέας παράλληλα εκθέτει τις σκέψεις του για το κατά πόσο μπορεί να ανατεθεί στο Συμβούλιο Εξυγίανσης η αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων από την στιγμή που το ίδιο δεν προβλέπεται από τις Συνθήκες της ΕΕ ως θεσμικό όργανο.

93. Η αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 24 του Κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 αναφέρει, επίσης, ρητώς ότι «μόνο τα θεσμικά όργανα της Ένωσης μπορούν να καθορίσουν την πολιτική εξυγίανσης που εφαρμόζεται στην Ένωση και (...) είναι αναγκαίο να προβλεφθεί η ενδεικνυόμενη συμμετοχή του Συμβουλίου και της Επιτροπής ως θεσμικών οργάνων που μπορούν να έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες σύμφωνα με το άρθρο 291 ΣΛΕΕ». Πρβλ. και Απόφαση της 13ης Ιουνίου 1958, *Meroni κατά Ανωτάτης Αρχής*, C-9/56, EU:C:1958:7. Βλ. επίσης *Micossi/ Bruzzzone/ Carmassi*, CEPS Policy Brief No 304 (2013) 5· *Wymeers*, Working Paper N°. 290/2015, 4 επ· *Gortsos*, The Single Resolution Mechanism (SRM) and the Single Resolution Fund (SRF): A Comprehensive Review of the second main pillar of the European Banking Union, 2015, 116 επ.

94. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου Εξυγίανσης ορίζεται ως μέλος πλήρους απασχόλησης και η θητεία του είναι πενταετής δίχως δυνατότητα ανανέωσης. Εξάριση αποτελεί ο πρώτος πρόεδρος που διορίσθηκε αμέσως μετά την έναρξη λειτουργίας του Συμβουλίου Εξυγίανσης, του οποίου η θητεία ορίζεται ως τριετής με δυνατότητα πενταετούς ανανέωσης. Ο διορισμός του πραγματοποιείται με απόφαση του Συμβουλίου κατόπιν πρότασης που υποβάλλει η Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς έγκριση. Με την ίδια διαδικασία διορίζονται ο αντιπρόεδρος και τα τέσσερα τακτικά μέλη. Τόσο ο πρόεδρος όσο και τα τακτικά μέλη επιλέγονται με βάση τις ικανότητές τους, τις γνώσεις που κατέχουν σε θέματα τραπεζικής και χρηματοοικονομικών και της προηγούμενης εμπειρίας τους σε θέματα δημόσιου τραπεζικού δικαίου και εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων. Είναι ασυμβίβαστη με την θέση τους στο Συμβούλιο Εξυγίανσης η κατοχή οποιουδήποτε εθνικού, ενωσιακού ή διεθνούς αξιώματος. Για τον διορισμό των μελών του πρώτου Συμβουλίου Εξυγίανσης μετά την έκδοση του Κανονισμού βλ. σε «Εκτελεστική απόφαση

Συμβουλίου Εξυγίανσης και γραμματεία. Η σύνθεση του Συμβουλίου διαφέρει ανάλογα με την κάθε σύνοδο: κατά την σύνοδο της ολομέλειας απαρτίζεται από τον πρόεδρό του, τέσσερα μέλη πλήρους απασχόλησης καθώς και από ένα μέλος από κάθε συμμετέχον κράτος μέλος, ως εκπρόσωπος της εθνικής του αρχής εξυγίανσης, ενώ κατά την εκτελεστική σύνοδο αποτελείται μόνο από τον πρόεδρο και τα τέσσερα μέλη πλήρους απασχόλησης. Με όποια από τις δύο συνθέσεις και αν συνέρχεται, όμως, υπάρχει δυνατότητα συμμετοχής δύο ακόμα εκπροσώπων, από τους οποίους ο ένας θα προέρχεται από την Επιτροπή και ο άλλος από την ΕΚΤ, με την ιδιότητα των μόνιμων παρατηρητών. Οι τελευταίοι δικαιούνται να συμμετέχουν στις συζητήσεις καθώς και να λαμβάνουν γνώση όλων των εγγράφων του Συμβουλίου Εξυγίανσης. Για την λήψη αποφάσεων στην σύνοδο της ολομέλειας αλλά και στην εκτελεστική σύνοδο όλα τα μέλη διαθέτουν από μία ψήφο, ενώ στην περίπτωση ισοψηφίας η ψήφος του προέδρου υπερισχύει. Ωστόσο, ο τρόπος λήψεως αποφάσεων διαφέρει: κατά την σύνοδο ολομέλειας η απόφαση λαμβάνεται με απλή πλειοψηφία⁹⁵, ενώ κατά την εκτελεστική σύνοδο ο κανόνας είναι η απόφαση να λαμβάνεται από κοινού με συναίνεση και μόνο αν αυτό δεν είναι εφικτό τα μέλη καταφεύγουν στην απλή πλειοψηφία.

Οι δράσεις του Συμβουλίου Εξυγίανσης και των εθνικών αρχών εξυγίανσης διακρίνονται από ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα και υπαγορεύονται μόνο από το γενικό συμφέρον. Τα ανωτέρω ισχύουν και για την δράση και τις αποφάσεις που λαμβάνουν ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος -που επικουρεί τον πρώτο στο έργο του- και τα μέλη πλήρους απασχόλησης, οι οποίοι ενεργούν με γνώμονα τις αποφάσεις του Συμβουλίου Εξυγίανσης, της Επιτροπής και του Συμβουλίου «*προς το συμφέρον της Ένωσης συνολικά*». Ως αόριστη νομική έννοια το γενικό ή δημόσιο συμφέρον δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί⁹⁶ στις περισσότερες των περιπτώσεων. Όμως, ο Κανονισμός εξειδικεύει την έννοια αυτή στο άρθρο 18 παρ. 5 σε συνδυασμό με το άρθρο 14 παρ. 2 όπου καθορίζονται οι στόχοι της εξυγίανσης. Επομένως, συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι στόχοι της εξυγίανσης και ο βαθμός επίτευξής τους αποτελούν την λυδία λίθο των

του Συμβουλίου υπ' αριθ. 15121/16.10.2014 περί διορισμού του Προέδρου, Αντιπροέδρου και λοιπών μελών πλήρους απασχόλησης του Ενιαίου συμβουλίου εξυγίανσης».

95. Παρέκκλιση προβλέπεται στην παρ. 3 του άρθρου 52 του Κανονισμού, όπου προσδιορίζεται ο τρόπος λήψης απόφασης για ορισμένα ειδικά θέματα, όπως για παράδειγμα ζητήματα σχετικά με την καταβολή εκ των υστέρων εισφορών από τα πιστωτικά ιδρύματα στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (άρθρο 71). Οι αποφάσεις για τα ειδικά θέματα της παρ. 3 καθορίζεται ότι θα λαμβάνονται με πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών του Συμβουλίου Εξυγίανσης που αντιπροσωπεύουν συμμετέχοντα κράτη μέλη που συνολικά θα έχουν καταβάλει τουλάχιστον το 50% των εισφορών του Ταμείου για την οκταετή μεταβατική περίοδο, ενώ ύστερα από αυτήν θα απαιτούνται τα δύο τρίτα των μελών που αντιστοιχούν στο 30% των εισφορών.

96. Δαγτόγλου, Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα, 2012⁴, 123.

πράξεων ή παραλείψεων τόσο ατομικά των μελών του Συμβουλίου Εξυγίανσης όσο και του ίδιου του Συμβουλίου και των εθνικών αρχών εξυγίανσης.

Η ανεξαρτησία αυτή του Συμβουλίου Εξυγίανσης δεν συνεπάγεται καθεστώς ασυδοσίας για τα μέλη του. Αντιθέτως έχει υποχρέωση λογοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή ως προς την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού. Κάθε έτος υποβάλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο στα κοινοβούλια των συμμετεχόντων κρατών μελών, στην Επιτροπή, αλλά και στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο έκθεση πεπραγμένων του Συμβουλίου Εξυγίανσης, η οποία παρουσιάζεται από τον πρόεδρό του δημοσίως στα δύο πρώτα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Επιπρόσθετα, στο άρθρο 46 προβλέπεται η δυνατότητα των εθνικών κοινοβουλίων των συμμετεχόντων κρατών μελών να υποβάλλουν ερωτήματα ή να κάνουν παρατηρήσεις στο Συμβούλιο Εξυγίανσης σχετικά με τις αρμοδιότητές του και εκείνο υποχρεούται να απαντήσει γραπτώς. Η υποχρέωση λογοδοσίας του Συμβουλίου στα εθνικά κοινοβούλια δεν αποδεσμεύει τις εθνικές αρχές εξυγίανσης από την ίδια υποχρέωση για τις αρμοδιότητες που τους δίνει ο Κανονισμός.

Δύο φορές τον χρόνο συγκαλείται συνεδρίαση της ολομέλειας του Συμβουλίου Εξυγίανσης από τον πρόεδρό του με την σύνθεση που προαναφέρθηκε⁹⁷. Η ολομέλεια λαμβάνει αποφάσεις επί συγκεκριμένων θεμάτων που απαριθμούνται αποκλειστικά στο άρθρο 50 παρ. 1. Μεταξύ άλλων ζητημάτων, αποφασίζει για τον τρόπο που θα χρησιμοποιηθούν οι πόροι του Ενιαίου Ταμείου, όταν απαιτηθεί στήριξη από το Ταμείο για την εφαρμογή εξυγιαντικής δράσης που υπερβαίνει τα 5 δισ. ευρώ ή αξιολογεί τον τρόπο που εφαρμόστηκαν τα εργαλεία εξυγίανσης όταν κατά το έτος που είχε προηγηθεί της συνεδρίασης της ολομέλειας οι πόροι του Ταμείου που δαπανήθηκαν συνολικά για διευθετήσεις αφερέγγυων πιστωτικών ιδρυμάτων άγγιξαν το ποσό των 5 δισ. ευρώ. Στην τελευταία αυτή περίπτωση παρέχει κατευθυντήριες γραμμές στην εκτελεστική σύνοδο, η οποία τις ακολουθεί στις μετέπειτα αποφάσεις εξυγίανσης. Επιπλέον, εγκρίνει την ετήσια έκθεση που αποστέλλεται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και αποφασίζει την πολιτική επενδύσεων των πόρων του Ταμείου σύμφωνα με το άρθρο 75. Η ολομέλεια, επίσης, απαλλάσσει τον πρόεδρο του Συμβουλίου Εξυγίανσης από την ευθύνη εκτέλεσης του προϋπολογισμού, καθότι αυτός ασκεί καθήκοντα διατάκτη και εκτελεί τον προϋπολογισμό (άρθρο 63).

Η εκτελεστική σύνοδος του Συμβουλίου Εξυγίανσης συγκαλείται από τον πρόεδρό του, κάθε φορά που θα κριθεί αναγκαίο (άρθρο 53). Η σύνθεση του Συμβουλίου κατά την εκτελεστική του σύνοδο δεν είναι πάντα σταθερή. Δηλαδή, όταν

97. Ο πρόεδρος, τα τέσσερα μέλη πλήρους απασχόλησης και ένα μέλος από κάθε συμμετέχον κράτος μέλος. Στην συνεδρίαση μπορούν να παρευρίσκονται και μεμονωμένοι παρατηρητές κατόπιν πρόσκλησης του Συμβουλίου Εξυγίανσης καθώς και ένας παρατηρητής από την ΕΒΑ.

γίνεται συνεδρίαση για κάποιο πιστωτικό ίδρυμα ή όμιλο που πρόκειται να υπαχθεί σε καθεστώς εξυγίανσης, το Συμβούλιο Εξυγίανσης συναπαρτίζεται από τον πρόεδρο, τα τέσσερα μέλη πλήρους απασχόλησης και από το μέλος που έχει ορισθεί από το συμμετέχον κράτος μέλος εγκατάστασης του ιδρύματος ή του ομίλου εκπροσωπώντας την αντίστοιχη εθνική αρχή εξυγίανσης· ενώ στην περίπτωση διασυνοριακού ομίλου συμμετέχει και ο εκπρόσωπος που έχει ορισθεί από κάθε ένα από τα κράτη μέλη στα οποία ευρίσκονται εγκατεστημένες οι θυγατρικές του ομίλου. Διαφορετικά, το Συμβούλιο θα αποτελείται από τον πρόεδρο και τα τέσσερα τακτικά μέλη πλήρους απασχόλησης, καθώς και από προσκεκλημένους από αυτό παρατηρητές συμπεριλαμβανομένου ενός εκπροσώπου της ΕΒΑ. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης κατά την εκτελεστική του σύνοδο προετοιμάζει την εφαρμογή των αποφάσεων της συνόδου ολομέλειας και αποφασίζει για όλα τα μέτρα που προβλέπει ο Κανονισμός, όπως για παράδειγμα την έγκριση σχεδίων εξυγίανσης και τον προσδιορισμό του ελάχιστου ύψους ίδιων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων κατά το άρθρο 12.

1.2. Πόροι

Η κάλυψη των λειτουργικών αναγκών του Συμβουλίου Εξυγίανσης γίνεται με πόρους που εξασφαλίζονται με δική του μέριμνα, είτε πρόκειται για χρηματικούς είτε για ανθρώπινους πόρους, χωρίς να επιβαρύνεται ο προϋπολογισμός των συμμετεχόντων κρατών μελών. Ο προϋπολογισμός του Συμβουλίου είναι ανεξάρτητος από αυτόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ενεργητικό και παθητικό του είναι ισοσκελισμένα⁹⁸ (balanced budget) και αποτελείται από δύο μέρη (άρθρα 57 και 58): το πρώτο μέρος του προϋπολογισμού προορίζεται για την κάλυψη των αναγκών της διοίκησης του Συμβουλίου Εξυγίανσης και το δεύτερο μέρος για την κάλυψη των αναγκών του Ενιαίου Ταμείου. Τα έσοδα του πρώτου μέρους του προϋπολογισμού, όπως επίσης και ένα ποσοστό των εσόδων του δεύτερου μέρους, καλύπτονται με ετήσιες εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων (άρθρα 59, 60 και 65).

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η απαραίτητη διαφάνεια στην εκτέλεση του προϋπολογισμού το άρθρο 62 ορίζει την δημιουργία συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης είναι αρμόδιο για τον διορισμό εσωτερικού ελεγκτή, ο οποίος είναι επιφορτισμένος να διαπιστώνει την ορθότητα των συστημάτων εκτέλεσης του

⁹⁸ Ο ισοσκελισμένος προϋπολογισμός είναι ενδεικτικός του σκοπού που επιτελεί το Συμβούλιο Εξυγίανσης που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κερδοσκοπικός (το ενεργητικό να υπερτερεί του παθητικού).

προϋπολογισμού και να απευθύνει συμβουλές και συστάσεις στο Συμβούλιο Εξυγίανσης για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων κινδύνων.

2. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης

2.1. Ίδρυση του Ταμείου

Η εξυγίανση χρηματοδοτείται, αρχικώς, από το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα που πρόκειται να διευθετηθεί. Αν τα ίδια κεφάλαια του ιδρύματος δεν επαρκούν για την ολοκλήρωση των εξυγιαντικών διαδικασιών, ενεργοποιείται το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, που ιδρύεται με τον Κανονισμό (ΕΕ) 806/2014 (άρθρο 67), ώστε μέρος των χρηματικών του πόρων να διατεθεί για την αποτελεσματική διευθέτηση του ιδρύματος⁹⁹. Ιδιοκτήτης και διαχειριστής του Ενιαίου Ταμείου είναι το Συμβούλιο Εξυγίανσης, το οποίο κάνει χρήση των χρηματικών μέσων του Ταμείου αποκλειστικά και μόνο για την αποτελεσματική εφαρμογή των εργαλείων εξυγίανσης ακολουθώντας τους στόχους και τις αρχές που προβλέπει ο Κανονισμός.

2.2. Εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων

Το δεύτερο μέρος του προϋπολογισμού του Συμβουλίου Εξυγίανσης αφορά το Ενιαίο Ταμείο¹⁰⁰. Ο τρόπος χρηματοδότησης και κάλυψης των ζημιών του Ταμείου Εξυγίανσης δεν επαφίεται ούτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε στα συμμετέχοντα κράτη μέλη και σε καμία περίπτωση δεν συμπεριλαμβάνεται στον προϋπολογισμό που συντάσσεται αφενός μεν σε ενωσιακό επίπεδο, αφετέρου δε σε εθνικό¹⁰¹ (άρθρο 67).

99. Η πρόσβαση στο Ενιαίο Ταμείο προϋποθέτει την εφαρμογή του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα, διότι μία από τις βασικές αρχές της εξυγίανσης επιτάσσει όπως αναλάβουν τις ζημιές πρώτοι οι μέτοχοι ακολουθούμενοι από τους πιστωτές του υπό εξυγίανση ιδρύματος, αλλά σε καμία περίπτωση οι φορολογούμενοι πολίτες. Βλ. ανωτέρω υπό τμήμα 5.2.4. του ίδιου κεφαλαίου.

100. Βλ. άρθρο 60 του Κανονισμού.

101. Κεντρική ιδέα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης όσον αφορά την διευθέτηση των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελεί η αυτοχρηματοδότηση της εξυγίανσης, με την έννοια ότι τα χρηματικά μέσα για μία πιθανή εξυγίανση αφερέγγυου ιδρύματος θα προέλθουν από το ίδιο το τραπεζικό σύστημα και όχι από κρατικές ενισχύσεις. Τα ως άνω επιρρωνύονται από την δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 13ης/14ης Δεκεμβρίου 2012 ότι «ο ενιαίος μηχανισμός εξυγίανσης θα πρέπει να βασίζεται σε συμβολές του ίδιου του χρηματοπιστωτικού τομέα και να περιλαμβάνει κατάλληλο και αποτελεσματικό σύστημα προστασίας. Αυτό το σύστημα προστασίας θα πρέπει να είναι δημοσιονομικά ουδέτερο μεσοπρόθεσμα, με ανάκτηση της δημόσιας βοήθειας μέσω της εκ των υστέρων καταβολής εισφορών από το χρηματοπιστωτικό κλάδο». Βλ. αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 6 της

Τα έσοδα του Ταμείου προέρχονται κυρίως από τις προβλεπόμενες από τον Κανονισμό εισφορές που υποχρεούνται να καταβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα των συμμετεχόντων κρατών μελών. Οι εθνικές αρχές εξυγίανσης συγκεντρώνουν τα αντίστοιχα ποσά και τα καταβάλουν στο Ταμείο με την διαδικασία που προβλέπεται στην Διακυβερνητική Συμφωνία για τη μεταφορά και την αμοιβαιοποίηση των εισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης¹⁰².

Η συγκρότηση του Ταμείου θα συντελεστεί κατά την διάρκεια μίας μεταβατικής περιόδου 8 ετών, σύμφωνα με το άρθρο 69 παρ. 1 του Κανονισμού, η οποία θα εκκινήσει από την 1/1/2016. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη θεσπίζουν χρηματοδοτικές ρυθμίσεις εξυγίανσης μέσω των οποίων συγκεντρώνουν τις εισφορές των τραπεζών, ώστε να αποδοθούν στο Ταμείο. Κατά την διάρκεια των 8 ετών το Ταμείο θα απαρτίζεται από εθνικά τμήματα, τα οποία θα αντιστοιχούν σε κάθε κράτος μέλος και θα αποτελέσουν τους αποδέκτες των εισφορών από τις εθνικές χρηματοδοτικές ρυθμίσεις μέχρις ότου γίνει αμοιβαιοποίησή τους με την πάροδο της μεταβατικής περιόδου.

Στο τέλος αυτής της μεταβατικής περιόδου¹⁰³ θα πρέπει να έχουν συγκεντρωθεί χρηματοδοτικά μέσα εκτιμώμενου ύψους περίπου 55 δισεκατ. ευρώ¹⁰⁴, ποσό που αντιστοιχεί στο 1% του συνολικού ποσού όλων των καλυπτόμενων καταθέσεων που βρίσκονται στα πιστωτικά ιδρύματα όλων των συμμετεχόντων κρατών μελών. Αν το Ταμείο απολέσει πόρους που αντιστοιχούν σε ποσοστό μεγαλύτερο του μισού του επιπέδου-στόχου (1% των συνολικών καλυπτόμενων καταθέσεων) εξαιτίας μαζικών εκταμιεύσεων, προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο εξυγιαντικών διαδικασιών που συντελέστηκαν πριν εκπνεύσει η οκταετής μεταβατική περίοδος, τότε η εν λόγω μεταβατική περίοδος μπορεί να παραταθεί έως τέσσερα επιπλέον έτη.

Οι εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων πραγματοποιούνται ετησίως και υπολογίζονται από το Συμβούλιο Εξυγίανσης, αφού προηγηθεί διαβούλευση με την ΕΚΤ, και σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Ο Κανονισμός προβλέπει ενδεχόμενο αύξησης των τακτικών ετήσιων εισφορών εάν το 1% που αποτελεί το επίπεδο στόχο μειωθεί μετά την παρέλευση της μεταβατικής περιόδου. Η εν λόγω αύξηση υπολογίζεται από την Επιτροπή.

Διακυβερνητικής Συμφωνίας 8457/14 για τη μεταφορά και την αμοιβαιοποίηση των εισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης.

102. Πράξη του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπ' αριθ. 8457/14 της 14^{ης} Μαΐου 2014.

103. Στο κείμενο του άρθρου ορίζεται ως «*αρχική περίοδος*».

104. Βλ. και ανακοινωθέν τύπου υπ' αριθ. 10088/21.5.2014 του Συμβουλίου για την υπογραφή της Διακυβερνητικής Συμφωνίας 8457/14 για την μεταφορά των εισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης· Gortsos, The new EU Directive (2014/49/EU) on deposit guarantee schemes: an element of the European Banking Union, 2014, 13.

Εκτός από τις τακτικές εισφορές, το Συμβούλιο Εξυγίανσης μπορεί να υποχρεώσει τα πιστωτικά ιδρύματα των συμμετεχόντων κρατών μελών σε πρόσθετες έκτακτες εισφορές (άρθρο 71) για να καλυφθούν ζημίες και έξοδα από εξυγιαντικές δράσεις, όταν δεν αρκούν τα διαθέσιμα μέσα του Ταμείου. Η καταβολή της έκτακτης εισφοράς δύναται να αναβληθεί από το Συμβούλιο Εξυγίανσης αν υπάρχουν φόβοι για την ευρωστία της οικονομικής κατάστασης κάποιου υπόχρεου πιστωτικού ιδρύματος, όχι όμως πέραν των έξι μηνών.

Ως εναλλακτικός τρόπος χρηματοδότησης του Ταμείου, όταν δεν θα είναι προσβάσιμα τα ποσά που έχουν συσσωρευτεί από τις τακτικές και τις τυχόν έκτακτες εισφορές ή όταν αυτά δεν θα επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών της εξυγίανσης, ορίζεται η σύναψη δανειακών συμβάσεων από το Συμβούλιο Εξυγίανσης, για λογαριασμό του Ταμείου, με τα πιστωτικά ιδρύματα των συμμετεχόντων κρατών μελών. Τα ποσά που υπολείπονται και εξασφαλίζονται από τις εν λόγω δανειακές συμβάσεις θα πρέπει να ανακτώνται σε όλη τους την έκταση μέχρι την λήξη του δανείου μέσω των εισφορών των ιδρυμάτων. Επιπλέον, το Συμβούλιο Εξυγίανσης μπορεί βάσει του άρθρου 75 του Κανονισμού να ασκεί συνετές επενδυτικές πολιτικές για την αξιοποίηση των ποσών που συγκεντρώνονται στο Ταμείο μέσω της επένδυσής τους σε σίγουρες αποδόσεις, όπως για παράδειγμα κρατικά ομόλογα υψηλής απόδοσης.

Η Διακυβερνητική Συμφωνία για την μεταφορά των πόρων στο Ταμείο Εξυγίανσης περιέχει ειδική διάταξη στο άρθρο 8 για τα κράτη μέλη που δεν έχουν ως νόμισμά τους το ευρώ, είτε διότι έχει κριθεί ότι δεν πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις (άρθρο 139 παρ. 1 ΣΛΕΕ) είτε διότι έχουν επιλέξει τα ίδια να μην αποτελούν μέλη της ευρωζώνης, όπως για παράδειγμα η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Συγκεκριμένα, καθορίζεται ότι για τα εν λόγω κράτη ισχύει το ίδιο επίπεδο-στόχος που θεσπίζεται για όλα τα εθνικά ταμεία και προβλέπεται με την Οδηγία 2014/59/ΕΕ στο άρθρο 102¹⁰⁵.

3. Εισαγωγή στην λειτουργία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (SRM)

3.1. Πεδίο εφαρμογής και γενικές αρχές

Το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού και οι γενικές αρχές που διέπουν την δράση των οργάνων του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης ρυθμίζονται με τις γενικές

105. Βλ. και Gortsos (2015) 113.

διατάξεις, που καταλαμβάνουν τα άρθρα 1 έως και 7 και αποτελούν την εισαγωγή στον τρόπο λειτουργίας του SRM. Ο Κανονισμός τυγχάνει εφαρμογής σε συγκεκριμένες οικονομικές οντότητες που απαριθμούνται αποκλειστικά στο άρθρο 2, και περιλαμβάνουν πρώτον «πιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα σε συμμετέχοντα κράτη μέλη», δεύτερον «μητρικές επιχειρήσεις¹⁰⁶», συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών εταιρειών συμμετοχών και των μεικτών χρηματοοικονομικών εταιρειών συμμετοχών¹⁰⁷, εγκατεστημένες σε συμμετέχον κράτος μέλος, όπου υπόκεινται σε ενοποιημένη εποπτεία¹⁰⁸ που διενεργείται από την ΕΚΤ, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο ζ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013¹⁰⁹» και τρίτον «εταιρείες επενδύσεων και χρηματοοικονομικά ιδρύματα εγκατεστημένα σε συμμετέχον κράτος μέλος, εφόσον καλύπτονται από την ενοποιημένη εποπτεία της μητρικής επιχείρησης που διενεργείται από την ΕΚΤ, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο ζ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013».

Η έννοια των συμμετεχόντων κρατών μελών καθορίζεται στο άρθρο 4 του Κανονισμού, όπου γίνεται παραπομπή στο στοιχείο 1 του άρθρου 2 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013. Ως συμμετέχον κράτος μέλος ορίζεται κάθε κράτος μέλος που ανήκει στην ζώνη του ευρώ ή κράτος μέλος που, αν και δεν έχει το ευρώ ως νόμισμα, έχει αναπτύξει στενή συνεργασία με την ΕΚΤ. Στην περίπτωση που η στενή συνεργασία μεταξύ της ΕΚΤ και του κράτους μέλους έξωθεν της ευρωζώνης τερματιστεί, οι οικονομικές οντότητες που βρίσκονται εγκατεστημένες στο έδαφός του δεν υπόκεινται πλέον στις διαδικασίες του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης. Χρονικό σημείο αναφοράς αποτελεί η ημερομηνία κατά την οποία λαμβάνεται η απόφαση αναστολής ή τερματισμού της στενής συνεργασίας. Συνέπεια τούτου είναι η επιστροφή των εισφορών του κράτους μέλους που είχαν μεταφερθεί στο Ταμείο κατά την παρ. 3 του άρθρου 4. Οι διαδικασίες κατά τις οποίες θα διενεργηθεί η μεταφορά των χρημάτων καθορίζονται από το Συμβούλιο Εξυγίανσης και το εκάστοτε κράτος μέλος σε διάστημα

106. Εννοούνται οι μητρικές επιχειρήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες έχουν την εγκατάστασή τους σε συμμετέχον κράτος μέλος και οι οποίες υπόκεινται στην ενοποιημένη εποπτεία που ασκείται από την ΕΚΤ βάσει του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (SSM). Εννοούνται επίσης και οι μητρικές επιχειρήσεις που εδρεύουν σε μη συμμετέχον κράτος το οποίο δεν έχει αναπτύξει στενή συνεργασία με την ΕΚΤ κατά την έννοια του στοιχείου 1 παράγραφος 1 άρθρου 2 και άρθρου 7 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013, στην εποπτεία των οποίων η ΕΚΤ συμμετέχει απλώς ως παρατηρητής.

107. Η έννοια της «χρηματοοικονομικής εταιρείας συμμετοχών» και της «μεικτής χρηματοοικονομικής εταιρείας συμμετοχών» ορίζεται στο άρθρο 4 παρ. 1 περ. 20 και 21 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013.

108. Η άσκηση εποπτείας σε ενοποιημένη βάση των μητρικών ιδρυμάτων που είναι εγκατεστημένα στην ΕΕ και των ιδρυμάτων που ελέγχονται από μητρικές χρηματοδοτικές εταιρείες συμμετοχών εγκατεστημένες στην ΕΕ ή μητρικές μικτές χρηματοοικονομικές εταιρείες συμμετοχών εγκατεστημένες στην ΕΕ, όπως ορίζεται στο στοιχείο 41 άρθρο 4 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, ΕΕ 27.6.2013, L 176/1.

109. ΕΕ 29.10.2013, L 287/63.

τριών μηνών από την απόφαση τερματισμού της στενής συνεργασίας, ενώ οποιοδήποτε ποσό που είχε εισφέρει το συμμετέχον κράτος που αποχώρησε και είχε εν τω μεταξύ διατεθεί για την χρηματοδότηση εξυγίανσης αφαιρείται από τον υπολογισμό του ανακτώμενου ποσού. Τα πεδία εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 και του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 ταυτίζονται καθιστώντας τους δύο πρώτους πυλώνες της Τραπεζικής Ένωσης αλληλεξαρτώμενους, αφού ένα αποτελεσματικό εποπτικό σύστημα πρέπει να συμπληρώνεται από ένα άρτιο¹¹⁰ σύστημα διευθέτησης των πιστωτικών ιδρυμάτων που χαρακτηρίζονται ως μη βιώσιμα, ώστε να μην διαταράσσεται η εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ιδίως σε περιόδους οικονομικών κλυδωνισμών.

Για τις οικονομικές οντότητες του άρθρου 2 ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 θεσπίζει κοινή διαδικασία για την επίτευξη της εξυγίανσής τους, η οποία στηρίζεται στο ενιαίο σύστημα ουσιαστικών κανόνων που θεσπίζονται με την BRRD. Τα δύο αυτά στοιχεία από κοινού αποτελούν το πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (EME, SRM), ο οποίος συνίσταται από το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Resolution Board), τις εθνικές αρχές εξυγίανσης, την Επιτροπή και το Συμβούλιο (άρθρο 1 του Κανονισμού). Ακολούθως, προβλέπεται ότι η κάλυψη των χρηματικών κονδυλίων που απαιτούνται για την επιτυχή ολοκλήρωση της εξυγιαντικής διαδικασίας θα πραγματοποιείται από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund), μόνο όμως στην περίπτωση που η διαδικασία διευθέτησης δεν μπορεί να χρηματοδοτηθεί επαρκώς από το ίδιο το υπό εξυγίανση πιστωτικό ίδρυμα και υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης έγκρισης της Επιτροπής (άρθρο 19 παρ. 1). Οι πόροι του Ταμείου, όπως προεκτέθηκε, θα προέλθουν από εισφορές των ίδιων των πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες για το προσεχές χρονικό διάστημα, μέχρι την πλήρη λειτουργία του Ενιαίου Ταμείου, εισπράττονται σε εθνικό επίπεδο με σκοπό να μεταβιβαστούν προς το Ταμείο επί τη βάση διακρατικής συμφωνίας¹¹¹ μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών. Η ίδρυση του Ταμείου Εξυγίανσης συνάδει πλήρως με το πνεύμα και τον σκοπό του ευρωπαϊκού νομοθέτη για αυτονόμηση των εξυγιαντικών διαδικασιών από κρατικές επιχορηγήσεις και αποφυγή της κατασπατάλησης των χρημάτων των φορολογούμενων πολιτών¹¹².

Οι δράσεις και οι αποφάσεις των οργάνων που δρουν στα πλαίσια του SRM διέπονται από τις γενικές αρχές του άρθρου 6 του Κανονισμού. Ειδικότερα, απαγορεύονται οι εκ μέρους του Συμβουλίου Εξυγίανσης, του Συμβουλίου, της

110. Το κατά πόσο ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης θα αποδειχθεί όντως άρτιος μένει να φανεί στο μέλλον.

111. Διακυβερνητική Συμφωνία για τη μεταφορά και την αμοιβαιοποίηση των εισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης της 14^{ης}/5/2014 (SRF).

112. Βλ. αιτιολογικές σκέψεις υπ' αριθ. 9, 19 και 73 του Κανονισμού.

Επιτροπής ή των εθνικών αρχών εξυγίανσης διακρίσεις εις βάρος των πιστωτικών ιδρυμάτων, των κατόχων καταθέσεων, των επενδυτών ή άλλων πιστωτών εγκατεστημένων στην Ένωση που θα βασίζονται στην εθνικότητα ή στον τόπο της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, ώστε να εξασφαλίζεται η ενότητα και η ακεραιότητα της εσωτερικής αγοράς σε κάθε στάδιο λειτουργίας του Εξυγιαντικού Μηχανισμού.

Ιδιαίτερη προσοχή οφείλει να δείχνει η Επιτροπή, όταν οι αποφάσεις και οι δράσεις της επηρεάζουν περισσότερα κράτη μέλη, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση ομίλων ή ενός πιστωτικού ιδρύματος που δραστηριοποιούνται σε δύο ή περισσότερες χώρες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τότε ειδικώς η Επιτροπή οφείλει να έχει ως γνώμονα, πρώτον, τους στόχους εξυγίανσης όπως αναφέρονται στις ειδικές διατάξεις του Κανονισμού (στο άρθρο 14), και δεύτερον, την ανάγκη εξισορρόπησης των συμφερόντων των εμπλεκόμενων κρατών μελών και την ανάγκη ελαχιστοποίησης των αρνητικών επιπτώσεων κάθε μέρους ενός ομίλου όταν μία οντότητά του αποτελεί αντικείμενο εξυγίανσης.

Τα κράτη μέλη σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να παράσχουν έκτακτη δημόσια χρηματοπιστωτική στήριξη¹¹³ προς το οικονομικώς ασθενές πιστωτικό ίδρυμα –κάτι που, αν συνέβαινε, θα ήταν εξ ορισμού αντίθετο με το πνεύμα της λειτουργίας του SRM. Επιπλέον, διατηρούν την εξουσία να ορίζουν τα δημοσιονομικά τους ζητήματα παρά τις αποφάσεις του Συμβουλίου Εξυγίανσης και των υπόλοιπων οργάνων εντός του SRM. Λόγου χάρη, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη θα έχουν την δυνατότητα επιβολής πρόσθετων εισφορών στα πιστωτικά ιδρύματα για την κάλυψη δαπανών διοικητικής φύσεως των εθνικών αρχών εξυγίανσης¹¹⁴. Επίσης, οι εθνικές αρχές εξυγίανσης διατηρούν την ευχέρεια του περαιτέρω προσδιορισμού των αναγκαίων μέτρων που απαιτούνται στα πλαίσια της εξυγίανσης, ύστερα από σχετική απόφαση του Συμβουλίου Εξυγίανσης, όπως λόγου χάρη όταν πρόκειται να εφαρμόσουν κάποιο εργαλείο εξυγίανσης.

3.2. Καταμερισμός καθηκόντων εντός του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης

Εντός του SRM γίνεται διάκριση καθηκόντων μεταξύ του Συμβουλίου Εξυγίανσης και των εθνικών αρχών εξυγίανσης (άρθρο 7).

113. Εξαίρεση αποτελεί το άρθρο 19 του Κανονισμού και το άρθρο 56 της Οδηγίας BRR, όπου προβλέπεται η έκτακτη δημόσια χρηματοπιστωτική στήριξη μέσω πρόσθετων εργαλείων χρηματοπιστωτικής σταθεροποίησης ως έσχατη λύση και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

114. Βλ. αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 98 του Κανονισμού.

Το Συμβούλιο Εξυγίανσης είναι υπεύθυνο, πρωτίστως, για την αποτελεσματική και αδιατάρακτη λειτουργία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης. Πέραν τούτου είναι επιφορτισμένο με την κατάρτιση των σχεδίων εξυγίανσης και την έγκριση όλων των σχετικών αποφάσεων για τα πιστωτικά ιδρύματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου Κανονισμού (άρθρο 2) καθώς και για όλους τους ομίλους που είναι, πρώτον, συστημικά σημαντικοί¹¹⁵ και δεύτερον για τους οποίους η ΕΚΤ ασκεί άμεσα όλες τις σχετικές εξουσίες, ώστε να διασφαλιστεί το υψηλότερο δυνατό επίπεδο εποπτείας αλλά και για άλλους διασυστοριακούς ομίλους.

Επιπλέον, το Συμβούλιο Εξυγίανσης αναλαμβάνει καθήκοντα με δική του πρωτοβουλία, υποκαθιστώντας την αρμόδια εθνική αρχή εξυγίανσης, όταν απαιτείται η εφαρμογή υψηλής ποιότητας προτύπων εξυγίανσης, εφόσον το κρίνει σκόπιμο ή κατόπιν σχετικής αίτησης της εθνικής αρχής εξυγίανσης. Τούτο θα συμβαίνει ιδίως στην περίπτωση που κάποια δράση της αρμόδιας για τα θέματα εξυγίανσης εθνικής αρχής – και εμπίπτουσα στα καθήκοντά της– που αναλαμβάνεται εντός των πλαισίων του μηχανισμού εξυγίανσης, δεν συμμορφώνεται με τους κανόνες και τις αρχές του Κανονισμού παρά την πρωτότερη επισήμανση του Συμβουλίου Εξυγίανσης. Γίνεται, ακόμα, η πρόβλεψη στην παρ. 5 του άρθρου 7 να αιτηθεί το ίδιο το συμμετέχον κράτος μέλος την υπαγωγή των τραπεζών –συμπεριλαμβανομένων και των ομίλων– που βρίσκονται εγκατεστημένες στο έδαφός του στο πεδίο δράσης του Συμβουλίου Εξυγίανσης.

Η Οδηγία 2014/59/ΕΕ ορίζει την έννοια της εθνικής αρχής εξυγίανσης στο άρθρο 3. Μπορεί να είναι αρχή δημόσιας διοίκησης ή κάποιος άλλος φορέας στον οποίο έχει ανατεθεί η εξουσία άσκησης δημόσιας διοίκησης, όπως για παράδειγμα οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών. Για την Ελλάδα η εθνική αρχή εξυγίανσης είναι η ΤτΕ, η οποία έχει παράλληλα επιφορτιστεί με την άσκηση της προληπτικής εποπτείας για τα μη συστημικά πιστωτικά ιδρύματα. Τα καθήκοντα των εθνικών αρχών εξυγίανσης οριοθετούνται βάσει των αντιστοίχων του Συμβουλίου Εξυγίανσης, όσον αφορά τις οικονομικές οντότητες για την εξυγίανση των οποίων έχουν την ευθύνη. Δηλαδή, οι εθνικές αρχές είναι αρμόδιες για τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα

115. Συστημικά σημαντικό κρίνεται ένα πιστωτικό ίδρυμα όταν τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 6 παρ. 4 Καν. (ΕΕ) 1024/2013, δηλαδή εφόσον πληρούται τουλάχιστον ένα από τα εξής κριτήρια: η συνολική αξία των στοιχείων του ενεργητικού να υπερβαίνει τα 30 δισεκατ. ευρώ, το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού να υπερβαίνει το 20% του ΑΕΠ του συμμετέχοντος κράτους μέλους εγκατάστασης με την μνεία ότι σε κάθε περίπτωση η συνολική τους αξία θα είναι τουλάχιστον 5 δισεκατ. ευρώ και να υπάρξει θετική εκτίμηση από την αρμόδια εθνική αρχή της ιδιαίτερης σημασίας του πιστωτικού ιδρύματος για την εθνική οικονομία. Επίσης, σημαντικό κρίνεται ένα πιστωτικό ίδρυμα όταν έχει λάβει οικονομική στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) ή από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ/ESM).

και ομίλους¹¹⁶. Για τα παραπάνω νομικά πρόσωπα, αυτές εγκρίνουν σχέδια εξυγίανσης, αφού πρώτα εκτιμηθεί η δυνατότητα επιτυχούς εξυγίανσής τους, λαμβάνουν μέτρα έγκαιρης παρέμβασης, καθορίζουν το ελάχιστο ύψος των απαιτούμενων ίδιων κεφαλαίων και δύνανται να εφαρμόζουν τα κατ' ιδίαν εργαλεία εξυγίανσης όπως περιγράφονται στον Κανονισμό αλλά και στην Οδηγία 2014/59/ΕΕ. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης παρέχει έγκριση, ακόμα μία φορά, στην περίπτωση που η εξυγίανση πρέπει να χρηματοδοτηθεί από το Ενιαίο Ταμείο, και σε κάθε περίπτωση τηρείται στενή συνεργασία μεταξύ του πρώτου και της εθνικής αρχής με διαρκή ενημέρωσή του. Εξάλλου, τα καταρτιζόμενα σχέδια εξυγίανσης υποβάλλονται από την εθνική αρχή στο Συμβούλιο Εξυγίανσης παράλληλα με την κατάθεση αιτιολογημένης έκθεσης αξιολόγησης της δυνατότητας εξυγίανσης.

4. Σχεδιασμός της εξυγίανσης

Ένα μέρος των ειδικών διατάξεων του Κανονισμού αφορά την σχεδίαση της εξυγίανσης, όπου ρυθμίζονται τόσο τα σχέδια εξυγίανσης που καταρτίζει το Συμβούλιο Εξυγίανσης (άρθρο 8) όσο και εκείνα που καταρτίζονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές (άρθρο 9) καθώς και όλες οι απαραίτητες ενέργειες των Αρχών Εξυγίανσης¹¹⁷ που γίνονται σε αυτό το προπαρασκευαστικό στάδιο.

Το Συμβούλιο Εξυγίανσης καταρτίζει και εγκρίνει τα ως άνω σχέδια για τα ιδρύματα που υπάγονται στην αρμοδιότητά του, ύστερα από διαβούλευση με την ΕΚΤ ή τις εθνικές αρχές εξυγίανσης του συμμετέχοντος κράτους μέλους εγκατάστασης, και εάν υπάρχουν αυξημένης σημασίας υποκαταστήματα της συγκεκριμένης τραπεζικής επιχείρησης στο έδαφος μη συμμετέχοντος κράτους μέλους, τότε στην διαβούλευση συμμετέχει και η αρμόδια αρχή εξυγίανσης του κράτους αυτού. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης προκειμένου να οργανωθεί αποτελεσματικότερα και να εξελιχθεί ταχύτερα η διαδικασία της διαβούλευσης και της σχεδίασης της εξυγίανσης, δύναται, σύμφωνα με τον Κανονισμό, να απαιτεί από τις εθνικές αρχές την δημιουργία προσχεδίων με γνώμονα τις εκδιδόμενες από αυτό κατευθυντήριες γραμμές.

Όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 8 το σχέδιο εξυγίανσης είναι ένα κράμα σεναρίων διαδικασιών διευθέτησης, σε κάθε μία από τις οποίες θα εφαρμόζεται διαφορετικό εργαλείο εξυγίανσης ή διαφορετικός συνδυασμός αυτών. Βάσει των

116. Όταν μία οικονομική οντότητα υπάγεται στις αρμοδιότητες της οικείας εθνικής αρχής εξυγίανσης και όχι σε αυτές του Συμβουλίου Εξυγίανσης, τότε οποιαδήποτε αναφορά του Κανονισμού, περί διαδικαστικών θεμάτων, που γίνεται για το Συμβούλιο Εξυγίανσης, θεωρείται ότι εννοεί την εθνική αρχή εξυγίανσης (άρθρο 7 παρ. 3).

117. Εννοούνται το Συμβούλιο Εξυγίανσης και οι εθνικές αρχές εξυγίανσης.

σεναρίων αυτών το Συμβούλιο Εξυγίανσης μπορεί να εντοπίζει τυχόν εμπόδια και να σχεδιάζει δράσεις αντιμετώπισής τους, ώστε να μπορέσουν –τα σενάρια– να εφαρμοστούν στην πράξη χωρίς προσκόμματα. Ουσιαστικής σημασίας είναι όχι τόσο αυτό καθεαυτό το περιεχόμενο του σχεδίου εξυγίανσης αλλά οι απαγορεύσεις που θέτει ο νομοθέτης ως προς αυτό. Συγκεκριμένα, το εκάστοτε σχέδιο δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να προβλέπει τα εξής τρία πράγματα: πρώτον, την παροχή έκτακτης δημόσιας χρηματοπιστωτικής στήριξης, παρά μόνο αυτή που θα προέλθει από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, δεύτερον, επείγουσα ενίσχυση της ρευστότητας του ιδρύματος προερχόμενη από κεντρική τράπεζα και τρίτον, στην έσχατη περίπτωση που πρόκειται να ενισχυθεί η ρευστότητά του από κεντρική τράπεζα, να μην πραγματοποιηθεί αυτή υπό ασυνήθεις όρους εξασφάλισης, διάρκειας και επιτοκίου επί του χορηγούμενου κεφαλαίου. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα συμμετέχει στην κατάρτιση του δικού του σχεδίου εξυγίανσης παρέχοντας την απαραίτητη βοήθεια αλλά και διάφορες πληροφορίες οικονομικής και τεχνικής φύσεως, εφόσον το κρίνει απαραίτητο το Συμβούλιο Εξυγίανσης¹¹⁸.

Τα στοιχεία που συνθέτουν το περιεχόμενο του σχεδίου διευθέτησης απαριθμούνται εξαντλητικά στην παρ. 9 του άρθρου 8 του Κανονισμού¹¹⁹. Ενδεικτικά, ορισμένα από αυτά είναι:

- η ανάλυση του τρόπου με τον οποίο θα μπορούσε να γίνει διάσπαση σε νομικό και οικονομικό επίπεδο των κρίσιμων λειτουργιών και επιχειρηματικών τομέων του ιδρύματος από άλλες, ήσσονος σημασίας, λειτουργίες, ώστε να εξασφαλιστεί η συνέχιση των πρώτων σε περίπτωση που το ίδρυμα οδηγηθεί σε πτώχευση¹²⁰,
- η εκτίμηση του χρονοδιαγράμματος για την εκτέλεση του σχεδίου,
- η ενδελεχής περιγραφή της εκτίμησης της δυνατότητας εξυγίανσης
- οι τρόποι χρηματοδότησης της εξυγίανσης,
- η περιγραφή των προτεινόμενων στρατηγικών εξυγίανσης που συνθέτουν τα εναλλακτικά σενάρια,
- η ανάλυση των συνεπειών που θα έχει η εξυγίανση σε σχέση με τους εργαζόμενους του πιστωτικού ιδρύματος,

118 Ουσιαστικά πρόκειται για μία «tailor-made» διαδικασία που γίνεται για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, αλλά για το κάθε ένα χωριστά.

119. Δεκαοκτώ στον αριθμό, εκφράζονται με ποσοτικοποιημένα μεγέθη, όταν χρειάζεται και εφόσον είναι δυνατόν.

120. Δεν εννοείται η κατά κυριολεξία πτώχευση όπως προβλέπεται από τον Πτωχευτικό Κώδικα, αλλά η κατάσταση αφερεγγυότητας στην οποία θα υπεισέλθει ένα πιστωτικό ίδρυμα και την τελική κατάρρευσή του. Τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν μεν την μορφή της ανώνυμης εταιρείας όμως λόγω της ειδικής φύσης του σκοπού τους και των λειτουργιών που επιτελούν υπάγονται σε ειδικό καθεστώς εποπτείας και εκκαθάρισης. Εξάλλου, όπως ορίζεται στο άρθρο 145 Ν. 4261/2014 «Πιστωτικό ίδρυμα δεν κηρύσσεται σε πτώχευση ούτε είναι δυνατόν να ανοίξει επ' αυτού προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης».

- η πρόβλεψη επικοινωνίας με τα μέσα προς ενημέρωση του κοινού,
- η ελάχιστη απαίτηση του ύψους των ίδιων κεφαλαίων,
- οποιαδήποτε γνώμη εκφράζεται από το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα σχετικά με το σχέδιο εξυγίανσης

Ο σχεδιασμός της εξυγίανσης είναι πλήρως εποπτευόμενος και κατευθυνόμενος από το Συμβούλιο Εξυγίανσης, το οποίο ορίζει και το χρονοδιάγραμμα για την κατάρτιση του σχεδίου εξυγίανσης. Από τον Κανονισμό γίνεται πρόβλεψη να επανεξετάζεται και να επικαιροποιείται τουλάχιστον άπαξ ετησίως καθώς και έπειτα από κάθε καίρια μεταβολή που σχετίζεται με το υπό εξυγίανση πιστωτικό ίδρυμα. Το σχέδιο εξυγίανσης, και όσες μεταβολές του ακολουθήσουν, διαβιβάζονται στην ΕΚΤ ή στις αρμόδιες εθνικές αρχές, αναλόγως την εποπτεία που ασκείται επί του ιδρύματος.

Για τους όμιλους γίνεται χωριστή μνεία στο κείμενο του Κανονισμού· ορίζεται ότι ένας όμιλος μπορεί να εξυγιανθεί με ποικίλους τρόπους, είτε ως σύνολο είτε μέσω της μητρικής επιχείρησης είτε μέσω της διάσπασης και εξυγίανσης των θυγατρικών του. Επομένως το σχέδιο εξυγίανσης στην περίπτωση ομίλου περιέχει σενάρια που αφορούν την μητρική επιχείρηση που εδρεύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τις θυγατρικές που επίσης είναι εγκατεστημένες στην ΕΕ και τις θυγατρικές που ενδέχεται να δραστηριοποιούνται σε κράτος εκτός της ΕΕ. Στην τελευταία περίπτωση καθίσταται καίριας σημασίας ο συντονισμός της εξυγίανσης και η συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές των τρίτων κρατών. Κατά τα λοιπά ισχύει ό,τι και για τις οικονομικές οντότητες που δεν είναι όμιλοι.

Αναφορικά με την υποχρέωση των εθνικών αρχών εξυγίανσης (άρθρο 9) να καταρτίζουν σχέδια διευθέτησης για όσα πιστωτικά ιδρύματα είναι υπεύθυνες, ακολουθούνται τα όσα ορίζονται στο άρθρο 8 και για την δράση του Συμβουλίου Εξυγίανσης βάσει του άρθρου 7 παρ. 3 του Κανονισμού. Επιπλέον, προ της κατάρτισης του σχεδίου προηγείται διαβούλευση, όχι με την ΕΚΤ σε αυτήν την περίπτωση, αλλά με τις αρμόδιες εθνικές αρχές εποπτείας και εξυγίανσης των συμμετεχόντων, και μη, κρατών μελών στα οποία βρίσκονται εγκατεστημένα σημαντικά υποκαταστήματα που θεωρείται ότι θα πληγούν από την εξυγίανση της κύριας επιχείρησης (δυνατότητα συνεργασίας των εθνικών αρχών).

Κατά την διάρκεια της κατάρτισης του σχεδίου εξυγίανσης από το Συμβούλιο Εξυγίανσης –ή από εθνική αρχή εξυγίανσης κατά τα ως άνω– και κατόπιν της απαραίτητης διαβούλευσης με την ΕΚΤ, τις εθνικές αρχές εξυγίανσης των συμμετεχόντων κρατών μελών, όπου αυτές απαιτούνται, και τις αντίστοιχες των μη συμμετεχόντων κρατών στην περίπτωση δραστηριοποίησης σημαντικού υποκαταστήματος στο έδαφός τους, ερευνάται κατά πόσο υπάρχει δυνατότητα εξυγίανσης (resolvability assessment) για το πιστωτικό ίδρυμα ή τον όμιλο (άρθρο 10).

Ειδικότερα, ερευνάται κατά πόσο είναι εφικτή η εξυγίανση χωρίς να δαπανηθεί δημόσιο χρήμα, αποκλειστικά με την χρήση του Ενιαίου Ταμείου, και μόνο στην περίπτωση που τα ίδια κεφάλαια του εμπλεκόμενου πιστωτικού ιδρύματος δεν θα επαρκούν για την ολοκλήρωση της εξυγίανσης. Επιπροσθέτως, εκτιμάται κατά πόσο είναι εφικτό το άνοιγμα της διαδικασίας χωρίς την επείγουσα στήριξη της ρευστότητάς του από κεντρική τράπεζα ή αν υπάρξει τέτοια στήριξη, διαπιστώνεται αν εφαρμόζονται οι συνήθεις όροι εξασφάλισης της απαίτησης, διάρκειας της παροχής στήριξης και επιβαλλόμενου επιτοκίου.

Το Συμβούλιο Εξυγίανσης εφαρμόζει ένα κριτήριο προκειμένου να προσδιορίσει το εφικτό της έναρξης διαδικασίας εξυγίανσης για ένα ίδρυμα. Θεωρείται δυνατή η εξυγίανση εάν το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να διευθετηθεί αποτελεσματικά μέσω των εργαλείων εξυγίανσης¹²¹ και να διασφαλιστούν οι κρίσιμες τραπεζικές εργασίες που ασκούσε, αποφεύγοντας πιθανές δυσμενείς συνέπειες για το χρηματοπιστωτικό σύστημα¹²², ασχέτως των συνθηκών –μπορεί να επικρατούν και συνθήκες γενικευμένης οικονομικής αστάθειας– που επικρατούν στην οικονομική ζωή του κράτους-μέλους που δραστηριοποιείται το πιστωτικό ίδρυμα. Το ίδιο κριτήριο εφαρμόζεται και στην περίπτωση προβληματικού ομίλου, με την διαφορά ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στον οικονομικό και νομικό διαχωρισμό των οντοτήτων που συνθέτουν τον όμιλο. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA) ενημερώνεται από το Συμβούλιο Εξυγίανσης σε εύλογο χρονικό διάστημα μόλις διαπιστωθεί αδυναμία εξυγίανσης του πιστωτικού ιδρύματος.

Έγινε ήδη λόγος ότι μία από τις σκοπιμότητες της κατάστροφης του σχεδίου εξυγίανσης από το Συμβούλιο Εξυγίανσης ή από την εθνική αρχή εξυγίανσης, κατά

121. Τα εργαλεία εξυγίανσης είναι τέσσερα και περιγράφονται στα άρθρα 22 επ του Κανονισμού: το εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων, το εργαλείο μεταβατικού ιδρύματος, το εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων και το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα.

122. Η έννοια της φράσης «σημαντικές δυσμενείς συνέπειες» διασαφηνίζεται στην παρ. 5 του άρθρου 10 του Κανονισμού. Πρόκειται για κρίσιμες περιπτώσεις κατά τις οποίες το χρηματοπιστωτικό σύστημα βρίσκεται –ή ενδέχεται να βρεθεί– σε διαταραχή που οδηγεί σε μία γενικευμένη αστάθεια με αποτέλεσμα να επηρεαστεί η κανονική λειτουργία των τραπεζών και της εσωτερικής αγοράς μέσω του λεγόμενου domino effect. Η κατάρρευση ενός πιστωτικού ιδρύματος εκτός από τις συνέπειες που συνεπάγεται για τους καταθέτες και τους λοιπούς αντισυμβαλλομένους του, πλήττει και τους ανταγωνιστές του με την μετάδοση μιας «τραπεζικής μόλυνσης». Η κατάσταση αυτή, εκτός από την επαπειλούμενη μετάδοση και στα υπόλοιπα εθνικά πιστωτικά ιδρύματα, μπορεί να επεκταθεί και στις εσωτερικές αγορές άλλων κρατών μελών (risk of contagion). Η ως άνω έννοια είναι στενά συνυφασμένη με την έννοια του «συστημικού κινδύνου» (systemic risk) ο οποίος κατά το άρθρο 3 παρ. 1 περ. 10 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ είναι «ο κίνδυνος αποδιοργάνωσης του χρηματοοικονομικού συστήματος με εν δυνάμει σοβαρές αρνητικές συνέπειες για το χρηματοοικονομικό σύστημα και την πραγματική οικονομία». Το Συμβούλιο Εξυγίανσης, όταν προσδιορίζει τις σημαντικές αρνητικές συνέπειες που μπορεί να προκαλέσει μία εξυγίανση, προσμετρά και τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ESRB) και τα κριτήρια της EBA για την μέτρηση του συστημικού κινδύνου. Βλ. και Αλούπη (2015) 24.

περίπτωση, είναι η διαπίστωση τυχόν εμποδίων ή δυσκολιών στην δυνατότητα εξυγίανσης. Κατόπιν των απαραίτητων διαβουλεύσεων, στην περίπτωση που προσδιοριστούν ουσιαστικά εμπόδια, το Συμβούλιο Εξυγίανσης, συνεργαζόμενο με την αρμόδια εθνική αρχή, αποστέλλει έκθεση προς το πιστωτικό ίδρυμα, ή την μητρική επιχείρηση εφόσον πρόκειται για όμιλο, με την οποία το ενημερώνει αναλυτικά για τα πορίσματά του και προτείνει αναλογικά μέτρα αντιμετώπισης. Μέσα σε διάστημα τεσσάρων μηνών από την αποστολή της έκθεσης το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να προτείνει και εκείνο συγκεκριμένα μέτρα και τρόπους εξάλειψης των εμποδίων. Εάν το διάστημα αυτό παρέλθει άπρακτο ή αν τα προτεινόμενα μέτρα κριθούν αναποτελεσματικά, το Συμβούλιο Εξυγίανσης δίδει εντολή στην αρχή εξυγίανσης¹²³ να εφαρμόσει στην συγκεκριμένη οικονομική οντότητα ένα από τα μέτρα που προβλέπονται στην παρ. 11 του άρθρου 10 του Κανονισμού και τα οποία συνδέονται με τις επιχειρηματικές κινήσεις, τα περιουσιακά στοιχεία και τις λειτουργίες της.

Σε ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα υπάρχει η δυνατότητα επιβολής απλουστευμένων υποχρεώσεων από το Συμβούλιο Εξυγίανσης –ή την εθνική αρχή εξυγίανσης (άρθρο 11). Η απόφαση αυτή λαμβάνεται ύστερα από διαβούλευση του Συμβουλίου Εξυγίανσης με την αντίστοιχη εθνική αρχή, και αφού θα έχουν αξιολογηθεί τα κριτήρια υπαγωγής, ενώ μπορεί και να μεταβληθεί σε μεταγενέστερο χρόνο με απόφαση του Συμβουλίου Εξυγίανσης. Η ΕΒΑ έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές¹²⁴ βάσει την Οδηγίας 2014/59/ΕΕ (BRRD) με τις οποίες εξειδικεύει αυτά τα κριτήρια και ορίζει το πώς πρέπει να εκτιμώνται. Ένα ίδρυμα, προκειμένου να του επιβληθούν οι απλουστευμένες υποχρεώσεις, αξιολογείται ανάλογα με την μετοχική του δομή, τη νομική του μορφή, τις λειτουργίες που επιτελεί, το μέγεθος και την διασύνδεσή του με άλλα ιδρύματα ή το πιστωτικό σύστημα εν γένει και τον αντίκτυπο που θα έχει στην εσωτερική αγορά μία υποθετική κατάρρευσή του. Κατά κανόνα, σε αυτήν την κατηγορία θα υπαχθεί ένα ίδρυμα όταν η κατάρρευση ή η εξυγίανση του δεν θα επιφέρει σημαντικές δυσμενείς συνέπειες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και όταν θα μπορεί να εκκαθαριστεί με βάση τις κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, δηλαδή βάσει των διατάξεων για την ειδική εκκαθάριση των τραπεζών που ισχύουν στο ελληνικό δίκαιο. Κατά αντιδιαστολή τα συστημικά πιστωτικά ιδρύματα πάντοτε θα υπάγονται σε μη απλουστευμένες υποχρεώσεις.

Ένα μείζον θέμα που συνδέεται με την σχεδίαση και προετοιμασία ενός εξυγιαντικού πλαισίου για τα πιστωτικά ιδρύματα και που ο Κανονισμός (Resolution

123. Κατά περίπτωση, ωστόσο, η εθνική αρχή εξυγίανσης, μπορεί να προχωρήσει αυτοβούλως στην λήψη των συγκεκριμένων μέτρων της παρ. 11 του άρθρου 10.

124. Κατευθυντήριες γραμμές της 16^{ης} Οκτωβρίου 2015 σχετικά με την εφαρμογή απλουστευμένων υποχρεώσεων σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 5 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ, ΕΒΑ/GL/2015/16.

Regulation) και η Οδηγία (BRRD) έρχονται να ρυθμίσουν είναι η χρηματοδότηση της εξυγίανσης. Έχει ήδη ειπωθεί ότι ένας από τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης όσον αφορά τον πυλώνα της διευθέτησης των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η διάσωση των χρημάτων των φορολογούμενων πολιτών μέσω της αυτοχρηματοδότησης της εξυγίανσης. Δηλαδή, η κάλυψη των αναγκών των εξυγιαντικών διαδικασιών θα γίνεται με τους πόρους του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος, και εάν οι πόροι αυτοί δεν επαρκούν θα ενεργοποιείται το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης. Στο άρθρο 12 του Κανονισμού προβλέπεται η ελάχιστη απαίτηση για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις¹²⁵ (Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities, MREL), η οποία θα πρέπει να διατηρείται πάντοτε σταθερή από τα ιδρύματα. Η MREL πρέπει να είναι τουλάχιστον ίση με το συνολικό ποσό οποιωνδήποτε απαιτήσεων ίδιων κεφαλαίων και αποθεμάτων ασφαλείας όπως απαιτούνται από τις διατάξεις των CRR και CRD.

5. Έγκαιρη παρέμβαση (early intervention)

Ένα στάδιο πριν από την έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης προβλέπεται η έγκαιρη παρέμβαση της ΕΚΤ και των εθνικών εποπτικών αρχών (άρθρο 13 του Κανονισμού σε συνδυασμό με τα άρθρα 27 επ της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ) προκειμένου να αναχαιτιστεί η πτωτική πορεία της οικονομικής κατάστασης ενός πιστωτικού ιδρύματος λόγω της έλλειψης ρευστότητας και της μεγάλης χρηματοοικονομικής μόχλευσης¹²⁶ (financial leverage). Οι Εποπτικές Αρχές¹²⁷ παρεμβαίνουν, λοιπόν, όταν

125. Οι επιλέξιμες υποχρεώσεις είναι υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος τις οποίες επιλέγει να μην εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα.

126. Η έννοια του όρου «μόχλευση» ορίζεται στο άρθρο 4 παρ. 1 περ. 93 του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013. Πρόκειται για την ανάληψη χρέους από μία επιχείρηση (στην συγκεκριμένη περίπτωση από το πιστωτικό ίδρυμα) χρησιμοποιώντας ξένα κεφάλαια με σκοπό την αποκόμιση κέρδους. Για παράδειγμα, αντί της αύξησης κεφαλαίου με έκδοση καινούριων μετοχών το ίδρυμα προβαίνει στην έκδοση ομολογιών και της χρηματοδότησής του μέσω ομολογιακού δανείου. Όταν, όμως, η μόχλευση είναι εξαιρετικά μεγάλη παρουσιάζεται ο «κίνδυνος υπερβολικής μόχλευσης» και το πιστωτικό ίδρυμα δεν μπορεί να καλύψει τα ανοίγματα στα οποία προέβη με αποτέλεσμα να αναγκαστεί, πιθανότατα, να συμπεριλάβει έκτακτα διορθωτικά μέτρα στο επιχειρηματικό σχέδιό του (άρθρο 4 παρ. 1 περ. 94 του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013). Ως εκ τούτου ενδέχεται να συνάψει βεβαιασμένα συμβάσεις πώλησης περιουσιακών του στοιχείων, που μπορεί όμως να οδηγήσουν σε ζημιές και το παθητικό να αυξηθεί έναντι του ενεργητικού καθιστώντας τον κίνδυνο οικονομικής κατάρρευσης έντονο. Τα υπερβολικά επίπεδα μόχλευσης αποτέλεσαν τον κεντρικό παράγοντα της οικονομικής κρίσης σε διεθνές επίπεδο επηρεάζοντας ουσιαστικά τους ισολογισμούς πιστωτικών ιδρυμάτων που παρουσίασαν σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Βλ. σχετικά *Καλφάογλου*, Το πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, Οικονομικό Δελτίο ΤτΕ, Τεύχος 36, 2012, 47 επ· *Avalos/Moreno/Romero*, Leverage on the buy side, BIS Working Papers No 517, 2015, 3.

127. Εννοούνται η ΕΚΤ και οι εθνικές εποπτικές αρχές.

το πιστωτικό ίδρυμα παραβιάζει ή πρόκειται να παραβιάσει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που θεσπίζονται βάσει των CRR και CRD IV. Στο ως άνω πλαίσιο και το Συμβούλιο Εξυγίανσης μπορεί να προβεί σε συγκεκριμένες δράσεις έγκαιρης παρέμβασης κατόπιν ενημέρωσής του από τις Εποπτικές Αρχές και με διαρκή συνεργασία μεταξύ τους.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 οι Εποπτικές Αρχές μπορούν να απαιτήσουν από ένα πιστωτικό ίδρυμα να λάβει –ή να λάβουν οι ίδιες- μία σειρά μέτρων, όπως αυτά περιγράφονται στο άρθρο 27 της Οδηγίας, βάσει των οποίων το διοικητικό όργανο του ιδρύματος θα πρέπει να εφαρμόσει, πλην άλλων, μία ή περισσότερες ρυθμίσεις του σχεδίου ανάκαμψης¹²⁸ και να αναθεωρήσει την επιχειρηματική στρατηγική του ιδρύματος. Ενδέχεται, ωστόσο, να απαιτείται και η αντικατάσταση του διοικητικού συμβουλίου ή προσώπων σε καίριες διοικητικές θέσεις λόγω της ανεπάρκειάς τους να αντιμετωπίσουν τη νέα κατάσταση και ο διορισμός ενός ή περισσότερων επιτρόπων από τις Εποπτικές Αρχές.

Το Συμβούλιο Εξυγίανσης μόλις λάβει γνώση για τις ανωτέρω ενέργειες, και αφού πρώτα ενημερώσει την Επιτροπή, μπορεί να αρχίσει να προετοιμάζει την εξυγίανση του πιστωτικού ιδρύματος με παράλληλη επικαιροποίηση του σχεδίου εξυγίανσης, που έχει ήδη καταρτισθεί για το συγκεκριμένο ίδρυμα. Ταυτόχρονα, μεριμνά για την διενέργεια της αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος βάσει του άρθρου 20 παρ. 1 έως 15 του Κανονισμού και δίνει εντολή σε αυτό, εφόσον το κρίνει απαραίτητο, να έρθει σε επαφή με πιθανούς αγοραστές. Τέλος, η αρχή εξυγίανσης του συμμετέχοντος κράτους μέλους στο οποίο δραστηριοποιείται το πιστωτικό ίδρυμα καταρτίζει προκαταρκτικό σχέδιο εξυγίανσης κατόπιν παραγγελίας του Συμβουλίου Εξυγίανσης.

6. Η Εξυγίανση

6.1. Οι στόχοι της εξυγίανσης

Η εξυγίανση έχει πολλαπλή στοχοθεσία, η οποία αποσκοπεί στην διατήρηση της σταθερότητας του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η διατήρηση της σταθερότητας αυτής μπορεί να γίνει αντιληπτή σε διαδοχικά επίπεδα που τελούν σε σχέση αλληλεξάρτησης και ως εκ τούτου οι στόχοι που τίθενται με τον Κανονισμό είναι διακριτοί και αφορούν συγκεκριμένες κατηγορίες, θεωρούμενες από τα όργανα του

¹²⁸ Το οποίο έχει καταρτιστεί από το ίδιο το ίδρυμα προληπτικώς για την αντιμετώπιση μελλοντικών οικονομικών δυσκολιών βάσει του άρθρου 5 της Οδηγίας BRR.

Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης ως άξιες προστασίας. Ειδικότερα, παρά την οικονομική κατάρρευση του πιστωτικού ιδρύματος και την εισαγωγή του σε καθεστώς εξυγίανσης, πρέπει να εξακολουθήσουν να εκτελούνται οι κρίσιμες τραπεζικές εργασίες του ιδρύματος, είτε από το ίδιο είτε από άλλο πιστωτικό ίδρυμα (αναλόγως του εργαλείου εξυγίανσης που θα επιλεγθεί) και να διατηρηθεί η πειθαρχία στην αγορά εξαλείφοντας τις σημαντικές δυσμενείς συνέπειες που συνεπάγεται η εξυγίανση για την συστημική σταθερότητα. Επιπλέον, πρέπει να αποφευχθεί η κατασπατάληση των δημόσιων πόρων με σκοπό την ανακεφαλαιοποίηση του ιδρύματος, να προστατευθούν οι καλυμμένες καταθέσεις σύμφωνα με την Οδηγία 2014/49/ΕΕ και να καταστεί δυνατό να διασωθούν τα κεφάλαια και τα περιουσιακά στοιχεία των πελατών. Οι ως άνω στόχοι είναι ισοδύναμοι ως προς την αξία τους και δεν προηγείται ο ένας του άλλου στην διαδικασία της εξυγίανσης. Η εκάστοτε αρχή εξυγίανσης, είτε είναι το Συμβούλιο Εξυγίανσης είτε κάποια εθνική αρχή, αλλά και η Επιτροπή σχετικά με τις αποφάσεις και τις κατευθυντήριες γραμμές που ανακοινώνει, προσπαθούν να εξισορροπήσουν τους προρρηθέντες στόχους και να συγκεράσουν τα αντιτιθέμενα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων προσώπων.

Κατόπιν τούτων, και σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 14 παρ. 1 του Κανονισμού, εξάγεται το συμπέρασμα ότι όλη η εξυγιαντική διαδικασία διαπνέεται από την αρχή της αναλογικότητας. Τα όργανα του SRM, ιδίως το Συμβούλιο Εξυγίανσης και οι εθνικές αρχές εξυγίανσης, όταν καταρτίζουν σχέδια εξυγίανσης, λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε πιστωτικού ιδρύματος που βρίσκεται σε δεινή θέση και δεδομένων των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν αποφασίζουν ποιο –ή ποια– εργαλείο θα είναι αποτελεσματικότερο στην κάθε περίπτωση. Πρέπει να επιλεγεί το αναγκαίο και προσφορότερο μέσο για να ολοκληρωθεί η διευθέτηση του πιστωτικού ιδρύματος αποτελεσματικά, με το μικρότερο δυνατό κόστος και με τις μικρότερες δυνατές συνέπειες για τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα και για το κοινό.

6.2. Οι γενικές αρχές που διέπουν την εξυγίανση

Η εξυγίανση, ως σύνολο διαδοχικών διαδικασιών, κινείται σε συγκεκριμένα πλαίσια, οριζόμενα από μία σειρά αρχών όπως αυτές αποτυπώνονται στο άρθρο 15 του Κανονισμού. Οι μέτοχοι του ιδρύματος υπό εξυγίανση αναλαμβάνουν πρώτοι τις ζημιές ακολουθούμενοι από τους πιστωτές βάσει της σειράς προτεραιότητας των απαιτήσεών τους, ξεκινώντας, όμως, από τους ανέγγυους πιστωτές. Ειδικά όταν πρόκειται για την εφαρμογή του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in) προβλέπεται ότι η άσκηση των εξουσιών απομείωσης και μετατροπής των απαιτήσεων από τα

όργανα του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης θα πραγματοποιείται αντιστρόφως της σειράς προτεραιότητας των απαιτήσεων, όπως ταξινομούνται στο δίκαιο του κάθε συμμετέχοντος κράτους-μέλους (άρθρο 17). Αυτό σημαίνει πρακτικά, ότι η σειρά προτεραιότητας των απαιτήσεων που θα μετατραπούν ή θα υποστούν μείωση θα είναι αντίστροφη από αυτήν που παρατίθεται στο άρθρο 145Α Ν. 4261/2014.

Το διοικητικό όργανο του υπό εξυγίανση ιδρύματος μεταβάλλεται με την αντικατάσταση του διοικητικού συμβουλίου και των ανώτατων διοικητικών στελεχών. Όταν όμως κριθεί, βάσει των περιστάσεων, ότι το καταστατικό διοικητικό όργανο μπορεί να προάγει τους στόχους της εξυγίανσης τότε δεν αντικαθίσταται. Και στις δύο περιπτώσεις, ωστόσο, οφείλει να παρέχει κάθε είδους βοήθεια που θα απαιτηθεί για την ολοκλήρωση της εξυγίανσης.

Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που φέρουν την ευθύνη για την πτώχευση¹²⁹ του πιστωτικού ιδρύματος λογοδοτούν βάσει του αστικού ή ποινικού δικαίου του κάθε κράτους μέλους υπό την επιφύλαξη της εθνικής τους νομοθεσίας. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο και το άρθρο 98 παρ. 2 ΠτΚ¹³⁰, για την αστική ευθύνη των διοικητών κεφαλαιουχικής εταιρείας, αν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου κριθούν υπεύθυνα για την οικονομική δυσπραγία της επιχείρησης και την υποβολή της σε καθεστώς πτώχευσης λόγω πράξεων ή παραλείψεων τους που τελέστηκαν από δόλο ή βαριά αμέλεια, ευθύνονται σε αποζημίωση εις ολόκληρον έναντι των εταιρικών πιστωτών. Η συγκεκριμένη διάταξη θεμελιώνει την εξωτερική ευθύνη των διοικούντων προσώπων έναντι των πιστωτών. Αντίθετα, η εσωτερική ευθύνη αυτών έναντι της ίδιας της εταιρείας ρυθμίζεται με το άρθρο 22α παρ. 1 Ν. 2190/1920 και είναι πιο ευρεία όσον αφορά τα ζητήματα υπαιτιότητας, αφού μπορεί να θεμελιωθεί για κάθε πταίσμα. Η διάταξη του ΠτΚ για την εξωτερική ευθύνη εφαρμόζεται επικουρικά σε σχέση με την αντίστοιχη για την θεμελίωση της εσωτερικής ευθύνης του νόμου περί ανωνύμων εταιρειών¹³¹. Ο ΠτΚ εκτός από την αστική ευθύνη προβλέπει και την ποινική ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου στο άρθρο 176¹³².

129. Το κείμενο του Κανονισμού στην ελληνική αναφέρει σε διάφορα σημεία των αιτιολογικών σκέψεων και των άρθρων τον όρο «πτώχευση» προκειμένου να δηλωθεί η κατάρρευση του πιστωτικού ιδρύματος. Όμως, στο άρθρο 145 παρ. 1 περ. α Ν. 4261/2014 ορίζεται πως πιστωτικό ίδρυμα δεν είναι δυνατόν να κηρυχτεί σε πτώχευση. Βλ. ανωτέρω, παραπομπή υπ' αριθ. 120.

130. Το άρθρο 98 ΠτΚ καθιερώνει δύο μορφές ευθύνης των προσώπων που ασκούν την διοίκηση της κεφαλαιουχικής εταιρείας: την ευθύνη λόγω παρέλκυσης της πτώχευσης και την ευθύνη λόγω πρόκλησης της πτώχευσης, η οποία θεσμοθετείται στην παρ. 2 του εν λόγω άρθρου. Πρόκειται περί πρωτογενούς ευθύνης και δεν απαιτείται να αρθεί η νομική προσωπικότητα της εταιρείας. Βλ. *Περάκης*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2012, 333.

131. *Περάκης* (2012) 333.

132. Η απλή συμμετοχή στο διοικητικό συμβούλιο δεν ενεργοποιεί τις ποινικές διατάξεις του πτωχευτικού δικαίου. Απαιτείται η πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων των άρθρων 171 επ ΠτΚ (χρεοκοπία) από τα μέλη της διοίκησης.

Τηρείται, επίσης, η αρχή της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών (*par condicio creditorum*) που οδηγεί στην σύμμετρη απορρόφηση των ζημιών από τους πιστωτές με ομοειδείς απαιτήσεις. Η αρχή αυτή έχει εφαρμογή μόνο επί των δανειστών της ίδιας τάξης¹³³ και βρίσκεται σε αντιστοιχία με την ανάλογη ρύθμιση για την ικανοποίηση των πιστωτών βάσει του πίνακα κατάταξης των απαιτήσεων στο πτωχευτικό δίκαιο που απορρέει από τον συλλογικό χαρακτήρα των διαδικασιών αφερεγγυότητας, όχι μόνο επί πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και εν γένει επί εταιρικών νομικών προσώπων. Ο Έλληνας νομοθέτης κάνει εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και στο δίκαιο της εξυγίανσης και μάλιστα στο άρθρο 106ζ παρ. 2 περ. δ ΠτΚ σχετικά με το ότι αυτή πρέπει να προβλέπεται στην συμφωνία εξυγίανσης που θα επικυρωθεί από το δικαστήριο.

Ακόμα μία αρχή που οριοθετεί την διαδικασία εξυγίανσης αποτελεί η εξασφάλιση ότι κανένας πιστωτής δεν θα βρεθεί σε χειρότερη θέση και δεν θα ζημιωθεί περισσότερο απ' ό,τι εάν το πιστωτικό ίδρυμα είχε τεθεί υπό την διαδικασία της ειδικής εκκαθάρισης.

Τέλος, όπως έχει ήδη προαναφερθεί σημαντική διασφάλιση αποτελεί η προστασία των καλυπτόμενων καταθέσεων σύμφωνα με την Οδηγία 2014/49/ΕΕ μέσω του συστήματος εγγύησης καταθέσεων.

Στην περίπτωση της εξυγίανσης ενός πιστωτικού ιδρύματος που εντάσσεται σε κάποιο όμιλο, το Συμβούλιο Εξυγίανσης, ή οι εθνικές αρχές εξυγίανσης, όταν εφαρμόζουν κάποιο από τα προβλεπόμενα εργαλεία εξυγίανσης μεριμνούν ώστε να μείνουν ανεπηρέαστες, κατά το μέτρο του δυνατού, οι υπόλοιπες επιχειρήσεις του ομίλου και συνακόλουθα ο ίδιος ο όμιλος ως σύνολο.

6.3. Καθεστώς εξυγίανσης και προϋποθέσεις έγκρισής του

Το Συμβούλιο Εξυγίανσης εγκρίνει το καθεστώς βάσει του οποίου θα εξυγιανθεί το προβληματικό πιστωτικό ίδρυμα. Σε αυτό προσδιορίζονται λεπτομερώς ο τρόπος εφαρμογής των εργαλείων εξυγίανσης¹³⁴ αναλόγως με τις οικονομικές και νομικές

133. Για το ζήτημα της ισότιμης αντιμετώπισης των πιστωτών ομοειδών απαιτήσεων όσον αφορά την διανομή του προϊόντος εκκαθάρισης βλ. και *Ρούσσης* (2014) 40· βλ. όμως και αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 60 όπου προβλέπεται το ενδεχόμενο διαφορετικής μεταχείρισης των πιστωτών της ίδιας τάξης αυστηρά για λόγους δημοσίου συμφέροντος με την επιφύλαξη της απαγόρευσης διακρίσεων βάσει της υπηκοότητας του κάθε πιστωτή.

134. Καίτοι το καθεστώς εξυγίανσης εγκρίνεται από το Συμβούλιο Εξυγίανσης, οι ρυθμίσεις του εφαρμόζονται από τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Με πρόβλεψη που περιέχεται στο καθεστώς εξυγίανσης οι εθνικές αρχές έχουν την δυνατότητα να προβούν σε διορισμό ειδικού διαχειριστή που θα αντικαταστήσει το διοικητικό όργανο του ιδρύματος κατά το άρθρο 35 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ.

ιδιαιτερότητες του πιστωτικού ιδρύματος ή του ομίλου καθώς και ο τρόπος χρήσης των πόρων του Ενιαίου Ταμείου¹³⁵ προκειμένου να χρηματοδοτηθούν οι απαραίτητες διαδικασίες εφόσον δεν επαρκούν τα ίδια κεφάλαια του ιδρύματος. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 23 του Κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 το σχέδιο εξυγίανσης, που είχε καταρτισθεί προληπτικώς για το πιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Κανονισμού, χρησιμοποιείται από τα όργανα του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης για να διαμορφωθεί το καθεστώς εξυγίανσης. Η ανάληψη καινούριων δράσεων, που δεν είχαν προβλεφθεί, είναι εφικτή κατόπιν εκτίμησης του Συμβουλίου Εξυγίανσης για το κατά πόσο θα εξυπηρετηθούν με αυτές οι στόχοι της διευθέτησης.

Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που εξετάζει το Συμβούλιο Εξυγίανσης –ή οι εθνικές αρχές εξυγίανσης κατά περίπτωση- για την έναρξη της διαδικασίας διευθέτησης προσδιορίζονται στο άρθρο 18 παρ. 1 του Κανονισμού και πρέπει να πληρούνται σωρευτικά. Το καθεστώς εξυγίανσης εγκρίνεται από το Συμβούλιο Εξυγίανσης όταν:

- i. το πιστωτικό ίδρυμα πρόκειται να κηρυχθεί σε πτώχευση ή υπάρχει πιθανότητα να πτωχεύσει¹³⁶
- ii. ενώ δεν διαφαίνεται η περίπτωση να αποφευχθεί η πτώχευση βραχυπρόθεσμα μέσω «εναλλακτικών μέτρων του ιδιωτικού τομέα» (συμπεριλαμβανομένων μέτρων Θεσμικών Συστημάτων Προστασίας, ΘΣΠ¹³⁷) ή μέσω δράσης των εποπτικών αρχών¹³⁸ (συμπεριλαμβανομένων των μέτρων έγκαιρης παρέμβασης ή της απομείωσης/μετατροπής κεφαλαιακών μέσων κατά το άρθρο 21 του Κανονισμού)
- iii. και συντρέχουν λόγοι δημόσιου συμφέροντος που καθιστούν αναγκαία τη δράση της εξυγίανσης.

Η **πρώτη** κατά σειρά **προϋπόθεση** εξειδικεύεται στην παρ. 4 του ίδιου άρθρου, όπου ορίζονται συγκεκριμένα κριτήρια βάσει των οποίων καθορίζεται το σημείο πτώχευσης ή πιθανής πτώχευσης ενός ιδρύματος¹³⁹ . Τα κριτήρια αυτά είναι τα εξής

¹³⁵ Gortsos (2015) 86.

¹³⁶ Η προϋπόθεση αυτή εξετάζεται από την ΕΚΤ κατόπιν διαβούλευσης με το Συμβούλιο Εξυγίανσης (άρθρο 18 παρ. 1 εδ. β'). Όμως, η ΕΚΤ ως ασκούσα την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που εντάσσονται στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό ενημερώνει αυτοβούλως εάν μία τράπεζα πρόκειται να πτωχεύσει ή διατρέχει κίνδυνο πτώχευσης (άρθρο 18 παρ. 1 εδ. ε'). Βλ. και <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/> .

¹³⁷ Το Θεσμικό Σύστημα Προστασίας συντελεί στην συμβατική ή θεσμική ρύθμιση ευθύνης των συμμετεχόντων σε αυτό πιστωτικών ιδρυμάτων και εξασφαλίζει ιδιαίτερα τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητά τους, για την αποφυγή της χρεοκοπίας, όταν είναι αναγκαίο (άρθρο 113 παρ. 7 Καν. (ΕΕ) 575/2013).

¹³⁸ Όπως για παράδειγμα η αναθεώρηση της επιχειρηματικής στρατηγικής του πιστωτικού ιδρύματος από τους διοικούντες ως μέτρο έγκαιρης παρέμβασης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 27 παρ. 1 περ. στ της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ.

¹³⁹ Για την σημασία του όρου «πτώχευση» σχετικά με τα πιστωτικά ιδρύματα βλ. παραπομπή υπ' αριθ. 120.

τέσσερα και απαιτείται η πλήρωση τουλάχιστον ενός για να θεωρηθεί, ότι ένα ίδρυμα τελεί υπό πτώχευση ή αντιμετωπίζει άμεσο κίνδυνο πτώχευσης:

- i. το πιστωτικό ίδρυμα παραβιάζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις που θέτει η εποπτική αρχή περί αντιμετώπισης ενός πιθανού κινδύνου ρευστότητας, όπως αυτές προβλέπονται στα άρθρα 92 επ. και 411 επ. του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, με αποτέλεσμα την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του. Ο Ν. 4261/2014 στο άρθρο 19 ρυθμίζει τις προϋποθέσεις ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος και παραπέμπει στον ανωτέρω Κανονισμό.
- ii. το ενεργητικό του ιδρύματος δεν ισοσκελίζεται με το παθητικό του.
- iii. το ίδρυμα αδυνατεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του μόλις αυτές καθίστανται απαιτητές.
- iv. το ίδρυμα αιτείται έκτακτης δημόσιας χρηματοπιστωτικής στήριξης. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες προκειμένου να αντιμετωπιστεί σοβαρός κλυδωνισμός της εθνικής οικονομίας η έκτακτη δημόσια χρηματοπιστωτική στήριξη θα έχει την μορφή είτε κρατικών εγγυήσεων για την κάλυψη ταμειακών διευκολύνσεων από μία εθνική κεντρική τράπεζα, είτε κρατικών εγγυήσεων για νεοκδοθείσες υποχρεώσεις, είτε εισφοράς ιδίων κεφαλαίων με οικονομικό αντάλλαγμα και όρους συναλλαγής που δεν παρέχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στο πιστωτικό ίδρυμα συγκριτικά με τα υπόλοιπα ιδρύματα του κράτους μέλους στο οποίο δραστηριοποιείται.

Αναφορικά με την **δεύτερη προϋπόθεση** που θέτει η παρ. 1 του άρθρου 18, σε πρώτο επίπεδο καταδεικνύεται το γεγονός, ότι η εξυγίανση ως μέτρο αντιμετώπισης του προβλήματος αφερεγγυότητας¹⁴⁰ που μπορεί να πλήξει ένα πιστωτικό ίδρυμα αποτελεί *ultimum refugium* κατά το πνεύμα του ευρωπαϊκού νομοθέτη¹⁴¹.

Σε δεύτερο επίπεδο, όσον αφορά την αδυναμία αποφυγής της πτώχευσης με μέτρα που θα προέλθουν από την ιδιωτική βούληση παρατηρείται, ότι η ανακεφαλαιοποίηση από τον ιδιωτικό τομέα θα ολοκληρωθεί είτε με την εσωτερική δημιουργία ιδίων κεφαλαίων, είτε με προσφυγή του ιδρύματος στις αγορές προκειμένου να αυξήσει το μετοχικό του κεφάλαιο παρέχοντας δικαίωμα προτίμησης στους παλαιούς μετόχους¹⁴². Ερώτημα όμως γεννάται για το ποια πρόσωπα –φυσικά ή νομικά– περιλαμβάνει ο ιδιωτικός τομέας. Ο Κανονισμός δεν προσδιορίζει το περιεχόμενο αυτής της έννοιας σε κάποια από τις διατάξεις του. Αναφέρει, ωστόσο στην αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 59, ότι ένα πιστωτικό ίδρυμα σε δυσμενή οικονομική κατάσταση πρέπει να διατηρείται σε λειτουργία αξιοποιώντας «ιδιωτικά κεφάλαια», απαίτηση που ικανοποιείται *«είτε μέσω της πώλησης σε αγοραστή του ιδιωτικού τομέα*

140. Για την αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος βλ. παραπομπή υπ' αριθ. 2.

141. Αλούπη (2015) 38.

142. Γκόρτσος, ΔΕΕ (2015) 579.

ή της συγχώνευσής του με αυτόν (...)). Ακολούθως, η αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 61 φαίνεται να δίνει ένα παραπάνω στοιχείο αναγράφοντας συγκεκριμένα «(...) και όταν δεν υπάρχει εύλογη προοπτική για εναλλακτική λύση από τον ιδιωτικό τομέα, όπως μία αύξηση κεφαλαίου από τους υφιστάμενους μετόχους ή τρίτους, που να επαρκεί για την αποκατάσταση της πλήρους βιωσιμότητας της οντότητας». Κατά τα ως άνω, προσφορότερο μέτρο αποτελεί η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου –ο Κανονισμός εξάλλου το θέτει και ως παράδειγμα στις αιτιολογικές σκέψεις– στην οποία θα συμβάλλουν τόσο οι υφιστάμενοι μέτοχοι ασκώντας το δικαίωμα προτίμησης που τους έχει παρασχεθεί όσο και τρίτοι, πρόθυμοι να επενδύσουν σε μετοχές του πιστωτικού ιδρύματος. Η άσκηση του δικαιώματος προτίμησης περιλαμβάνει όλους του υφιστάμενους μετόχους και σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 1 και 4 της Οδηγίας 2012/30/ΕΕ¹⁴³ (υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη) –αλλά και βάσει των άρθρων 13 και 30 Κ.Ν. 2190/1920– αυτό δεν μπορεί να περιοριστεί ή να αποκλειστεί βάσει του καταστατικού. Σε συνδυασμό δε και με το άρθρο 46 της οδηγίας για την ίση μεταχείριση των μετόχων προκύπτει, ότι δεν είναι θεμιτός ο αποκλεισμός νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου ή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου λόγω της ιδιότητάς τους, τα οποία έχουν την ιδιότητα του μετόχου και επιθυμούν να συμμετέχουν στην ανακεφαλαιοποίηση του ιδρύματος παρά το γεγονός ότι ανήκουν στον δημόσιο τομέα. Επομένως, στον «ιδιωτικό τομέα» εμπίπτουν όλοι ανεξαιρέτως οι υφιστάμενοι μέτοχοι απ' όπου και αν προέρχονται¹⁴⁴ ενώ αποκλείονται από αυτήν την δεύτερη προϋπόθεση μόνο τα μέτρα παροχής έκτακτης κρατικής ενίσχυσης¹⁴⁵.

Η **τρίτη** και τελευταία **προϋπόθεση** απαιτεί την συνδρομή λόγων δημόσιου συμφέροντος, ώστε να εμφανίζεται ως μονόδρομος η λήψη ορισμένης δράσης εξυγίανσης. Όπως προεκτέθηκε, το δημόσιο συμφέρον αποτελεί αόριστη νομική έννοια¹⁴⁶, γεγονός που καθιστά εξαιρετικά δύσκολο τον προσδιορισμό του περιεχομένου του, ενός περιεχομένου με έντονο αξιολογικό χαρακτήρα. Η παρ. 5 του

143. Οδηγία 2012/30/ΕΕ της 25^{ης} Οκτωβρίου 2012 περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 54 δεύτερο εδάφιο της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων, με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες όσον αφορά τη σύσταση ανωνύμων εταιρειών και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου τους (ΕΕ 14.11.2012, L 315/74), η οποία αντικατέστησε στο σύνολό της την 2^η Εταιρική Οδηγία (ΕΕ 31.1.1977, L 26/230). Σύμφωνα με την απόφαση του ΔικΕΕ στην υπόθεση Παφίτης κατά Τραπεζής Κεντρικής Ελλάδος οι διατάξεις της οδηγίας τυγχάνουν εφαρμογής και επί πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται σε οικονομική δυσπραγία, τα οποία πρέπει να εξυγιανθούν ώστε να συνεχιστούν οι κρίσιμες τραπεζικές τους λειτουργίες (Απόφαση της 12ης Μαρτίου 1996, *Paftitis κ.λπ. κατά Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος Α.Ε. και λοιπών*, C-441/93, ΕΥ:C:1996:92, 1371 επ.).

144. *Αυγητίδης/ Καραγκουνίδης*, Η συμμετοχή στην ανακεφαλαιοποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων (Ν. 3864/2010) υπό το πρίσμα του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου (γνwm.), ΧρηΔικ 2013, 210 επ.

145. Αλούπη (2015) 38.

146. Δαγτόγλου (2012⁴) 123.

άρθρου 18 εξειδικεύει την αόριστη αυτή νομική έννοια και ορίζει πότε μία δράση εξυγίανσης χαρακτηρίζεται ως δράση δημόσιου συμφέροντος¹⁴⁷. Σύμφωνα με την διάταξη, εάν αυτή η δράση εξυγίανσης είναι αναγκαία για την επίτευξη των στόχων της εξυγίανσης, όπως ορίζονται στο άρθρο 14 του Κανονισμού, δηλαδή για την συνέχεια των κρίσιμων λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος, την αποφυγή της διασάλευσης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την εξοικονόμηση των δημόσιων πόρων, την προστασία των καλυπτόμενων καταθετών και την προστασία των κεφαλαίων και των περιουσιακών στοιχείων των πελατών, με τρόπο αποτελεσματικότερο απ' ότι αν το πιστωτικό ίδρυμα υπαγόταν σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης, και εάν είναι συγχρόνως και αναλογική προς τους συγκεκριμένους στόχους, τότε θα αντιμετωπιστεί ως δράση δημόσιου συμφέροντος. Ο ευρωπαίος νομοθέτης προσδιορίζοντας τα όρια της ως άνω αόριστης νομικής έννοιας, προσδιορίζει ταυτόχρονα και τα όρια δράσης του Συμβουλίου Εξυγίανσης και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ που συμμετέχουν στον SRM, δηλαδή της Επιτροπής και του Συμβουλίου. Όπως γίνεται φανερό από την διάταξη της παρ. 5, η αρχή της αναλογικότητας, η οποία διαπνέει το σύνολο της ενωσιακής νομοθεσίας, έχει εφαρμογή και στην εξυγιαντική διαδικασία και είναι βασικός γνώμονας των δράσεων που λαμβάνονται στα πλαίσια του SRM. Βάσει αυτού, η νομιμότητα ορισμένης πράξης ή απόφασης, η οποία έχει εκδοθεί από το Συμβούλιο Εξυγίανσης, την Επιτροπή ή το Συμβούλιο, που αφορά την έγκριση καθεστώτος εξυγίανσης πιστωτικού ιδρύματος και επικαλείται λόγους δημόσιου συμφέροντος – όπως η έννοια εξειδικεύεται στην παρ. 5 και σχετίζεται με την αρχή της αναλογικότητας– μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικού ελέγχου μέσω προσφυγής που ασκείται ενώπιον του ΔικΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 86 παρ. 2 του Κανονισμού και δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Το αυτό συμπέρασμα προκύπτει και από τη νομολογία του ΔικΕΕ¹⁴⁸ (πρώην ΔΕΚ). Συγκεκριμένα, στην απόφαση της 10^{ης} Ιανουαρίου 2006 επί αιτήσεως προδικαστικής απόφασης στην υπόθεση *IATA και ELFAA κατά Department for Transport*¹⁴⁹ το Δικαστήριο αναφέρει στην σκέψη υπ' αριθ. 79 ότι «η αρχή της αναλογικότητας, η οποία εντάσσεται στις γενικές αρχές του

147. Βλ και *Αλούπη* (2015) 39, όπου κάνει αναφορά για την ευρύτητα του όρου «δημόσιο συμφέρον» σε σχέση με τους στόχους της εξυγίανσης, και ότι σε περίπτωση δικαστικής κρίσης, ο δικαστής θα προβεί σε στάθμιση των προβλεπόμενων στόχων που πρέπει να επιτευχθούν και των συγκρουόμενων δικαιωμάτων που θα πρέπει να προστατευθούν.

148. Ενδεικτικά βλ. Απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1996 *Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου*, C-84/94, EU:C:1996:431, σκέψη 58· Απόφαση της 5ης Μαΐου 1998, *The Queen κατά Ministry of Agriculture, Fisheries and Food και Commissioners of Customs & Excise, ex parte National Farmers' Union κ.λπ.*, C-157/96, EU:C:1998:191, σκέψη 61· Απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, *Käserei Champignon Hofmeister κατά Hauptzollamt Hamburg-Jonas*, C-210/00, EU:C:2002:440, σκέψη 59· Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2002, *British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, σκέψεις 122 και 123.

149. Απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2006, *IATA και ELFAA κατά Department for Transport*, C-344/04, EU:C:2006:10, σκέψεις 79 και 80.

κοινοτικού δικαίου, απαιτεί τα μέσα που προβλέπει μια κοινοτική διάταξη να προσφέρονται για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού και να μην υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο» συνεχίζοντας στην επόμενη σκέψη ότι «πρέπει να αναγνωριστεί στον κοινοτικό νομοθέτη ευρεία διακριτική ευχέρεια σε τομείς οι οποίοι προϋποθέτουν επιλογές πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως εκ μέρους του, εντός των οποίων καλείται να προβεί σε σύνθετες εκτιμήσεις. Συνεπώς, η νομιμότητα μέτρου το οποίο έχει ληφθεί σε αυτούς τους τομείς θίγεται μόνον αν το μέτρο αυτό είναι προδήλως ακατάλληλο σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει το αρμόδιο θεσμικό όργανο». Το Δικαστήριο θα αποφανθεί, αφού θα έχει μελετήσει *in concreto* τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν την ύπαρξη του δημοσίου συμφέροντος, διότι μόνο η αναφορά στην ύπαρξη αυτού, χωρίς την παράθεση συγκεκριμένων λόγων και συγκεκριμένων στόχων εξυγίανσης που επιδιώκονται με την υπό κρίση πράξη, δεν είναι επαρκής.

Αντίθετα με τα προεκτεθέντα, δεν αποτελεί ποτέ προϋπόθεση για την έναρξη της εξυγίανσης, βάσει του Κανονισμού, η προηγούμενη λήψη μέτρων έγκαιρης παρέμβασης, όπως αυτά καθορίζονται από τα άρθρα 28 και 29 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ (αντικατάσταση των ανώτατων διοικητικών στελεχών και του διοικητικού συμβουλίου καθώς και διορισμός προσωρινού διαχειριστή).

Εκτός από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις έγκρισης καθεστώτος εξυγίανσης προβλέπεται και μία προϋπόθεση διαδικαστικής φύσεως¹⁵⁰. Πρόκειται για την αποτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος (άρθρο 20) που προηγείται της απόφασης για ανάληψη δράσης εξυγίανσης. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης μεριμνά για την διενέργεια ρεαλιστικής αποτίμησης από ανεξάρτητο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο δεν μπορεί να είναι ούτε δημόσια αρχή, ούτε πρόσωπο προερχόμενο από το προβληματικό πιστωτικό ίδρυμα. Η οριστική αυτή αποτίμηση¹⁵¹ θα ενταχθεί στην απόφαση έγκρισης καθεστώτος εξυγίανσης –η οποία θα ληφθεί εφόσον κριθεί ότι πληρούνται και οι ουσιαστικές προϋποθέσεις– και θα συνοδεύει κάθε απόφαση για την εφαρμογή κάποιου εργαλείου εξυγίανσης.

Σκοπός της αποτίμησης είναι να επιβεβαιωθεί βάσει στοιχείων, ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις διευθέτησης του άρθρου 18, και κυρίως να διαπιστωθεί ποια

150. Αλούπη (2015) 40.

151. Εάν για ορισμένο έκτακτο λόγο δεν είναι δυνατόν να διεξαχθεί ανεξάρτητη αποτίμηση, το Συμβούλιο Εξυγίανσης καθίσταται αρμόδιο να διενεργήσει προσωρινή αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων του ιδρύματος σύμφωνα με τις παρ. 3 και 10 του άρθρου 20 του Κανονισμού. Με βάση την προσωρινή αποτίμηση μπορεί να αποφασισθεί η ανάληψη δράσεων εξυγίανσης από το Συμβούλιο Εξυγίανσης. Η μετέπειτα οριστική αποτίμηση θα πρέπει να διενεργηθεί το συντομότερο δυνατόν και θα πρέπει επίσης να αναφέρει τον τρόπο κατάταξης των πιστωτών σύμφωνα με ο άρθρο 17 του Κανονισμού.

πραγματικά είναι η οικονομική κατάσταση του ιδρύματος, ιδίως όσον αφορά την αντιστοιχία μεταξύ ενεργητικού και παθητικού. Το πόρισμα της αποτίμησης θα καθορίσει την ενδεδειγμένη δράση για την εξυγίανση και στην περίπτωση που θα εφαρμοσθεί το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα θα είναι πλέον γνωστή η έκταση της απομείωσης ή μετατροπής σε μετοχές των επιλέξιμων υποχρεώσεων για την ανακεφαλαιοποίηση του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος¹⁵². Αλλά και στην περίπτωση της εφαρμογής των λοιπών εργαλείων εξυγίανσης (εργαλεία μεταβατικού ιδρύματος, διαχωρισμού των περιουσιακών στοιχείων και πώλησης δραστηριοτήτων) η αποτίμηση θα προσφέρει πολύτιμη γνώση στο Συμβούλιο Εξυγίανσης και στις εθνικές αρχές εξυγίανσης -που θα εφαρμόσουν τα εν λόγω εργαλεία- για το αντίτιμο που θα καταβληθεί στο υπό εξυγίανση πιστωτικό ίδρυμα ή στους κατόχους των μετοχών μετά την μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων, των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων στο αποκτών πιστωτικό ίδρυμα. Επιπλέον, όταν θα εφαρμοστεί το εργαλείο του μεταβατικού ιδρύματος θα υπολογιστεί μέσω της αποτίμησης το ποσό απομείωσης των απαιτήσεων των μετόχων και των πιστωτών, από το οποίο θα προέλθει το κεφάλαιο του μεταβατικού αυτού ιδρύματος. Το νέο πιστωτικό ίδρυμα που θα αποκτήσει τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία ενδέχεται να κληθεί να καταβάλει πρόσθετο αντίτιμο για αυτά στην περίπτωση που η εκ των υστέρων οριστική εκτίμηση είναι υψηλότερη από την προσωρινή που μπορεί να είχε προηγηθεί.

Ύστερα από την έγκριση του καθεστώτος εξυγίανσης το Συμβούλιο Εξυγίανσης το κοινοποιεί στην Επιτροπή, η οποία υποχρεούται είτε να το αποδεχτεί είτε να διατυπώσει αντιρρήσεις εκθέτοντας τους λόγους εναντίωσής της εντός χρονικού διαστήματος 24 ωρών (άρθρο 18 παρ. 7 του Κανονισμού).

Στην εν λόγω διαδικασία γίνεται πρόβλεψη της συμμετοχής και του Συμβουλίου υπό την προϋπόθεση υποβολής πρότασης της Επιτροπής προς αυτό εντός 12 ωρών από την κοινοποίηση του καθεστώτος εξυγίανσης. Τότε το Συμβούλιο έχει την διακριτική ευχέρεια, είτε να εγκρίνει το καθεστώς εξυγίανσης ή να αντιταχθεί στην εφαρμογή του αιτιολογημένα, εάν το ποσό που προβλέπεται να διαθέσει το Ενιαίο Ταμείο είναι πολύ υψηλό, είτε να προβάλλει τις αντιρρήσεις του αν διαπιστώσει ότι δεν καλύπτεται το κριτήριο του δημόσιου συμφέροντος, που απαιτείται, μεταξύ των λοιπών προϋποθέσεων της παρ. 1 του άρθρου 18, για την έγκριση του καθεστώτος εξυγίανσης. Στην τελευταία περίπτωση, που δεν θα υφίσταται λόγος δημόσιου συμφέροντος για το άνοιγμα διαδικασίας εξυγίανσης, το πιστωτικό ίδρυμα εκκαθαρίζεται με βάση τις ειδικές διατάξεις του Ν. 4261/2014.

152. Βλ. άρθρο 27 παρ. 13 του Κανονισμού.

Το καθεστώς εξυγίανσης που έχει εγκρίνει το Συμβούλιο Εξυγίανσης εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση που η Επιτροπή και το Συμβούλιο δεν έχουν εκφράσει οποιεσδήποτε αντιρρήσεις εντός 24 ωρών από την ενημέρωσή τους. Σε αντίθετη περίπτωση το Συμβούλιο Εξυγίανσης είναι υποχρεωμένο να προβεί ταχύτατα σε αναθεώρηση του καθεστώτος εξυγίανσης. Οι χρόνοι μέσα στους οποίους ενεργούν τα όργανα του Μηχανισμού Εξυγίανσης είναι εξαιρετικά σύντομοι και η μία διαδικασία διαδέχεται την άλλη χωρίς καθυστερήσεις. Τα εξυγιαντικά εργαλεία, που καθορίζονται από το καθεστώς εξυγίανσης, πρέπει να εφαρμοστούν από τις εθνικές αρχές εξυγίανσης πολύ γρήγορα για να μην διακοπούν οι κρίσιμες τραπεζικές λειτουργίες του υπό εξυγίανση ιδρύματος και για να μην δημιουργηθεί πανικός στο κοινό, το οποίο ενημερώνεται, εξάλλου, όταν έχουν ήδη συντελεστεί οι απαραίτητες ενέργειες για την ολοκλήρωση της διαδικασίας εφαρμογής κάποιου εργαλείου. Η ταχεία ολοκλήρωση της εξυγίανσης είναι επιβεβλημένη για ακόμα έναν λόγο, για να αποκτήσουν πρόσβαση οι καταθέτες στις καλυμμένες καταθέσεις τους το συντομότερο δυνατό¹⁵³.

Η σύμπραξη της Επιτροπής και του Συμβουλίου στο πρώτο αυτό στάδιο της εξυγίανσης είναι απαραίτητη, διότι την απόφαση για την εφαρμογή του εκάστοτε καθεστώτος εξυγίανσης θα την λάβουν κατ' ουσία τα δύο αυτά θεσμικά όργανα της ΕΕ –η Επιτροπή κατά βάση και υπό προϋποθέσεις και το Συμβούλιο– τα οποία είναι εξοπλισμένα με εκτελεστικές αρμοδιότητες βάσει του άρθρου 291 ΣΛΕΕ και είναι υπεύθυνα για την χάραξη της πολιτικής εξυγίανσης της ΕΕ¹⁵⁴, εν αντιθέσει με το Συμβούλιο Εξυγίανσης που αποτελεί οργανισμό της ΕΕ και δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα¹⁵⁵.

Τέλος, αναφορικά με την διαδικαστική προϋπόθεση της αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων του πιστωτικού ιδρύματος που πρόκειται να εισαχθεί σε καθεστώς εξυγίανσης δέον είναι να γίνει μνεία και στην δεύτερη αποτίμηση που προβλέπεται από τον Κανονισμό στις παρ. 16-18 του άρθρου 20, η οποία είναι διαφορετική από αυτήν που προηγείται της εξυγίανσης (διαδικαστική προϋπόθεση) και δεν αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη αυτής. Η αποτίμηση της παρ. 16 γίνεται επίσης από ανεξάρτητο πρόσωπο με την μέριμνα του Συμβουλίου Εξυγίανσης, μόνο που είναι μεταγενέστερη της υλοποίησης της δράσης εξυγίανσης. Διενεργείται σε σύντομο χρονικό διάστημα από την εξυγίανση και σκοπό έχει να εξακριβώσει το κατά πόσο οι μέτοχοι και οι πιστωτές του διευθετημένου πιστωτικού ιδρύματος βρέθηκαν σε χειρότερη, ίση ή καλύτερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με μία πιθανή εκκαθάριση του ιδρύματος βάσει των ειδικών διατάξεων του Ν. 4261/2014 αν δεν είχε γίνει η

153. Αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 56 του Κανονισμού.

154. Αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 24 του Κανονισμού.

155. Για τις διαφορές των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των οργανισμών αυτή βλ. παραπομπή υπ' αριθ. 90.

εξυγίανση. Οι εξυγιαντικές διαδικασίες συνεπάγονται την προσβολή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας των μετόχων και των πιστωτών του πιστωτικού ιδρύματος, διότι οι απαιτήσεις τους υφίστανται μείωση ή μετατροπή προκειμένου να διασωθεί η επιχείρηση, και στην περίπτωση της τραπεζικής εξυγίανσης σκοπός είναι να συνεχιστούν οι κρίσιμες τραπεζικές εργασίες και να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ωστόσο, η επέμβαση στα δικαιώματα ιδιοκτησίας δεν πρέπει να οδηγεί τα θιγόμενα πρόσωπα σε θέση επαχθέστερη αυτής που θα βρισκόνταν εάν το ίδρυμα είχε τεθεί σε ειδική εκκαθάριση. Επομένως, αν με την αποτίμηση της παρ. 16 διαπιστωθεί ότι οι μέτοχοι ή οι πιστωτές αδικήθηκαν κατά την εξόφληση των απαιτήσεών τους έχουν την δυνατότητα να αιτηθούν δικαστικής προστασίας και το επιπλέον χρηματικό ποσό που θα λάβουν θα καλυφθεί από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης¹⁵⁶.

Η διενεργηθείσα αποτίμηση προσβάλλεται πάντα μαζί με την απόφαση του Συμβουλίου Εξυγίανσης για την έναρξη της εξυγίανσης με το ένδικο βοήθημα της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 86 του Κανονισμού¹⁵⁷.

7. Εργαλεία εξυγίανσης

7.1. Εισαγωγικά στοιχεία

Τα εργαλεία εξυγίανσης που προβλέπονται από τον Κανονισμό είναι τα εξής τέσσερα (άρθρο 22 παρ. 2): i. το εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων (sale of

¹⁵⁶. Αιτιολογικές σκέψεις υπ' αριθ. 62 και 63.

¹⁵⁷. Μολονότι ο Κανονισμός προβλέπει στο άρθρο 85 την συγκρότηση ομάδας εξέτασης προσφυγών από το Συμβούλιο Εξυγίανσης, η οποία δεν θα δεσμεύεται από τις οδηγίες του τελευταίου, η προσφυγή κατά της αποτίμησης δεν μπορεί να ασκηθεί ενώπιον της ομάδας εξέτασης προσφυγών βάσει της παρ. 3 του ίδιου άρθρου. Αντιθέτως, χωρεί προσφυγή κατά των αποφάσεων του Συμβουλίου Εξυγίανσης που αφορούν την εξάλειψη ουσιαστικών εμποδίων στην δυνατότητα εξυγίανσης, τις απλουστευμένες υποχρεώσεις που επιβάλλονται σε ορισμένα ιδρύματα, τις ελάχιστες απαιτήσεις για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις, τα πρόστιμα και τις διοικητικές κυρώσεις που μπορεί να επιβληθούν, τις εισφορές για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας του Συμβουλίου Εξυγίανσης, τις έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές στο Ταμείο και την δυνατότητα πρόσβασης σε έγγραφα. Η ομάδα εξέτασης προσφυγών αφού ελέγξει το παραδεκτό και βάσιμο της προσφυγής είτε θα επιβεβαιώσει την προσβαλλόμενη απόφαση του Συμβουλίου, είτε θα την παραπέμψει πίσω σε αυτό δεσμευοντάς το συγχρόνως με την απόφασή της. Για οποιαδήποτε άλλη απόφαση του Συμβουλίου Εξυγίανσης, η οποία προσβάλλεται, αρμόδιο είναι το ΔικΕΕ, ενώ οι αποφάσεις των εθνικών αρχών εξυγίανσης θα φέρονται προς κρίση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Βλ. και *Micossi/ Bruzzone/ Carmassi*, CEPS Policy Brief No 304 (2013) 3 και 6· *Wymeers*, Working Paper N°. 290/2015, 11.

business), ii. το εργαλείο μεταβατικού ιδρύματος (bridge institution), iii. το εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων (asset separation), iv. το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in). Από τα ανωτέρω εργαλεία ο Κανονισμός αναφέρει στην παρ. 4 του ίδιου άρθρου ότι μόνο το τρίτο, δηλαδή ο διαχωρισμός των περιουσιακών στοιχείων, θα εφαρμόζεται πάντα συνδυαστικά με κάποιο από τα υπόλοιπα. Κατ' ουσία, όμως, όλα τα εργαλεία εξυγίανσης θα εφαρμόζονται συνδυαστικά τουλάχιστον με αυτό της διάσωσης με ίδια μέσα –το οποίο είναι το μοναδικό που μπορεί να εφαρμοστεί και αυτοτελώς υπό προϋποθέσεις– διότι στο άρθρο 27 του Κανονισμού αναφέρεται ότι η απομείωση ή η μετατροπή των υποχρεώσεων του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος με την διαδικασία του bail-in μπορεί να γίνει είτε στο πλαίσιο της συγκέντρωσης κεφαλαίου για το μεταβατικό ίδρυμα, είτε για την εφαρμογή των εργαλείων πώλησης δραστηριοτήτων και διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων.

Όταν έχει εγκριθεί καθεστώς εξυγίανσης και το Συμβούλιο Εξυγίανσης –ή οι εθνικές αρχές εξυγίανσης– διαβλέπει ότι στο πλαίσιο εφαρμογής κάποιου εργαλείου θα ζημιωθούν οι πιστωτές του ιδρύματος δίνει εντολή στην οικεία αρχή εξυγίανσης να προβεί στην απομείωση ή μετατροπή των κεφαλαιακών μέσων που κατέχουν οι μέτοχοι όπως ορίζει το άρθρο 21 του Κανονισμού.

Ύστερα από την πώληση των δραστηριοτήτων του υπό εξυγίανση ιδρύματος ή την σύσταση μεταβατικού ιδρύματος για να επιτευχθεί η πώληση, εάν δεν έχει μεταβιβαστεί το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού, τότε το εναπομένον ίδρυμα τίθεται υπό ειδική εκκαθάριση.

7.2. Τα επιμέρους εργαλεία της εξυγίανσης

7.2.1. Εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων (sale of business)

Πρώτο κατά σειρά ρυθμίζεται το εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων (άρθρο 24 του Κανονισμού). Με την εφαρμογή¹⁵⁸ του συντελείται η μεταβίβαση μέσων ιδιοκτησίας¹⁵⁹ ή περιουσιακών στοιχείων –στο σύνολο τους ή μέρος αυτών- και

158. Ο Κανονισμός παραπέμπει στις διατάξεις της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ για τα ζητήματα σχετικά με την πώληση των δραστηριοτήτων, η οποία πλέον ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το Ν. 4335/2015.

159. Κατά τον ορισμό της περ. 61 παρ. 1 άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ (αντίστοιχα τα μέσα ιδιοκτησίας ορίζονται ως «τίτλοι ιδιοκτησίας» στην περ. 107 παρ. 1 άρθρο 2 Ν. 4335/2015) «μέσα ιδιοκτησίας είναι οι μετοχές, άλλα μέσα που εκχωρούν δικαιώματα ιδιοκτησίας, μέσα που είναι μετατρέψιμα σε ή παρέχουν το δικαίωμα απόκτησης μετοχών ή άλλα μέσα ιδιοκτησίας, και μέσα που αντιπροσωπεύουν δικαιώματα επί μετοχών ή άλλων μέσων ιδιοκτησίας».

δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος σε φερέγγυο αγοραστή, ο οποίος δεν είναι μεταβατικό ίδρυμα, κατά την εύλογη κρίση της Αρχής Εξυγίανσης -είτε αυτή είναι το Συμβούλιο Εξυγίανσης είτε οι εθνικές αρχές. Ενδείκνυται το αποκτούν πρόσωπο να είναι πιστωτικό ίδρυμα (με έγκυρη άδεια λειτουργίας) για να μπορεί να συνεχίσει τις κρίσιμες τραπεζικές λειτουργίες για τις οποίες απαιτείται άδεια από την ΕΚΤ ή την εθνική εποπτική αρχή κατά περίπτωση· για την Ελλάδα αυτή είναι η Τράπεζα της Ελλάδος. Κατά κανόνα η μεταβίβαση θα γίνεται δίχως την συγκατάθεση της Γενικής Συνέλευσης του υπό εξυγίανση ιδρύματος. Απαιτείται, ωστόσο, η συγκατάθεση του υποψήφιου αγοραστή (άρθρο 38 παρ. 1 Ν. 4335/2015). Ο αγοραστής μετά την μεταβίβαση των στοιχείων καθίσταται ειδικός διάδοχος του υπό εξυγίανση ιδρύματος και υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτού (άρθρο 38 παρ. 11 Ν. 4335/2015).

Αν δεν διαφαίνεται κίνδυνος μη εκπλήρωσης των σκοπών της εξυγίανσης ή σοβαρής απειλής που θα προκαλούσε χρηματοπιστωτική αστάθεια (άρθρο 24 παρ. 3 του Κανονισμού), η διαδικασία της πώλησης των δραστηριοτήτων χαρακτηρίζεται από την μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια, όπως όλες εξάλλου οι διοικητικές πράξεις¹⁶⁰. Ενισχύεται επίσης ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των υποψηφίων αγοραστών με την αμερόληπτη κρίση του Συμβουλίου Εξυγίανσης ή των εθνικών αρχών εξυγίανσης, χωρίς να επηρεάζονται από πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων στοχεύοντας παράλληλα στην υψηλότερη δυνατή τιμή πώλησης (άρθρο 39 παρ. 2 Ν. 4335/2015). Εξαίρεση θα αποτελέσει η κρίση του Συμβουλίου Εξυγίανσης βάσει της οποίας θα αποκλειστεί κάποιος υποψήφιος κυρίως επειδή δεν θα είναι φερέγγυος.

Το τίμημα που θα προκύψει από την μεταβίβαση θα διατεθεί για την αποζημίωση των πιστωτών και των μετόχων των οποίων οι απαιτήσεις απομειώθηκαν ή θα καταβληθεί στο υπό εξυγίανση ίδρυμα του οποίου τα περιουσιακά στοιχεία αποτέλεσαν το αντικείμενο της μεταβίβασης. Στην δεύτερη περίπτωση το αντάλλαγμα θα συμπεριληφθεί στο προϊόν που θα προκύψει μετά την ειδική εκκαθάριση του ιδρύματος και θα αποδοθεί σε όσους υπέστησαν ζημία από την εξυγίανση όπως και στην πρώτη περίπτωση. Αν δαπανήθηκαν χρήματα του Ταμείου Εξυγίανσης, μέρος του τιμήματος θα αποδοθεί κατά προτεραιότητα για την κάλυψη των εν λόγω δαπανών.

Περιουσιακά στοιχεία μπορούν να μεταβιβαστούν ξανά στο υπό εξυγίανση ίδρυμα ύστερα από απόφαση της Αρχής Εξυγίανσης και με την συγκατάθεση του αγοραστή.

Το εργαλείο της πώλησης δραστηριοτήτων δεν είναι καινούριο ως μέσο εξυγίανσης. Προβλεπόταν στο Ν. 3601/2007 και αργότερα εισήχθη στο Ν. 4261/2014.

¹⁶⁰. Τάχος, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 2008⁹, 810.

Ωστόσο, ενώ στο άρθρο 141 Ν. 4261/2014 οριζόταν ότι η ΤτΕ έδινε εντολή στο πιστωτικό ίδρυμα να μεταβιβάσει το ίδιο τα περιουσιακά του στοιχεία¹⁶¹ -ή μέρος αυτών- σε τρίτο πρόσωπο, με τον Κανονισμό αλλά και την Οδηγία –συνακόλουθα και με το Ν. 4335/2015- το εργαλείο της πώλησης δραστηριοτήτων θα αποφασιστεί από το Συμβούλιο Εξυγίανσης και θα περιληφθεί στο καθεστώς εξυγίανσης, αν πρόκειται για συστημικό πιστωτικό ίδρυμα, αλλά θα εφαρμοστεί από την εθνική αρχή εξυγίανσης. Επίσης, ενώ στην περίπτωση του άρθρου 141 Ν. 4261/2014 εφαρμοζόταν πάντοτε η διαδικασία υποβολής προσφορών, με το καινούριο νομοθετικό καθεστώς η διαδικασία αυτή ενδέχεται υπό περιπτώσεις και υπό προϋποθέσεις να μην ανταποκρίνεται στην απαιτούμενη διαφάνεια και ενίσχυση του υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των υποψηφίων αγοραστών.

Η συνέχεια του εξυγιαντικού εργαλείου της πώλησης δραστηριοτήτων φαίνεται και από την εκτενή εφαρμογή που είχε στην πλειονότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων των οποίων ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας από το 2011 και κατά την διάρκεια των ετών που ακολούθησαν μέχρι σήμερα.

Στις 17 Δεκεμβρίου 2011 αποφασίστηκε από την ΤτΕ η ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «Τ Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία» και η θέση αυτού σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης με την απόφαση 5548¹⁶² της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων (ΕΠΑΘ). Το πιστωτικό ίδρυμα, ενώ ήδη βρισκόταν σε οικονομική δυσπραγία, αδυνατούσε να αυξήσει τα ίδια κεφάλαιά του ώστε να ανταποκριθεί στις ελάχιστες απαιτήσεις του Ν. 3601/2007 σε συνδυασμό με την έλλειψη ρευστότητας της αγοράς, με αποτέλεσμα να παρθεί η απόφαση για την ανάκληση της άδειάς του. Την ίδια ημέρα δημοσιεύτηκε η Απόφαση 5549 της ΕΠΑΘ¹⁶³ με την οποία η ΤτΕ απηύθυνε εντολή προς τον εκκαθαριστή του πιστωτικού ιδρύματος να μεταβιβάσει τα οριζόμενα στο παράρτημα της απόφασης περιουσιακά στοιχεία στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Α.Τ.Ε.» κρίνοντας ότι οι τραπεζικές λειτουργίες του υπό εκκαθάριση ιδρύματος έπρεπε να συνεχιστούν ώστε να μην διαταραχθεί η εμπιστοσύνη των καταθετών ένεκα και της αναταραχής στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα που από το 2008 έως και τότε βρισκόταν σε εξέλιξη αλλά και να διατηρηθεί η σταθερότητα στην αγορά.

Το επόμενο έτος, στις 18 Μαρτίου 2012 ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας τριών συνεταιριστικών τραπεζών, της «Συνεταιριστική Τράπεζα Λέσβου-Λήμνου ΣΥΝ.ΠΕ.», της «Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα ΣΥΝ.ΠΕ.» και της «Συνεταιριστική Τράπεζα

161. Στην πράξη αποδέκτης της εντολής μεταβίβασης ήταν ο ειδικός εκκαθαριστής που διοριζόταν στο πιστωτικό ίδρυμα, αφού είχε προηγηθεί η ανάκληση της άδειας του ιδρύματος και η θέση του σε ειδική εκκαθάριση.

162. ΦΕΚ/Β/2856/17.12.2011

163. ό.π.

Λαμίας ΣΥΝ.ΠΕ.», συγχρόνως δε, τέθηκαν αυτές υπό καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης με τις αποφάσεις 34/1/18.3.2012, 34/2/18.3.2012 και 34/3/18.3.2012 ΕΠΑΘ αντίστοιχα. Τα τρία αυτά πιστωτικά ιδρύματα αντιμετώπιζαν ανεπάρκεια ιδίων κεφαλαίων και αδυναμία αύξησης αυτών κυρίως λόγω των εξαιρετικά υψηλών ποσοστών των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Κατόπιν τούτων, με τις αποφάσεις της Επιτροπής Μέτρων Εξυγίανσης (ΕΜΕ)¹⁶⁴ υπ' αριθ. 1/1/23.3.2012, 1/4/23.3.2012 και 1/7/23.3.2012 δόθηκε στον ειδικό εκκαθαριστή κάθε πιστωτικού ιδρύματος εντολή μεταβίβασης των περιουσιακών τους στοιχείων προς το πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.». Συγκεκριμένα, μεταβιβάστηκε στην «Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» το σύνολο των συμβατικών σχέσεων από συμβάσεις ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού ταμιευτηρίου, όψεως, τρεχούμενου και κάθε άλλου συναφούς με αυτούς λογαριασμού που καταρτίστηκαν μεταξύ των υπό ειδική εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων και τρίτων-πελατών.

Το εργαλείο της εντολής μεταβίβασης –που πλέον ορίζεται ως πώληση δραστηριοτήτων– εφαρμόστηκε και στην περίπτωση της «Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε.». Η άδεια λειτουργίας της Αγροτικής Τράπεζας ανακλήθηκε στις 27 Ιουλίου 2012 με την απόφαση 46/27.7.2012 ΕΠΑΘ, η οποία παράλληλα την έθεσε υπό ειδική εκκαθάριση και όρισε ειδικό εκκαθαριστή. Τα ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος υπολείπονταν του ελάχιστου ορίου των 18.000.000 ευρώ όπως όριζε το άρθρο 5 παρ. 4 Ν. 3601/2007 ενώ δεν ήταν εφικτή η κατάρτιση σχεδίου αποκατάστασης της κεφαλαιακής επάρκειας του ιδρύματος. Δεδομένων τούτων η Αγροτική Τράπεζα χαρακτηρίστηκε από έλλειψη βιωσιμότητας, κάτι που αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα στην λήψη κεφαλαιακής ενίσχυσης από το ΤΧΣ. Επιπλέον, αποκλείστηκε και η δυνατότητα πρόσβασης στην παροχή στήριξης από την ΕΚΤ αλλά και από την ΤτΕ. Κατ' εφαρμογή της υπ' αριθ. 4/1/27.7.2012 απόφασης ΕΜΕ ο ειδικός εκκαθαριστής υποχρεώθηκε να μεταβιβάσει το σύνολο των οριζόμενων στην ίδια απόφαση στοιχείων προς το πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.».».

Με την υπ' αριθ. 73/10.05.2013 απόφαση ΕΠΑΘ η ΤτΕ ανακάλεσε την άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος «FBB-Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα Α.Ε.» και το έθεσε υπό καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης. Όπως και στην περίπτωση της Αγροτικής Τράπεζας, το συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα παρουσίαζε υψηλή ανεπάρκεια ιδίων

164. Η Επιτροπή Μέτρων Εξυγίανσης συστάθηκε με την υπ' αριθ. 2653/29.2.2012 Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος λόγω της ανάγκης διάκρισης των λειτουργιών της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων από τη μία και της λήψης προληπτικών μέτρων αλλά και μέτρων εξυγίανσης επί πιστωτικών ιδρυμάτων από την άλλη, ώστε οι αποφάσεις επί των ανωτέρω θεμάτων να λαμβάνονται από διαφορετικά και πλήρως διακριτά μεταξύ τους όργανα.

κεφαλαίων τα οποία ήταν κατώτερα του ελάχιστου ορίου που προέβλεπε ο Ν. 3601/2007 ενώ παράλληλα αδυνατούσε να προβεί στην απαραίτητη αύξηση κεφαλαίου προκειμένου να καταστεί βιώσιμο ώστε να του παρασχεθεί ενίσχυση από το ΤΧΣ αλλά και να αποκτήσει πρόσβαση στην παροχή ρευστότητας από την ΕΚΤ. Όπως και στις προεκτεθείσες περιπτώσεις, η ανάκληση της άδειας λειτουργίας έπρεπε να συνοδευτεί από την λήψη μέτρων εξυγίανσης για την διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την αποφυγή της εξάπλωσης πανικού στο κοινό. Επιλέχθηκε και για το συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα, λοιπόν, η μεταβίβαση των περιουσιακών του στοιχείων δυνάμει της υπ' αριθ. 10/1/10.5.2013 απόφασης ΕΜΕ προς την «Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.».

Η επόμενη περίπτωση κατά την οποία εφαρμόστηκε το μέτρο της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων είναι αυτή της τράπεζας με την επωνυμία «Τράπεζα Probank Α.Ε.». Πριν όμως συντελεστεί η ανάκληση της άδειας του πιστωτικού ιδρύματος είχε διοριστεί επίτροπος με την απόφαση 10/3/10.5.2013 ΕΜΕ ο οποίος ανέλαβε την διοίκηση του ιδρύματος διότι κρίθηκε ότι το καταστατικό διοικητικό όργανο είχε αποτύχει να εφαρμόσει τις υποδείξεις της ΤτΕ για την λήψη ενεργειών ώστε να καλυφθούν οι κεφαλαιακές ανάγκες με μέσα του ιδιωτικού τομέα δεδομένου ότι τα ίδια κεφάλαια ήταν αρνητικά. Οι προσπάθειες του επιτρόπου για την εξεύρεση ιδιωτών πρόθυμων και κατάλληλων να επενδύσουν σε μετοχές του πιστωτικού ιδρύματος απέτυχαν με αποτέλεσμα η απαραίτητη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου να καταστεί ανέφικτη. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του ιδρύματος δυνάμει της υπ' αριθ. 85/1/26.7.2013 απόφασης ΕΠΑΘ και η οποία το έθεσε σε ειδική εκκαθάριση. Ακολούθησε η απόφαση 12/1/26.7.2013 ΕΜΕ που όρισε την διενέργεια της μεταβίβασης των περιουσιακών στοιχείων του στην «Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.».

Το 2013 ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας τριών ακόμα συνεταιριστικών τραπεζών. Με τις αποφάσεις 97/1/8.12.2013, 97/2/8.12.2013 και 97/3/8.12.2013 ΕΠΑΘ η ΤτΕ ανακάλεσε την άδεια λειτουργίας της «Συνεταιριστική Τράπεζα Δυτικής Μακεδονίας ΣΥΝ.ΠΕ.», της «Συνεταιριστική Τράπεζα Ευβοίας ΣΥΝ.ΠΕ.» και της «Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου ΣΥΝ.ΠΕ.» και τις έθεσε σε ειδική εκκαθάριση ενώ με τις υπ' αριθ. 14/1/8.12.2013, 14/4/8.12.2013 και 14/7/8.12.2013 αποφάσεις ΕΜΕ δόθηκε εντολή στον ειδικό εκκαθαριστή των ως άνω πιστωτικών ιδρυμάτων να μεταβιβάσουν τα οριζόμενα περιουσιακά στοιχεία στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΑΛΦΑ Τράπεζα Α.Ε.».

Τέλος, με απόφαση της ΕΚΤ στις 17 Απριλίου 2015, κατόπιν εισηγήσεως της ΤτΕ, ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας της τράπεζας με την επωνυμία «Πανελλήνια Τράπεζα Α.Ε.» και δυνάμει της υπ' αριθ. 136/1/17.4.2015 απόφασης ΕΠΑΘ τέθηκε

υπό ειδική εκκαθάριση. Την ίδια ημέρα, και αφού είχε προηγηθεί η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπ' αριθ. SA. 41503 (2015/N) «Resolution of Panellinia Bank through a transfer order to Piraeus Bank» για την εξυγίανση της Πανελληνίας Τράπεζας μέσω της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων στην Τράπεζα Πειραιώς, ελήφθη η απόφαση 21/1/17.4.2015 ΕΜΕ για την εφαρμογή του συγκεκριμένου εργαλείου εξυγίανσης δίνοντας εντολή στον ειδικό εκκαθαριστή να προχωρήσει στην μεταβίβαση.

7.2.2. Εργαλείο μεταβατικού ιδρύματος (bridge institution)

Η εξυγίανση ενός πιστωτικού ιδρύματος μπορεί να συντελεστεί μέσω της μεταβίβασης μετοχών ή/και του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων, των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του ιδρύματος σε μεταβατικό ίδρυμα, το οποίο συστήνεται ειδικά για τον σκοπό αυτό (άρθρο 25 του Κανονισμού και άρθρο 40 παρ. 2 Ν. 4335/2015). Το μεταβατικό ίδρυμα μπορεί να γίνει αποδέκτης περιουσιακών στοιχείων περισσότερων του ενός πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό εξυγίανση κατά κανόνα χωρίς την συγκατάθεση των μετόχων τους, όπως ισχύει και για το εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων. Βραχυπρόθεσμο στόχο του Συμβουλίου Εξυγίανσης –ή της εθνικής αρχής εξυγίανσης– που εγκρίνει το συγκεκριμένο καθεστώς εξυγίανσης αποτελεί η συνέχιση από το μεταβατικό ίδρυμα των κύριων τραπεζικών λειτουργιών του μεταβιβάζοντος ιδρύματος έως ότου επιτευχθεί η πώληση των κεφαλαιακών μέσων και περιουσιακών στοιχείων σε ένα τρίτο, υγιές πιστωτικό ίδρυμα. Η μεταβίβαση στοιχείων του παθητικού του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος προς το μεταβατικό ίδρυμα πρέπει να βρίσκεται σε αντιστοιχία με τα μεταβιβαζόμενα στοιχεία ενεργητικού. Οι υποχρεώσεις δηλαδή του αρχικού ιδρύματος δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα περισσότερες σε αξία από τα περιουσιακά στοιχεία και τα δικαιώματα που είχε για να είναι εφικτή τόσο η διαχείρισή τους όσο ελκυστική και η πώλησή τους σε πιθανό αγοραστή (άρθρο 25 παρ. 3 του Κανονισμού).

Το μεταβατικό ίδρυμα έχει νομική προσωπικότητα, ενώ ανήκει στην εκάστοτε εθνική αρχή εξυγίανσης¹⁶⁵ και ελέγχεται από αυτήν. Αποτελεί την συνέχεια του αρχικού πιστωτικού ιδρύματος και υποκαθίσταται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Για την λειτουργία του απαιτείται η χορήγηση άδειας λειτουργίας από την ΕΚΤ ή την εθνική εποπτική αρχή, η οποία θα πληροί –όπως ισχύει και για τα κανονικά πιστωτικά ιδρύματα– τις κεφαλαιακές και λοιπές απαιτήσεις όπως προβλέπονται βάσει των CRR

165. Μπορεί όμως και να ανήκει σε άλλη δημόσια αρχή ή σε περισσότερες, θα ελέγχεται όμως και πάλι από την εθνική αρχή εξυγίανσης (άρθρο 2 περ. α της Οδηγίας).

και CRD IV. Το διοικητικό του συμβούλιο διορίζεται ή εγκρίνεται¹⁶⁶ από την εθνική αρχή εξυγίανσης, η οποία εγκρίνει και το επιχειρησιακό του σχέδιο. Αναφορικά με την συγκέντρωση του απαραίτητου κεφαλαίου για την λειτουργία του μεταβατικού ιδρύματος, αυτό θα προέλθει από χρηματοδότηση του ίδιου του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος¹⁶⁷. Δηλαδή, μέσω της εφαρμογής του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα, σε συνδυασμό με την δημιουργία μεταβατικού ιδρύματος, τα μέσα ιδιοκτησίας των μετόχων είτε θα μετατραπούν σε μετοχές του μεταβατικού ιδρύματος είτε θα μεταβιβαστούν απευθείας σε αυτό. Αν το ποσό που θα συγκεντρωθεί δεν επαρκεί, τότε θα υποστούν απομείωση ή/και μετατροπή και οι απαιτήσεις των πιστωτών. Ο μηχανισμός αυτός βρίσκεται εν πλήρη αντιθέσει προς τον αντίστοιχο για την συγκέντρωση του κεφαλαίου του μεταβατικού ιδρύματος που προβλεπόταν με το άρθρο 142 Ν. 4261/2014, σύμφωνα με το οποίο το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας¹⁶⁸ αναλάμβανε την κάλυψη του κεφαλαίου σε ποσοστό 100%.

Όπως ισχύει και για το εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων η εθνική αρχή εξυγίανσης έχει την δυνατότητα να αναμεταβιβάζει στοιχεία παθητικού ή ενεργητικού προερχόμενα από το προβληματικό πιστωτικό ίδρυμα ή τρίτους, πίσω σε αυτούς, με την διαφορά ότι σε αυτό το καθεστώς εξυγίανσης δεν απαιτείται η συγκατάθεσή τους αλλά συμμετέχουν υποχρεωτικώς στην συναλλαγή. Μόνες προϋποθέσεις είναι η ενημέρωση και η αποδοχή των αντισυμβαλλόμενων του μεταβατικού ιδρύματος που συντελούνται με την πρόβλεψη ρήτρας στην πράξη μεταβίβασης για την πιθανότητα αναμεταβίβασης οποτεδήποτε η αρχή εξυγίανσης το κρίνει σκόπιμο (άρθρο 40 παρ. 7 της Οδηγίας).

Σκοπός του μεταβατικού ιδρύματος είναι η διαχείριση των κρίσιμων λειτουργιών του αρχικού ιδρύματος και η πώληση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που έχουν μεταβιβαστεί σε αυτό με τρόπο διαφανή και ενισχύοντας τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ των πιθανών αγοραστών. Με την επίτευξη του σκοπού αυτού επέρχεται η περάτωση της λειτουργίας του μεταβατικού ιδρύματος, το οποίο εκκαθαρίζεται σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του Ν. 4261/2014. Το προϊόν εκκαθάρισης, μετά την κάλυψη τυχόν εξόδων που έχουν γίνει από το Ταμείο Εξυγίανσης, αποδίδεται στους μετόχους του μεταβατικού ιδρύματος, οι οποίοι είναι οι μέτοχοι και οι πιστωτές του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος. Επιπλέον, περάτωση της λειτουργίας του μεταβατικού ιδρύματος και θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση μπορεί να επέλθει και μέσω της συγχώνευσής του με άλλη οικονομική οντότητα ή εφόσον δεν πληροῦται πια ο σκοπός για τον οποίο ιδρύθηκε ή αν το

166. Αναλόγως σε ποια δημόσια αρχή ανήκει το μεταβατικό ίδρυμα.

167. Άρθρο 27 παρ. 1 περ. β' του Κανονισμού.

168. Το κεφάλαιο του οποίου καλύπτεται εξ ολοκλήρου από το Δημόσιο σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 (ΦΕΚ/Α/119/21.07.2010). Βλ. κατωτέρω υπό 5.2.4.1.

ιδιοκτησιακό του καθεστώσ μεταβληθεί ή σε κάθε περίπτωση μετά την παρέλευση δύο ετών από την τελευταία μεταβίβαση προς αυτό από το αρχικό πιστωτικό ίδρυμα. Τα μέλη του διοικητικού οργάνου του μεταβατικού ιδρύματος δεν φέρουν καμία ευθύνη έναντι των μετόχων και πιστωτών του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος για τις διαχειριστικές ενέργειες στις οποίες προέβησαν, υπό την επιφύλαξη των εθνικών νομοθεσιών των συμμετεχόντων κρατών μελών και μόνο για δόλο ή βαρεία αμέλεια.

Τα εργαλεία της πώλησης δραστηριοτήτων και του μεταβατικού ιδρύματος παρουσιάζουν μεγάλη ομοιότητα στον τρόπο εφαρμογής τους. Αποτελούν μία έκφραση της μεταβιαστικής εξυγίανσης¹⁶⁹ που συναντάται στον ΠτΚ, με σκοπό όμως να διασωθεί το υγιές τμήμα του πιστωτικού ιδρύματος και να συνεχιστούν οι σημαντικότερες τραπεζικές εργασίες του από κάποιον άλλο φορέα-πιστωτικό ίδρυμα. Διαφέρουν, ωστόσο, ως προς την λειτουργία και τον ειδικότερο σκοπό που επιτελεί το καθένα από αυτά, αφού ο απώτερος σκοπός και στις δύο περιπτώσεις είναι η χρηματοδότηση του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να μπορέσει μέσω της μετέπειτα ειδικής εκκαθάρισης να καλύψει τις υποχρεώσεις του. Στην πώληση των δραστηριοτήτων η μεταβίβαση γίνεται απευθείας σε τρίτο αγοραστή (ένα στάδιο), ενώ στο εργαλείο του μεταβατικού ιδρύματος πραγματοποιείται πρώτα μία μεταβίβαση από την προβληματική τράπεζα προς το μεταβατικό ίδρυμα και στη συνέχεια το τελευταίο μεταβιβάζει όσα απέκτησε σε κάποιον τρίτο, συνήθως τράπεζα, μόλις το επιτρέψουν οι συνθήκες της αγοράς με την προοπτική να συμφωνηθεί το μεγαλύτερο δυνατό τίμημα (δύο στάδια)¹⁷⁰.

Όπως το εργαλείο της πώλησης δραστηριοτήτων δεν αποτελεί καινοτόμα εισαγωγή στο δίκαιο της εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, ακολούθως, και το εργαλείο του μεταβατικού ιδρύματος προϋπήρχε στην εθνική έννομη τάξη τόσο στον αρχικό Ν. 3601/2007 όσο και στο Ν. 4261/2014 στο άρθρο 142 και έχει ήδη εφαρμοστεί δύο φορές στις περιπτώσεις της «PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.» και του «Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος ΑΤΕ».

Αναφορικά με την «PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.» με την Υ.Α. 9250/2011 του Υπουργού Οικονομικών¹⁷¹, κατόπιν προηγούμενης εισήγησης της ΤτΕ και της ΕΠΑΘ της ΤτΕ, συστάθηκε μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Νέα Proton Τράπεζα Α.Ε.» στο οποίο μεταβιβάστηκαν τα περιουσιακά στοιχεία του αρχικού ιδρύματος όπως αυτά καθορίστηκαν στην απόφαση. Ορίστηκε, επίσης, το διοικητικό συμβούλιο του μεταβατικού ιδρύματος και το μετοχικό του κεφάλαιο, το οποίο θα

169. Ψαρουδάκης, ΕΕμπΔ (2013) 513 επ· Γεροντίδης, Εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και δικαιώματα μετόχων τραπεζικών ανωνύμων εταιρειών στο εθνικό και ενωσιακό δίκαιο, ΕΕμπΔ 2013, 561.

170. Αλούπη (2015) 45.

171. ΦΕΚ/Β/2246/9.10.2011.

ανερχόταν στα 250.000.000 ευρώ και θα καλυπτόταν εξ ολοκλήρου από το ΤΧΣ. Με την υπ' αριθ. 20/3/9.10.2011 απόφαση ΕΠΑΘ, που δημοσιεύτηκε στο ίδιο ΦΕΚ με την ως άνω Υπουργική Απόφαση, αποφασίστηκε η ανάκληση της άδειας λειτουργίας της «PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.» και η θέση της σε ειδική εκκαθάριση.

Στις 18 Ιανουαρίου 2013 δυνάμει της Υ.Α. 2124/Β.95/2013 του Υπουργού Οικονομικών¹⁷² συστάθηκε μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος ΑΤΕ» ως μέτρο εξυγίανσης του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος ΑΤΕ, κατόπιν της υπ' αριθ. 6/18.1.2013 εισήγησης της Επιτροπή Μέτρων Εξυγίανσης της ΤτΕ. Το μετοχικό κεφάλαιο του μεταβατικού ιδρύματος, που καταβλήθηκε ολοσχερώς από το ΤΧΣ, όπως προέβλεπε η διάταξη του άρθρου 63Ε Ν. 3601/2007 που ίσχυε τότε (κατ' αντιστοιχία του άρθρου 142 Ν. 4261/2014), ανερχόταν στο ποσό των 500.000.000 ευρώ και διαιρέθηκε σε ισάριθμες κοινές ονομαστικές μετοχές αξίας 1 ευρώ η μία. Παράλληλα αποφασίστηκε και η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων του αρχικού ιδρύματος στο μεταβατικό, ενώ με την απόφαση 7/3/18.1.2013 ΕΜΕ¹⁷³ της ΤτΕ ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος ΑΤΕ και τέθηκε υπό καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης.

7.2.3. Εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων (asset separation)

Στο άρθρο 26 του Κανονισμού προβλέπεται το εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων. Με την εφαρμογή του μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις ενός υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος ή ενός μεταβατικού ιδρύματος σε έναν ή περισσότερους φορείς διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, κατά κανόνα χωρίς την συγκατάθεση των μετόχων του υπό εξυγίανση ιδρύματος. Πρόκειται ουσιαστικά για τον διαχωρισμό σε «καλή» και «κακή»¹⁷⁴ τράπεζα (good and bad bank), έννοια που υπάρχει ως εργαλείο διευθέτησης προβληματικών ιδρυμάτων σε αλλοδαπές έννομες τάξεις εδώ και χρόνια¹⁷⁵.

Ως προς τη νομική του φύση, ο φορέας διαχείρισης των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων είναι νομικό πρόσωπο που ανήκει στην εθνική αρχή εξυγίανσης ή σε οποιαδήποτε άλλη δημόσια αρχή, όμως σε κάθε περίπτωση ελέγχεται από την εθνική αρχή εξυγίανσης και έχει ειδικό σκοπό την απόκτηση στοιχείων

172. ΦΕΚ/Β/74/18.1.2013.

173. ΦΕΚ/Β/76/18.1.2013.

174. *Cetin*, Restructuring an Insolvent Bank (2014) 3 και 15 επ.

175. *Schäfer/ Zimmermann*, Bad Bank(s) and Recapitalization of the Banking Sector, DIW Berlin Discussion Paper No. 897, 2009, 7 επ.

ενεργητικού και παθητικού ενός –ή περισσότερων– οικονομικά ασθενών τραπεζών ή ενός μεταβατικού ιδρύματος (άρθρο 42 παρ. 2 Ν. 4335/2015). Η εφαρμογή του εξυγιαντικού αυτού εργαλείου προσφέρει την δυνατότητα στην εξυγιαντική αρχή να απαλλάξει το πιστωτικό ίδρυμα από προβληματικά οικονομικά στοιχεία – «εξυγιαίνοντας» ουσιαστικά τον ισολογισμό του πιστωτικού ιδρύματος– ακόμα και αν πρόκειται για απαιτήσεις που έχει η εν λόγω τράπεζα έναντι τρίτων, όπως για παράδειγμα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ή δάνεια χαμηλής εξασφάλισης, μέσω της μεταβίβασής τους στον φορέα διαχείρισης («κακή» τράπεζα). Ο φορέας αυτός προσπαθεί να διαχειριστεί τα στοιχεία που αποκτά για να αυξήσει κατά το μέγιστο δυνατόν την αξία τους, ώστε να επιτύχει αν είναι δυνατόν καλύτερη τιμή πώλησης¹⁷⁶. Αν δεν καταστεί εφικτή η επικερδής πώλησή τους η λειτουργία του φορέα περατώνεται μέσω της εύρυθμης παύσης των εργασιών του (συντεταγμένη εκκαθάριση). Η διαδικασία μέχρι και την πώληση θυμίζει την διαδικασία της τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων (asset securitization) στην οποία προβαίνει ένα υγιές πιστωτικό ίδρυμα με σκοπό την εξασφάλιση άμεσης ρευστότητας για την επιχείρηση αποδιώχνοντας τις επισφαλείς απαιτήσεις του. Το αποτέλεσμα είναι να αυξάνεται η φερεγγυότητα του ιδρύματος.

Οι διαδικαστικές φύσεις διατάξεις της Οδηγίας, που ρυθμίζουν την σύσταση και λειτουργία του φορέα διαχείρισης, ομοιάζουν με τις αντίστοιχες για το μεταβατικό ίδρυμα. Το διοικητικό όργανο καθορίζεται ή εγκρίνεται από την εθνική αρχή εξυγίανσης. Η τελευταία καθορίζει επίσης την στρατηγική που θα ακολουθήσει ο φορέας διαχείρισης και δύναται να αναμεταβιβάζει στους αρχικούς κατόχους οποιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις αποφασίσει χωρίς να δεσμεύεται από χρονικό πλαίσιο. Επίσης, όπως και το μεταβατικό ίδρυμα, ο φορέας διαχείρισης μπορεί να ευθύνεται μόνο για δόλο ή βαρεία αμέλεια έναντι των μετόχων και των πιστωτών του υπό εξυγίανση ιδρύματος και μόνο στην περίπτωση που περιέχεται σχετική ρύθμιση στην εθνική νομοθεσία συμμετέχοντος κράτους μέλους.

Το εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων εφαρμόζεται μόνο από κοινού με κάποιο άλλο εξυγιαντικό μέτρο¹⁷⁷ όπως προαναφέρθηκε.

7.2.4. Εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in)

7.2.4.1. Έννοια

176. Οι ίδιοι (2009) 6.

177. Άρθρο 22 παρ. 4 του Κανονισμού.

Το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα –ή αλλιώς αναδιάρθρωση παθητικού– αποτελεί μία καινοτομία στο δίκαιο της εξυγίανσης, που εισήχθη με την Οδηγία 2014/59/ΕΕ (άρθρα 43 επ) και τον Κανονισμό (ΕΕ) 806/2014 στο άρθρο 27. Μία από τις γενικές αρχές που οριοθετούν τις ενέργειες του Συμβουλίου Εξυγίανσης και των εθνικών αρχών εξυγίανσης για την διευθέτηση των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση είναι η απορρόφηση των ζημιών πρωτίστως από τους μετόχους –και σε δεύτερο επίπεδο από τους πιστωτές του. Αυτή η βασική αρχή υλοποιείται με την διαδικασία του bail-in.

Στο πρόσφατο παρελθόν η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών που αντιμετώπιζαν έντονο πρόβλημα έλλειψης ρευστών διαθεσίμων γινόταν με κρατική ενίσχυση (bail-out). Το γεγονός αυτό πιστοποιείται και από τις διατάξεις του Ν. 3864/2010 για την ίδρυση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), ο οποίος προβλέπει στο άρθρο 6 την κεφαλαιακή ενίσχυση πιστωτικού ιδρύματος κατόπιν υποβολής ανάλογου αιτήματος στο Ταμείο σε συνδυασμό με το άρθρο 1 που ορίζει ότι «Ο αμιγώς ιδιωτικός χαρακτήρας του Ταμείου δεν αναιρείται ούτε από την κάλυψη του συνόλου του κεφαλαίου του από το Ελληνικό Δημόσιο, ούτε από την έκδοση των προβλεπόμενων αποφάσεων του Υπουργού Οικονομικών»¹⁷⁸. Η παροχή κρατικών ενισχύσεων δεν αποτέλεσε μόνο εθνική επιλογή, αλλά η ίδια τακτική ακολουθήθηκε και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπολογίστηκε ότι σε διάστημα τριών ετών (2008-2011) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την αποδέσμευση συνολικά ποσού ύψους 4,5 τρισεκατ. ευρώ από τα κράτη μέλη για την στήριξη προβληματικών τραπεζών¹⁷⁹. Το πρόβλημα όμως μεγάλωνε, αφού οι διοικήσεις των τραπεζών επαναπαύονταν στην ιδέα της παροχής κρατικής βοήθειας σε περίπτωση οικονομικής αδυναμίας και προέβαιναν στην λήψη ριψοκίνδυνων, και πολλές φορές λανθασμένων,

178. Η διαφορά με την διαδικασία εξυγίανσης, όπως έχει διαμορφωθεί πλέον στα πλαίσια του δεύτερου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης όπου ένα ίδρυμα κρίνεται μη βιώσιμο, και της ανακεφαλαιοποίησης που προβλέπει ο Ν. 3864/2010 έγκειται στο γεγονός ότι για να λάβουν οι τράπεζες με οικονομική δυσπραγία την κεφαλαιακή στήριξη από το ΤΧΣ έπρεπε να έχουν κριθεί βιώσιμες από την Τράπεζα της Ελλάδος (άρθρο 6 του ίδιου νόμου).

179. Πόρισμα που δημοσιοποιήθηκε με ανακοινωθέν τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις 6.6.2012 «New crisis management measures to avoid future bank bail-outs», (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_en.htm). Στο ίδιο ανακοινωθέν παρουσιάστηκε διαγραμματικά η πρόταση που υιοθετήθηκε από την Επιτροπή σχετικά με τη νέα διαδικασία εξυγίανσης τραπεζών (η οποία μετέπειτα πήρε οριστική μορφή με την BRRD και τον Κανονισμό (ΕΕ) 806/2014), με τον Επίτροπο Εσωτερικής Αγοράς να δηλώνει χαρακτηριστικά «*The financial crisis has cost taxpayers a lot of money. Today's proposal is the final measure in fulfilling our G20 commitments for better financial regulation. We must equip public authorities so that they can deal adequately with future bank crises. Otherwise citizens will once again be left to pay the bill, while the rescued banks continue as before knowing that they will be bailed out again*».

επιχειρηματικών αποφάσεων (moral hazard)¹⁸⁰. Κατόπιν τούτων άρχισε να καλλιεργείται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο η ιδέα της μετάβασης από το bail-out στο bail-in.

Η διάσωση με ίδια μέσα είναι η διαδικασία κατά την οποία οι απαιτήσεις των μετόχων και των πιστωτών του υπό εξυγίανση ιδρύματος απομειώνονται, χάνουν δηλαδή ένα μέρος της αξίας τους, ή μετατρέπονται σε μετοχικό κεφάλαιο από την εθνική αρχή εξυγίανσης¹⁸¹ κατόπιν έγκρισης ανάλογου καθεστώτος εξυγίανσης από το Συμβούλιο Εξυγίανσης¹⁸². Ο Κανονισμός ορίζει ότι το συγκεκριμένο εργαλείο μπορεί να εφαρμοστεί (άρθρο 27 παρ. 1):

- i. είτε για να ανακεφαλαιοποιηθεί πιστωτικό ίδρυμα που πληροί τις προϋποθέσεις εξυγίανσης, αλλά εκτιμάται ότι κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να ανακτήσει την βιωσιμότητά του –εκπληρώνοντας εκ νέου τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για χορήγηση άδειας λειτουργίας βάσει των CRR και CRD IV– και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των αγορών σε αυτό,
- ii. είτε για να εξασφαλιστεί το απαραίτητο μετοχικό κεφάλαιο για την λειτουργία του μεταβατικού ιδρύματος¹⁸³. Επίσης στην περίπτωση εφαρμογής του εργαλείου πώλησης δραστηριοτήτων ή του εργαλείου διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την απομείωση της αξίας των υποχρεώσεων που μεταβιβάζονται.

Επομένως, το εργαλείο της αναδιάρθρωσης παθητικού μπορεί να χρησιμοποιηθεί και αυτοτελώς· στην περίπτωση, όμως, που το καθεστώς εξυγίανσης¹⁸⁴ προβλέπει κάποιο άλλο από τα υπόλοιπα τρία εργαλεία, τότε πρέπει

180. Βλ. έγγραφο υπ' αριθ. 2013/0253(COD) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τροπολογία υπ' αριθ. 51 επί της πρότασης του Κανονισμού· *Singh/ Walker*, The European Deposit Guarantee Directive: an appraisal of the reforms (in *LaBrosse/ Olivares-Caminal/ Singh eds.*, Financial Crisis Management and Bank Resolution), 2009, 157· *Γεροντίδης*, ΕπισκΕΔ (2012) 305· *Thole*, Bank Crisis Management and Resolution-Core features of the Bank Recovery and Resolution Directive, International Conference on European Banking Regulation 2014, 10 επ· *Στεφάνου*, Από τη διάσωση κρατών στην εξυγίανση τραπεζών-Δικαιοπολιτική θεμελίωση και νομικά ερείσματα των ευρωπαϊκών μηχανισμών αλληλεγγύης, ΕΕΕυρΔ 2014, 100· *Καλφάογλου*, Οικονομικό Δελτίο ΤτΕ, Τεύχος 39 (2014) 47· *Aloupi*, The after-crisis global supervisory and regulatory reforms: A critical review under the perspectives of necessity and achievability, ΧρηΔικ 2015, 187 και 190.

181. *Ψυχομάνης*, Τράπεζες και οικονομική κρίση, ΝοΒ 2014, 858 επ. Ο συγγραφέας ασκεί δριμύτατη κριτική στον τρόπο που ο έλληνας νομοθέτης επέλεξε να συμπεριλάβει στον τροποποιημένο Ν. 3601/2007 αποσπασματικές ρυθμίσεις βάσει των τότε γνωστών αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων για την πρόταση οδηγίας (που αργότερα αποτέλεσε την Οδηγία 2014/59/ΕΕ) για την ανάγκη να επωμιστούν τις δυσμενείς συνέπειες της εξυγίανσης «πρωτίστως» οι μέτοχοι, υποστηρίζοντας ότι, εν τέλει, οι καταθέτες θα είναι αυτοί που θα κληθούν να πληρώσουν το τίμημα των εξυγιαντικών διαδικασιών. Προς τούτο βλ. και την πρώτη σελίδα της αιτιολογικής έκθεσης του Ν. 4021/2011.

182. Βλ. άρθρο 3 παρ. 1 περ. 33 του Κανονισμού για τον ορισμό του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα.

183. Όταν τα δύο αυτά εργαλεία εφαρμόζονται συνδυαστικά.

184. Σύμφωνα με την παρ. 1 του ίδιου άρθρου στο καθεστώς εξυγίανσης που προβλέπει εφαρμογή του bail-in προσδιορίζονται επίσης: το συνολικό ποσό απομείωσης ή μετατροπής των επιλέξιμων υποχρεώσεων, οι υποχρεώσεις που ενδέχεται να μην

απαραιτήτως να περιληφθεί σχετική μνεία στο σχέδιο και να συνδυαστεί με bail-in. Εφαρμόζεται άνευ ετέρου –χωρίς την συνδρομή άλλης εξυγιαντικής ενέργειας που περιλαμβάνει την χρήση εργαλείου εξυγίανσης– στην περίπτωση της ανακεφαλαιοποίησης προβληματικού ιδρύματος, υπό την αναγκαία προϋπόθεση της ύπαρξης ρεαλιστικής προοπτικής αποκατάστασης της φερεγγυότητας και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας αυτού (άρθρο 27 παρ. 2). Αυτό είναι λογικό, διότι το εργαλείο της αναδιάρθρωσης παθητικού είναι στην ουσία η διαγραφή ορισμένων επιλέξιμων υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος από τα λογιστικά βιβλία, κάτι που δεν συνεπάγεται την αυτόματη εισροή χρήματος¹⁸⁵.

7.2.4.2. Πεδίο εφαρμογής

Το πεδίο εφαρμογής του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα οριοθετείται από τις υποχρεώσεις που δεν μπορούν να υποστούν απομείωση ή μετατροπή, είτε διέπονται από τη νομοθεσία κράτους μέλους είτε από το νομικό σύστημα κράτους εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οποιοσδήποτε άλλες απαιτήσεις των μετόχων ή τρίτων κατά του πιστωτικού ιδρύματος υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής¹⁸⁶. Απομείωση ή μετατροπή δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να υποστούν οι εγγυημένες καταθέσεις. Επομένως, οι καταθέσεις έως του ποσού των 100.000 € ανά καταθέτη, ανά πιστωτικό ίδρυμα είναι καλυμμένες βάσει της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ¹⁸⁷, ενώ το υπόλοιπο των καταθετικών λογαριασμών, αν υπάρχει τέτοιο, είναι πιθανό να υποστεί bail-in. Επίσης, δεν απομειώνονται οι εξασφαλισμένες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των ενυπόθηκων ομολόγων (mortgage bond)¹⁸⁸, οι υποχρεώσεις από την κατοχή περιουσιακών στοιχείων πελατών ή ρευστών πελατών, για παράδειγμα τραπεζικές θυρίδες, οι υποχρεώσεις από σχέση καταπίστευσης, οι υποχρεώσεις βραχείας εξόφλησης προς άλλα ιδρύματα διάρκειας μικρότερης των επτά ημερών. Οι υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος που απορρέουν από σύμβαση εργασίας για

ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής της απομείωσης ή μετατροπής καίτοι δεν εξαιρούνται από την εφαρμογή του εργαλείου εν γένει και οι στόχοι και το ελάχιστο περιεχόμενο του σχεδίου αναδιοργάνωσης του ιδρύματος που συνοδεύει την όλη διαδικασία.

185. Thole (2014) 14 επ.

186. Με ορισμένες ad hoc εξαιρέσεις, βλ. κατωτέρω.

187. Βλ. κατωτέρω υπό 8.1.2.

188. Το ενυπόθηκο ομόλογο (εξασφαλισμένο) σε αντίθεση με το ομόλογο χωρίς εξασφαλίσεις (debenture) επιτρέπει την εγγραφή ενός εμπράγματος βάρους σε κάποιο ακίνητο ως εξασφάλιση της τελικής αποπληρωμής του. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης λαμβάνει μέτρα ώστε να διατηρούνται όλες οι εξασφαλίσεις που καλύπτουν τα εκδοθέντα ομόλογα και να χρηματοδοτούνται επαρκώς. Σε αντίθετη περίπτωση θα υπήρχε κίνδυνος μη αποπληρωμής τους με αποτέλεσμα την μόλυνση και άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων που θα είχαν στην κατοχή τους τέτοιου είδους ομόλογα.

δεδουλευμένους μισθούς και κάλυψη εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών ομοίως εξαιρούνται. Στην ίδια κατηγορία εντάσσονται και οι υποχρεώσεις σε προμηθευτή ο οποίος καλύπτει τις λειτουργικές ανάγκες της επιχείρησης, σε φορολογικές αρχές και φορείς κοινωνικής ασφάλισης καθώς και σε συστήματα εγγύησης καταθέσεων όσον αφορά οφειλόμενες εισφορές από το ίδρυμα.

Στον Κανονισμό προβλέπεται η δυνατότητα εξαίρεσης ορισμένων υποχρεώσεων¹⁸⁹ σε βάση *ad hoc* (άρθρο 27 παρ. 5) σε περιπτώσεις που:

- i. είτε δεν είναι εφικτή η διάσωση της συγκεκριμένης υποχρέωσης με ίδια μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα ανεξαρτήτως των καλόπιστων προσπαθειών των εθνικών αρχών εξυγίανσης,
- ii. είτε η εξαίρεση που γίνεται είναι αυστηρά αναγκαία και αναλογική προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια των κρίσιμων τραπεζικών λειτουργιών του υπό εξυγίανση ιδρύματος, ώστε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ευρείας μετάδοσης (*risk of contagion*) και διατάραξης των εργασιών των υπόλοιπων οικονομικών οντοτήτων του χρηματοπιστωτικού τομέα απορρυθμίζοντας την οικονομία ενός κράτους μέλους ή ολόκληρης της Ένωσης. Επιπλέον, η *ad hoc* εξαίρεση ορισμένων υποχρεώσεων θα προκριθεί και από την εκτίμηση του Συμβουλίου Εξυγίανσης –ή των εθνικών αρχών εξυγίανσης– ότι, αν εφαρμοζόταν το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα και σε αυτές, θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη υποβάθμιση των υποχρεώσεων του ιδρύματος προς τους υπόλοιπους πιστωτές, συγκριτικά με αυτήν που θα έπρεπε να υποστούν οι τελευταίοι, ως αντισταθμιστικό μέσο, στην περίπτωση της εξαίρεσης των επιλεγμένων προς τούτο υποχρεώσεων. Το αντισταθμιστικό μέσο σημαίνει, ότι, όταν μία ή περισσότερες επιλέξιμες υποχρεώσεις δεν θα υποστούν απομείωση ή μετατροπή από την εφαρμογή του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα, αλλά θα εξαιρεθούν, τα ποσά που θα εξασφαλιζόνταν από αυτές θα βαρύνουν τους εναπομείναντες πιστωτές περισσότερο απ' ό,τι αν το πιστωτικό ίδρυμα ετίθετο υπό ειδική εκκαθάριση. Επιπροσθέτως, η εξαίρεση των *ad hoc* υποχρεώσεων κάθε φορά που κρίνεται απαραίτητο δεν θα πρέπει να θέτει σε κίνδυνο την επάρκεια των πόρων που προέρχονται από το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα και που απαιτούνται για την επίτευξη των εξυγιαντικών διαδικασιών.

Εάν οι ζημιές που θα επιβάρυναν τις εξαιρούμενες υποχρεώσεις δεν έχουν μετακυλιστεί κατά πλήρη τρόπο στους άλλους πιστωτές, το Ταμείο μπορεί να συνεισφέρει μέρος των χρηματικών του πόρων με σκοπό την κάλυψη αυτών των

189. Αναλόγως την εκάστοτε περίπτωση ενδέχεται να εξαιρείται πλήρως ορισμένη υποχρέωση από την απομείωση ή την μετατροπή ή να υφίσταται μεν την απαραίτητη απομείωση αλλά όχι στον ίδιο βαθμό με τις υπόλοιπες επιλέξιμες υποχρεώσεις οι οποίες δεν θα εξαιρεθούν. Και εδώ ακολουθείται η προτεραιότητα των απαιτήσεων που θέτει το άρθρο 17 του Κανονισμού: πρώτα υφίστανται την απομείωση οι μέτοχοι και έπειτα οι πιστωτές αναλόγως την ύπαρξη ή μη ασφάλειας που εγγυάται την ικανοποίησή τους. Βλ. και *Gortsos* (2015) 91 επ.

συγκεκριμένων ζημιών και την ταυτόχρονη «επαναφορά της καθαρής αξίας των περιουσιακών στοιχείων του υπό εξυγίανση ιδρύματος στο μηδέν». Αυτό σημαίνει ότι η αξία των περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος θα πρέπει να επαρκεί για την κάλυψη των υποχρεώσεων του απέναντι σε τρίτους (πιστωτές), αλλά όχι και προς τους φορείς του (π.χ. προς τους μετόχους με την απόδοση των μερισμάτων των μετοχών που κατέχουν), γεγονός που συνάδει με την γενική αρχή ότι οι μέτοχοι είναι οι πρώτοι που επωμίζονται τα βάρη που συνεπάγεται η εξυγίανση. Επίσης, πόροι του Ταμείου μπορούν να διατεθούν για την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων που θα προστεθούν στο κεφάλαιο του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος με σκοπό την ανακεφαλαιοποίησή του¹⁹⁰, ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη της αγοράς σε αυτό και να συνεχίσει να λειτουργεί. Για να συνεισφέρει το Ταμείο, όμως, απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι απαιτήσεις των μετόχων που πηγάζουν από μη εξαιρούμενες υποχρεώσεις του ιδρύματος να έχουν επιβαρυνθεί ήδη κατά ποσοστό τουλάχιστον 8% επί του συνολικού ποσού που θα προκύψει από την απομείωση και συγχρόνως η συνεισφορά του Ταμείου να μην ορίζεται σε ποσοστό άνω του 5% του ως άνω ποσού, το οποίο προκύπτει από την αποτίμηση του άρθρου 20¹⁹¹.

7.2.4.3. Σύνδεση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ

Το εργαλείο της αναδιάρθρωσης παθητικού ρυθμίζεται στα άρθρα 44-55 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ (άρθρα 44-55 Ν. 4335/2015), τα οποία βρίσκονται σε αρμονία με τις αντίστοιχες διατάξεις του Κανονισμού και προβλέπουν ορισμένα πρόσθετα στοιχεία ουσιαστικής και διαδικαστικής φύσης σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του εργαλείου από τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Τα κυριότερα πρόσθετα στοιχεία αφορούν την μεταχείριση που υφίστανται οι μέτοχοι αναφορικά με την απομείωση ή την μετατροπή των μέσων ιδιοκτησίας που κατέχουν (άρθρο 47 της Οδηγίας και του Ν. 4335/2015)¹⁹²,

190. Η την κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου του μεταβατικού ιδρύματος όταν εφαρμόζεται το εργαλείο του άρθρου 25 του Κανονισμού.

191. Από την εφαρμογή των ρυθμίσεων του Κανονισμού σχετικά με τις προϋποθέσεις συνεισφοράς του Ταμείου θα εξαιρείται η παρ. 8 άρθρο 44 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ βάσει της οποίας θεσπίζονται ορισμένες εξαιρέσεις στις εν λόγω προϋποθέσεις.

192. Η απομείωση ή μετατροπή των κεφαλαιακών μέσων/μέσων ιδιοκτησίας μπορεί να λάβει χώρα είτε για τις ανάγκες της διάσωσης με ίδια μέσα, είτε ανεξαρτήτως από οποιαδήποτε εξυγιαντική διαδικασία. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης κατά την εκτελεστική του σύνοδο –ή οι εθνικές αρχές εξυγίανσης- μπορεί να διαπιστώσει, ότι ενώ πληρούνται οι προϋποθέσεις απομείωσης, όπως αυτές περιγράφονται στο άρθρο 21 παρ. 1 του Κανονισμού, δεν πληρούνται παράλληλα και οι προϋποθέσεις εξυγίανσης του άρθρου 18 του Κανονισμού· σε αυτήν την περίπτωση δεν θα εγκρίνει καθεστώς εξυγίανσης αλλά θα δώσει εντολή στις εθνικές αρχές εξυγίανσης να ασκήσουν τις εξουσίες απομείωσης κατά τα άρθρα 59 και 60 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ (άρθρα 59 και 60 Ν.4335/2015). Η απομείωση, λοιπόν, του άρθρου 21 παρ. 8 του Κανονισμού και των άρθρων 59 κι 60 της Οδηγίας αποτελούν ένα

την κατάταξη με την οποία απομειώνονται τα μέσα ιδιοκτησίας των μετόχων και οι απαιτήσεις των τρίτων (άρθρο 48 της Οδηγίας και του Ν. 4335/2015), το σχέδιο αναδιοργάνωσης του πιστωτικού ιδρύματος (άρθρο 52 της Οδηγίας και του Ν. 4335/2015 σε συνδυασμό με το άρθρο 27 παρ. 16 του Κανονισμού) και την συμβατική αναγνώριση της διάσωσης με ίδια μέσα (άρθρο 55 της Οδηγίας και του Ν. 4335/2015).

Κατά το άρθρο 47 της Οδηγίας (άρθρο 47 Ν. 4335/2015) τα μέσα ιδιοκτησίας (κυρίως οι μετοχές) που κατέχουν οι μέτοχοι μπορούν να υποστούν εκτός από σημαντικότερη απομείωση ακόμα και ακύρωση ή να μεταβιβαστούν σε πιστωτές που ζημιώθηκαν όταν οι υποχρεώσεις του ιδρύματος προς αυτούς ορίστηκαν ως επιλέξιμες στα πλαίσια της διάσωσης με ίδια μέσα. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης διάταξης, η ακύρωση των μετοχών ή η εκμηδένιση απαίτησης τρίτου προσώπου που προέρχεται από κάποιο άλλο μέσο ιδιοκτησίας θεωρείται κατά πλάσμα δικαίου ως πλήρης εξόφληση¹⁹³. Η ΕΒΑ εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές έως τις 3/7/2016 σχετικώς με το πότε πρέπει να επιλέγεται η απομείωση ή η ακύρωση των μετοχών.

Η σειρά απομείωσης των μέσων ιδιοκτησίας που κατέχουν οι μέτοχοι και των απαιτήσεων των πιστωτών σύμφωνα με το άρθρο 48 της Οδηγίας (άρθρο 48 Ν. 4335/2015) συνάδει με τις γενικές αρχές που διέπουν την εξυγίανση και διαμορφώνεται ως εξής: πρώτα απομειώνονται μερικώς ή ολικώς οι απαιτήσεις των μετόχων του υπό εξυγίανση ιδρύματος (στοιχεία κεφαλαίου κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 και πρόσθετα στοιχεία της Κατηγορίας 1¹⁹⁴)· στην συνέχεια, αν η πρώτη απομείωση δεν είναι αρκετή για τις ανάγκες της εξυγίανσης, μειώνονται οι απαιτήσεις μειωμένης εξασφάλισης¹⁹⁵ (μέσα της Κατηγορίας 2¹⁹⁶) και τέλος, αν ακόμα δεν μπορεί να καλυφθεί οικονομικώς η εξυγίανση, όλες οι άλλες κατηγορίες απαιτήσεων, ακόμα και οι υψηλής εξασφάλισης, καθώς και οι καταθέσεις για τα ποσά μετά τις καλυπτόμενες 100.000 ευρώ.

Το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα ακολουθείται από την κατάρτιση σχεδίου αναδιοργάνωσης από το διοικητικό όργανο του υπό εξυγίανση ιδρύματος ή από την εθνική αρχή εξυγίανσης ή ακόμα και από πρόσωπο που έχει διορίσει προς τούτο η εθνική αρχή εξυγίανσης σύμφωνα με το άρθρο 52 σε συνδυασμό με το άρθρο 72 της Οδηγίας (άρθρο 72 Ν. 4335/2015). Καταρτίζεται εντός ενός μηνός από την εφαρμογή

μέτρο πρόληψης για την διάσωση της βιωσιμότητας του προβληματικού πιστωτικού ιδρύματος με το οποίο αποφεύγεται η παροχή έκτακτης δημόσιας χρηματοπιστωτικής στήριξης.

193. Αλούπη (2015) 76.

194. Όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 26 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 (CRR) όσον αφορά τα στοιχεία κεφαλαίου κοινών μετοχών και στο άρθρο 51 του ίδιου Κανονισμού αναφορικά με τα πρόσθετα στοιχεία της Κατηγορίας 1.

195. Για παράδειγμα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης (subordinated loans), η αποπληρωμή των οποίων δεν εγγυάται από κάποιο εμπράγματο βάρος που να ασφαλίσει την απαίτηση.

196. Όπως ορίζονται στο άρθρο 63 του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013 (CRR).

του εργαλείου του άρθρου 27 του Κανονισμού και σε αυτό καταγράφονται και αναλύονται τα ρεαλιστικά μέτρα που θα λάβει το ανακεφαλαιοποιημένο πιστωτικό ίδρυμα για να διασφαλίσει την βιωσιμότητά του σε βάθος χρόνου, καθότι τα ποσά που εξασφαλίζονται με την απομείωση ή μετατροπή των απαιτήσεων καλύπτουν την ολοκλήρωση της εξυγίανσης και τις ανάγκες λειτουργίας του ιδρύματος για ένα έτος¹⁹⁷ (άρθρο 27 παρ. 13 εδ. β του Κανονισμού). Η εθνική αρχή εξυγίανσης διαβιβάζει τάχιστα το σχέδιο αναδιοργάνωσης στο Συμβούλιο Εξυγίανσης, ενώ προβαίνει και σε αξιολόγηση αυτού εντός δύο εβδομάδων από την διαβίβασή του στο Συμβούλιο. Το Συμβούλιο Εξυγίανσης πρέπει να εγκρίνει το σχέδιο εντός μηνός από την υποβολή του κατόπιν αξιολόγησης του από κοινού με την ΕΚΤ ή την αρμόδια εθνική εποπτική αρχή ή σε αντίθετη περίπτωση να απαιτήσει την τροποποίησή του (άρθρο 16 του Κανονισμού).

Με την ολοκλήρωσή της η διάσωση με ίδια μέσα δεσμεύει αμέσως το πιστωτικό ίδρυμα υπό εξυγίανση και τους μετόχους και πιστωτές που απορρόφησαν τις ζημιές. Παρ' όλα αυτά, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεώνονται από το κράτος μέλος στο οποίο δραστηριοποιούνται να συμπεριλαμβάνουν και να γνωστοποιούν στους αντισυμβαλλομένους τους συμβατική ρήτρα με την οποία θα αναγνωρίζεται από το πρόσωπο που αποκτά απαίτηση οποιουδήποτε είδους κατά του ιδρύματος, ότι σε περίπτωση εφαρμογής καθεστώτος εξυγίανσης ενδέχεται η απαίτηση αυτή να υποστεί απομείωση ή να μετατραπεί σε μετοχές του πιστωτικού ιδρύματος για την ανακεφαλαιοποίησή του ή την συγκέντρωση του κεφαλαίου του μεταβατικού ιδρύματος, αν εφαρμοστεί το αντίστοιχο εργαλείο, και παράλληλα θα συμφωνεί να δεσμεύεται από την ως άνω απομείωση. Η συμβατική αυτή ρήτρα δεν θα αφορά τις υποχρεώσεις που εξαιρούνται από το νόμο κατά το άρθρο 44 παρ. 2 της Οδηγίας (αντίστοιχα άρθρο 27 παρ. 3 του Κανονισμού) και τις καλυπτόμενες καταθέσεις. Σκοπός της είναι να επεκτείνει το ενωσιακό δίκαιο και σε συμβάσεις που θα διέπονται από το δίκαιο τρίτης χώρας, ώστε να εξασφαλιστεί κατά την εξυγίανση η απαραίτητη ομοιόμορφη αντιμετώπιση όλων των απαιτήσεων χωρίς να υφίστανται εξαιρέσεις που δεν έχει προβλέψει ο Κανονισμός και η Οδηγία ή το Συμβούλιο Εξυγίανσης –ή η εθνική αρχή εξυγίανσης κάποιου από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη¹⁹⁸. Η Οδηγία ορίζει επίσης ότι η παράλειψη της συμβατικής ρήτρας δεν μπορεί να αποτρέψει το Συμβούλιο Εξυγίανσης ή την εθνική αρχή εξυγίανσης να ασκήσουν τις εξουσίες απομείωσης ή μετατροπής όταν κρίνεται σκόπιμο¹⁹⁹.

197. Ίσως και παραπάνω σύμφωνα με την διάταξη.

198. Joosen, Bail in mechanisms in the Bank Recovery and Resolution Directive, 2014, 9.

199. Ζήτημα εγείρεται ως προς την επιβολή διοικητικών κυρώσεων από την αρχή εξυγίανσης στο πιστωτικό ίδρυμα που αμέλησε να συμπεριλάβει την ρήτρα περί απομείωσης ή μετατροπής των απαιτήσεων στις συμβάσεις που συνήψε, αλλά και σε επίπεδο ιδιωτικού

7.2.4.4. Η περίπτωση της Κύπρου

Το εργαλείο της διάσωσης με ίδια μέσα έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα μόνο μία φορά, το 2013, κατά την ανακεφαλαιοποίηση του μεγαλύτερου πιστωτικού ιδρύματος της Κύπρου, και μάλιστα όταν ακόμα δεν είχε εκδοθεί η Οδηγία 2014/59/ΕΕ αλλά βρισκόταν στο στάδιο της Πρότασης Οδηγίας²⁰⁰ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η κρίση που γνώρισε ο τραπεζικός τομέας στην Κύπρο υπήρξε συνισταμένη πολλών παραγόντων. Ο συνδυασμός του πλήθους των μη εξυπηρετούμενων δανείων –τα οποία υπολογίζονταν σε ποσό 23 δισ. ευρώ– της γενικότερης χρηματοπιστωτικής κρίσης που έπληξε την Ευρώπη από το 2008 και έπειτα, αλλά κυρίως η απώλεια μεγάλων ποσών που είχαν επενδύσει οι κυπριακές τράπεζες σε ομόλογα του ελληνικού δημοσίου, τα οποία «κουρεύτηκαν» το 2011, είχε ως αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η οικονομική κατάσταση των τραπεζών και τα ίδια κεφάλαιά τους να μειωθούν δραματικά²⁰¹. Ενώπιον αυτών των γεγονότων η Κυπριακή Κυβέρνηση βρέθηκε ανίκανη να στηρίξει με κρατικές ενισχύσεις τα πιστωτικά ιδρύματα, ώστε τελικά το 2012 επισήμως αιτήθηκε βοήθειας από την ΕΕ. Ζήτησε από τους αντιπροσώπους του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της ΕΚΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής την δημιουργία ενός πλαισίου στήριξης των τραπεζών με την παροχή χρηματοδότησης (bail out) ύψους 18 δισεκατ. ευρώ, αίτημα που, όμως, απορρίφθηκε αμέσως. Μετά από σειρά διαπραγματεύσεων έγινε φανερό, ότι το μεγαλύτερο μέρος των πόρων για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών θα προερχόταν από κεφάλαια και μέσα των ίδιων των τραπεζών και η έξωθεν βοήθεια θα παρεχόταν μόνο υπό προϋποθέσεις.

Στις 22 Μαρτίου 2013 εκδόθηκε ο κυπριακός νόμος 17/2013 «*περί εξυγίανσης πιστωτικών και άλλων ιδρυμάτων*» με τον οποίο ενσωματώθηκαν²⁰² στην κυπριακή έννομη τάξη οι ρυθμίσεις της ως άνω Πρότασης Οδηγίας καθώς και η πλειοψηφία των προτεινόμενων εργαλείων εξυγίανσης²⁰³. Ωστόσο, από την μελέτη του συγκεκριμένου νόμου εξάγεται το συμπέρασμα, ότι αποτέλεσε γενική αναπαραγωγή των κυριότερων μέτρων της Πρότασης Οδηγίας, πόνημα που διενεργήθηκε επιδερμικά και όχι σε βάθος ουσίας καθώς σκοπός του ήταν η νομοθετική θεμελίωση των πολιτικών αποφάσεων

δικαίου μπορεί να αναζητηθεί αποζημίωση από το θιγόμενο πρόσωπο λόγω πλημμελούς προσυμβατικής ενημέρωσης από μέρους της τράπεζας. Βλ. και Αλούπη (2015) 77-78.

200. Πρόταση Οδηγίας της 6^{ης} Ιουνίου 2012 για την ανάκαμψη και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων, COM(2012) 280 τελικό.

201. Καραγκούνης/ Ράντου, ΕΕΕυρΔ (2013) 143· Donato, The Cyprus Crisis and the Legal Protection of Foreign Investors, Italian Association for the Study of Economic Asymmetries, Working Papers 2015/3, 5.

202. Για την διακριτική ευχέρεια του εθνικού νομοθέτη να ενσωματώνει διατάξεις ενωσιακών νομοθετικών κειμένων πριν αυτά εκδοθούν (στάδιο πρότασης) βλ. Αλούπη (2015) 72.

203. Στο άρθρο 7 του κυπριακού νόμου 17/2013 εντάχθηκαν τα εξής εργαλεία εξυγίανσης: η αύξηση κεφαλαίου, η πώληση εργασιών, η μεταβίβαση εργασιών σε μεταβατικό ίδρυμα ή σε εταιρεία διαχείρισης και η διάσωση με ίδια μέσα.

που επακολούθησαν. Μερικές ημέρες μετά την δημοσίευση του νόμου λήφθηκε η απόφαση έναρξης της διαδικασίας εξυγίανσης: πρώτα της «Cyprus Popular Bank Public Co Ltd» (ή αλλιώς Λαϊκή Τράπεζα), η οποία μεταβίβασε ορισμένα περιουσιακά της στοιχεία στην Τράπεζα Κύπρου βάσει της Κανονιστικής Πράξης Διοίκησης (ΚΠΔ) υπ' αριθ. 94/2013, και έπειτα της Τράπεζας Κύπρου στην οποία εφαρμόστηκε το εργαλείο αναδιάρθρωσης παθητικού (bail-in) βάσει της ΚΠΔ 103/2013²⁰⁴. Από την εφαρμογή της διάσωσης με ίδια μέσα υπολογίστηκε, ότι οι καταθέσεις που απομειώθηκαν και μετατράπηκαν σε μετοχές του πιστωτικού ιδρύματος –για το ποσό μετά τις 100.000 ευρώ οι οποίες και καλύπτονταν από την Οδηγία 94/19/EΚ που ίσχυε τότε– ανήλθαν σε 8,3 δισεκατ. ευρώ²⁰⁵.

Από τα ως άνω γεγονότα γίνεται φανερό, ότι το εργαλείο της διάσωσης με ίδια μέσα (bail-in) εφαρμόστηκε στην περίπτωση της Κύπρου με μη ενδεδειγμένο τρόπο και αντίθετα προς το πνεύμα των διατάξεων της τότε Πρότασης Οδηγίας. Τα υποκαταστήματα των δύο κυπριακών τραπεζών που βρίσκονταν στην Ελλάδα και στην Αγγλία εξαιρέθηκαν από την εφαρμογή του μέτρου. Αντιθέτως, αποφασίστηκε για τα μεν ελληνικά υποκαταστήματα η πώληση των εργασιών τους στην Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. (ΚΠΔ 97/2013 και ΚΠΔ 98/2013), ενώ για τα υποκαταστήματα της «Cyprus Popular Bank Public Co Ltd» που δραστηριοποιούνταν στην Αγγλία επιλέχθηκε να πωληθούν στην «Bank of Cyprus UK Limited»²⁰⁶. Σχεδόν ένα μήνα μετά την έκδοση του κυπριακού νόμου υπ' αριθ. 17/2013, εκδόθηκε στην Ελλάδα ο Ν. 4150/2013²⁰⁷, οποίες περιελάμβανε την διάταξη του άρθρου 68 σύμφωνα με την οποία «Σε περίπτωση μεταβίβασης, και ανεξαρτήτως του χρόνου συντέλεσης αυτής, στοιχείων ενεργητικού και παθητικού υποκαταστημάτων στην Ελλάδα, τα οποία ανήκουν σε πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλην της Ελλάδας, προς ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, στο πλαίσιο απόφασης εξυγίανσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας μέλους, στην οποία έχουν την έδρα τους τα πιστωτικά ιδρύματα, για τη μεταβίβαση αρκεί η κατάρτιση ιδιωτικού εγγράφου και αυτή σημειώνεται, σε όσες περιπτώσεις απαιτείται, ατελώς στα οικεία δημόσια βιβλία και αρχεία, με αίτηση του προς ον η μεταβίβαση προσώπου. Στην περίπτωση αυτή, η σύμβαση μεταβίβασης που καταρτίζεται με ιδιωτικό έγγραφο, αποτελεί το νόμιμο τίτλο κτήσης των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων, χωρίς την τήρηση οποιασδήποτε άλλης διατύπωσης. (...)Στη συγκεκριμένη μεταβίβαση δεν

204. Αλούπη (2015) 68 και 71· Παγώνη, PRIME Vol 6 (2013) 83.

205. Donato, Working Papers 2015/3, 8.

206. Ιωάννου/ Αιμιλιανίδης, Η Κύπρος και η ΕΕ μετά το κούρεμα των καταθέσεων, 2014, 139 (<http://www.academia.edu/5888899>)· Αλούπη (2015) 70 και 71· Donato, Working Papers 2015/3, 7.

207. ΦΕΚ/Α/102/29.4.2013. Σήμερα η διάταξη του άρθρου 68 Ν. 4150/2013 έχει αντικατασταθεί από την αυτήν του άρθρου 168 Ν. 4261/2014 διατηρώντας την κύρια ρύθμισή της.

εφαρμόζεται το άρθρο 479 του Αστικού Κώδικα. Για το κύρος της μεταβίβασης και το αντιτάξιμό της έναντι τρίτων, οι οποίοι είναι υποκείμενα δικαιωμάτων, υποχρεώσεων ή συμβατικών σχέσεων που μεταφέρονται στο προς η μεταβίβαση πιστωτικό ίδρυμα, δεν απαιτείται αναγγελία προς αυτούς ή συναίνεσή τους (...).» Η ως άνω διάταξη «φωτογραφίζει» την περίπτωση της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων από την κυπριακή προς την ελληνική τράπεζα σε μία προσπάθεια να ολοκληρωθεί η διαδικασία γρήγορα και χωρίς νομοθετικά κενά²⁰⁸ αφού η πώληση αφορούσε αντισυμβαλλόμενα ιδρύματα με διαφορετική έδρα το καθένα. Επομένως δεν ήταν επαρκής η ρύθμιση του άρθρου 4 παρ. 2 Ν. 3458/2006 σύμφωνα με την οποία η λήψη μέτρων αλλοδαπής εξυγιαντικής αρχής κράτους μέλους που όμως ανήκει στην ΕΕ είναι ισχυρή και παράγει αυτοδικαίως αποτελέσματα εντός του ελληνικού χώρου.

Οι δανειστές των υποκαταστημάτων που βρίσκονταν στην Κύπρο βρέθηκαν σε δυσμενέστερη θέση από τους αντίστοιχους οι οποίοι διατηρούσαν αξιώσεις από σύμβαση ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού ή από άλλου είδους συμβάσεις στα υποκαταστήματα της Ελλάδας και της Αγγλίας. Η στρεβλή εφαρμογή του εξυγιαντικού μέσου οδήγησε σε ευθεία καταπάτηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών που ανήκουν στην ίδια κατηγορία και που αποτυπώθηκε εν τέλει στο άρθρο 48 παρ. 2 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ. Μία αντίστοιχη εφαρμογή του bail-in σήμερα θα ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με την διάταξη του άρθρου 15 παρ. 1 περ. στ κατά την οποία «οι πιστωτές της ίδιας τάξεως τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης» αλλά και με το άρθρο 6 Κανονισμού (ΕΕ) 806/2015, όπου ορίζεται ότι μία από τις γενικές αρχές που διέπουν την λειτουργία του SRM είναι η απαγόρευση των διακρίσεων εις βάρος των πιστωτών του πιστωτικού ιδρύματος, είτε αυτοί είναι καταθέτες, είτε επενδυτές κ.ά. λόγω της εθνικότητας ή του τόπου δραστηριοποίησής τους.

8. Το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων (DGS) στο πλαίσιο της εξυγίανσης:

8.1. Η εγγύηση των καταθέσεων διαχρονικά

Η ανάγκη εξασφάλισης των καταθετών, ότι θα έχουν αδιάκοπη και απρόσκοπτη πρόσβαση στις καταθέσεις τους και η δημιουργία τέτοιου είδους εγγυητικών συστημάτων ξεκίνησε πριν πολλές δεκαετίες κατά την διάρκεια της μεγάλης οικονομικής κρίσης του 1929-1933 στις ΗΠΑ (Κραχ)²⁰⁹. Το 1933 μετά από μία μακρά

²⁰⁸. Παγώνη, PRIME Vol 6 (2013) 84.

²⁰⁹. Bradley, A Historical Perspective on Deposit Insurance Coverage, FDIC Banking Review 2000, Vol. 13 (No. 2), 4 επ.

περίοδο τραπεζικής αργίας και την ανάληψη της προεδρίας από τον Ρούσβελτ ψηφίστηκε η Banking Act του 1933 που προέβλεπε, πλην άλλων, και την δημιουργία ενός ομοσπονδιακού συστήματος εγγύησης των καταθέσεων. Αντίστοιχα συστήματα θεσπίστηκαν και σε άλλες χώρες παγκοσμίως ύστερα από μία περίοδο σημαντικής οικονομικής αστάθειας²¹⁰.

Στην Ευρώπη, για αρκετά κράτη μέλη, οι συζητήσεις για την δημιουργία εθνικών συστημάτων που θα κάλυπταν τους καταθέτες σε περιόδους κρίσης άρχισαν στα τέλη της δεκαετίας του 1980²¹¹ και κατέληξαν στην έκδοση της Οδηγίας 94/19/ΕΚ²¹².

Στον ελληνικό χώρο μέχρι και το 1995 δεν υπήρξε καμία πρωτοβουλία για την σύσταση δομής μέσω της οποίας θα εγγυούνταν οι καταθέσεις. Το πρώτο σύστημα εγγύησης καταθέσεων δημιουργήθηκε με το Ν. 2324/1995²¹³ που εναρμόνισε την εθνική νομοθεσία με την Οδηγία 94/19/ΕΚ και ίδρυσε το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων (ΤΕΚ) ως φορέα διαχείρισης αυτού του συστήματος. Με το Ν. 3746/2009²¹⁴, ο οποίος κατήργησε το Ν. 2324/1995, το ΤΕΚ μετονομάστηκε σε Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) καλύπτοντας κατ' αυτόν τον τρόπο και την ανάγκη εξασφάλισης ενός ελάχιστου ποσού –όπως αντίστοιχα ίσχυε για τους καταθέτες– και για τους πελάτες-επενδυτές (σε εναρμόνιση της Οδηγίας 97/9/ΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων για τις περιπτώσεις που τα τελευταία θα βρίσκονταν αντιμέτωπα με προβλήματα αφερεγγυότητας.

Πλέον, το ΤΕΚΕ χωρίζεται σε τρία σκέλη: το Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων²¹⁵, το Σκέλος Κάλυψης Επενδύσεων και το Σκέλος Εξυγίανσης, που προστέθηκε με το Ν. 4021/2011²¹⁶. Κάθε σκέλος διαθέτει αυτοτελή κεφάλαια²¹⁷, ενώ σκοπός του Σκέλους Εξυγίανσης είναι η χρηματοδότηση της διευθέτησης δυνάμει του άρθρου 79 του Κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 και του άρθρου 11 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ όπως αναλύεται κατωτέρω.

210. Καλφάογλου, Οικονομικό Δελτίο ΤτΕ, Τεύχος 39 (2014) 81.

211. Singh/ Walker (2009) 158.

212. Οδηγία 94/19/ΕΚ της 30ής Μαΐου 1994 περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων, ΕΕ 31.5.1994, L 135/5. Αρχικά, το ζήτημα της εγγύησης των καταθέσεων είχε συνδυαστεί με αυτό της εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην από 11.1.1988 πρόταση Οδηγίας (C 36/1 της 8.2.1988) της Επιτροπής. Έπειτα, όμως, οι δύο ως άνω θεματικές διαχωρίστηκαν με αποτέλεσμα την έκδοση δύο ξεχωριστών οδηγιών, της Οδηγίας 94/19/ΕΟΚ και της Οδηγίας 2001/24/ΕΚ. Βλ. Γεροντίδης, ΕπισκεΔ (2012) 303.

213. Νόμος υπ' αριθ. 2324/1995 περί της τροποποίησης της νομοθεσίας για τα Χρηματιστήρια Αξιών, Οργάνωση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ/Α/146/17.7.1995).

214. ΦΕΚ/Α/27/16.2.2009.

215. Φορέας του συστήματος εγγύησης καταθέσεων στην Ελλάδα είναι το Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων του ΤΕΚΕ. Πρβ. άρθρο 104 άρθρου δεύτερου Ν. 4335/2015 με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η BRRD.

216. Για το Ν. 4021/2011 βλ. ανωτέρω υπό 1, κεφάλαιο δεύτερο.

217. Γκόρτσος σε Ρόκα/ Γκόρτσο (2012) 59.

8.1.1. Η Οδηγία 94/19/EK²¹⁸

Με την Οδηγία 94/19/EK έγινε μία πρώτη προσπάθεια εναρμόνισης των βασικών κανόνων για την εγγύηση των καταθέσεων μεταξύ των κρατών της τότε ΕΚ. Οι διατάξεις της όριζαν, ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν ένα –κατ’ ελάχιστο– σύστημα εγγύησης καταθέσεων στο οποίο θα συμμετείχαν τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεωτικώς ούτως ώστε να μπορούν να δέχονται καταθέσεις και στο οποίο θα υπάγονταν και τα υποκαταστήματά τους ακόμα και αν δραστηριοποιούνταν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Με την πρόβλεψη αυτή άρθηκαν οποιαδήποτε εμπόδια είχαν προβληθεί από τα κράτη μέλη σχετικά με την δραστηριοποίηση ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων στο έδαφός τους, επειδή, δηλαδή, δεν καλύπτονταν από τα εθνικά τους συστήματα εγγύησης καταθέσεων²¹⁹. Η οδηγία καίτοι στόχευε και στην προστασία των καταθετών, ως κύριο σκοπό είχε την προστασία της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ως εκ τούτου δεν παρείχε απευθείας δικαίωμα στους καταθέτες να αξιώσουν αποζημίωση από την εποπτική αρχή του κράτους μέλους τους για πλημμελή άσκηση των εποπτικών της καθηκόντων, όταν στερούνταν της πρόσβασης στους λογαριασμούς τους σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας ορισμένου πιστωτικού ιδρύματος²²⁰.

Το ελάχιστο ύψος του ποσού που καλυπτόταν βάσει της οδηγίας δεν φαίνεται να ήταν αρκετά μεγάλο με τα σημερινά δεδομένα, αφού οριζόταν στις 20.000 ευρώ ανά καταθέτη, ανά πιστωτικό ίδρυμα. Ωστόσο τα κράτη μέλη μπορούσαν να προβούν σε διαφορετική ρύθμιση, επειδή η οδηγία ήταν ελάχιστης εναρμόνισης και παρείχε την δυνατότητα διαφοροποίησης. Επομένως, κράτη με ισχυρό τραπεζικό σύστημα θέσπιζαν ανώτερο όριο κάλυψης καθιστώντας πιο ανταγωνιστικά τα πιστωτικά τους ιδρύματα, διότι υψηλότερο εγγυημένο ποσό συνεπαγόταν και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη από μέρους των υποψήφιων καταθετών. Παρατηρείτο λοιπόν μία στρέβλωση του ανταγωνισμού που δεν ευνοούσε την ενιαία αγορά²²¹. Με τις τροποποιήσεις που επέφερε η Οδηγία 2009/14/EK²²² το κατώτατο όριο αυξήθηκε αρχικά στο ποσό των 50.000 ευρώ, ενώ προβλεπόταν και δεύτερη αύξηση ανερχόμενη στο ποσό των

218. Για τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 94/19/EK βλ. Δούβλης (2003) 184 επ· ο ίδιος, σε Δούβλη/Μπώλο, Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτών, 2008, 2019 επ· Γεωργοπούλου, Εγγύηση τραπεζικών καταθέσεων στο κοινοτικό και ελληνικό δίκαιο, ΕΕΕυρΔ 2008, 53 επ.

219 Απόφαση της 13ης Μαΐου 1997, *Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου*, C-233/94, EU:C:1997:231, σκέψεις 18 και 19.

220. Βλ Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2004, *Paul κ.λπ. κατά Bundesrepublik Deutschland*, C-222/02, EU:C:2004:606 και τις εκεί σκέψεις.

221. *Καλφάογλου* (2014) 70.

222. Οδηγία 2009/14/EK της 11ης Μαρτίου 2009 για την τροποποίηση της οδηγίας 94/19/EK περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων όσον αφορά το επίπεδο κάλυψης και την προθεσμία εκταμίευσης, ΕΕ 13.3.2009, L 68/3. Ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 3775/2009 (ΦΕΚ/Α/122/21.7.2009), ο οποίος τροποποίησε το Ν. 3746/2009.

100.000 ευρώ έως 31 Δεκεμβρίου 2010. Επίσης, ο χρόνος καταβολής της αποζημίωσης, όταν οι καταθέσεις καθίσταντο μη διαθέσιμες, περιορίστηκε από τους τρεις μήνες που προβλέπονταν πριν την τροποποίηση, στις 20 εργάσιμες ημέρες με δυνατότητα παράτασης έως 10 εργάσιμες ημέρες μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Ιδιαίτερης βαρύτητας ήταν οι διατάξεις που προέβλεπαν την υποχρέωση λειπομερούς ενημέρωσης των καταθετών, τόσο των υφιστάμενων όσο και των μελλοντικών, για το σύστημα εγγύησης καταθέσεων στο οποίο συμμετείχε το πιστωτικό ίδρυμα καθώς και για το ποσό κάλυψης.

8.1.2. Η Οδηγία 2014/49/ΕΕ²²³

Από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση δεν θα μπορούσε να απουσιάζει ρύθμιση για την προστασία των καταθετών σε περιόδους οικονομικής αστάθειας. Ο πυλώνας για την εγγύηση των καταθέσεων συμπληρώνει τους πυλώνες της εποπτείας και της εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων και συμβάλει στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς²²⁴. Ωστόσο, εν αντιθέσει με τους άλλους δύο, ο τρίτος πυλώνας δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα καθότι δεν έχει θεσπιστεί ενιαίος μηχανισμός που θα εξασφαλίζει την προστασία των καταθετών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά προς το παρόν περιλαμβάνει μόνο την Οδηγία 2014/49/ΕΕ. Εναπόκειται στα κράτη μέλη η μέριμνα για την ίδρυση και διατήρηση συστημάτων εγγύησης καταθέσεων, τα οποία όμως θα λειτουργούν βάσει του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων (single rulebook), δηλαδή βάσει των διατάξεων της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ, η οποία ισχύει για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι μόνο για τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης²²⁵ και είναι πλήρους εναρμόνισης.

Με την Οδηγία 2014/49/ΕΕ καταργήθηκε η τροποποιημένη Οδηγία 94/19/ΕΚ²²⁶ σε μία προσπάθεια επίτευξης της μεγαλύτερης δυνατής εναρμόνισης των δικαίων των κρατών μελών ύστερα από την οικονομική κρίση που γνώρισε η Ευρώπη το 2008 και η οποία εκτυλίσσεται ακόμα.

²²³. Η Οδηγία 2014/49/ΕΕ ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4370/2016 περί Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων (ενσωμάτωση Οδηγίας 2014/49/ΕΕ), Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων και άλλων διατάξεων (ΦΕΚ/Α/37/07.03.2016).

²²⁴. Βλ. αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 37 της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ.

²²⁵. Gortsos (2014) 29.

²²⁶. Η νέα οδηγία αντικατέστησε την Οδηγία 94/19/ΕΚ από τις 4.7.2015, παρόλο που είχε τεθεί σε ισχύ ήδη από 3.7.2014. Ωστόσο δεν έχει ενσωματωθεί ακόμα στην ελληνική έννομη τάξη.

Τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων, που αποτελούν το πεδίο εφαρμογής²²⁷ της νέας Οδηγίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 2, είναι επιφορτισμένα να αποζημιώνουν τους καταθέτες μέχρι το καλυπτόμενο ποσό το οποίο ανέρχεται σε 100.000 ευρώ ανά καταθέτη ανά πιστωτικό ίδρυμα σύμφωνα με το άρθρο 6²²⁸. Η οδηγία εξαιρεί από την κατηγορία των καλυπτόμενων καταθέσεων²²⁹ ορισμένες καταθέσεις που κρίνεται, ότι λόγω του περιορισμένου αριθμού τους η αδυναμία πρόσβασης σε αυτές δεν θα επηρεάσει σημαντικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην περίπτωση της εκκαθάρισης ενός ιδρύματος. Τέτοιου είδους καταθέσεις θα έχουν συνήθως ως δικαιούχους δημόσιες αρχές ή άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Προς τούτο τα κράτη μέλη έχουν την διακριτική ευχέρεια να περιλαμβάνουν στην κατηγορία των καλυπτόμενων καταθέσεων όσες καταθέσεις δημοσίων αρχών, τοπικής κυρίως εμβέλειας, δεν υπερβαίνουν τις 500.000 ευρώ²³⁰.

Δευτερογενώς, συμμετέχουν και στην χρηματοδότηση των διαδικασιών εξυγίανσης με συγκριμένο τρόπο και υπό ειδικά καθορισμένες προϋποθέσεις που θέτουν το άρθρο 79 Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 και το άρθρο 104 Ν. 4335/2015 (άρθρο 109 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ). Επίσης, ένα DGS δύναται να διαθέτει μέρος των χρηματοδοτικών του μέσων προκειμένου να ενισχύσει την ρευστότητα ενός προβληματικού ιδρύματος με σκοπό να αποφευχθεί η πτώχευσή του και η θέση του σε ειδική εκκαθάριση (άρθρο 11 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ).

Οι πόροι των εθνικών DGS προέρχονται από εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν σε αυτά και καταβάλλονται τουλάχιστον άπαξ ετησίως. Έως τις 3 Ιουλίου 2024 τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν εξασφαλίσει ότι κάθε εθνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων θα έχει επιτύχει το επίπεδο-στόχο που ορίζεται στο άρθρο 10 παρ. 2 της Οδηγίας και το οποίο ανέρχεται σε ποσοστό 0,8% επί του συνόλου των καλυπτόμενων καταθέσεων των ιδρυμάτων που συμμετέχουν σε αυτό.

227. Στο πεδίο εφαρμογής εντάσσονται DGS που προβλέπονται με νόμο, συμβατικά DGS τα οποία αναγνωρίζονται επισήμως σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ και θεσμικά, που επίσης αναγνωρίζονται επισήμως. Κάθε ένα από αυτά θα διοικείται από την ορισθείσα αρχή, δηλαδή έναν φορέα που ορίζεται προς αυτόν τον σκοπό. Όταν ο φορέας διοίκησης ανήκει στην ιδιωτική σφαίρα, το κράτος μέλος ορίζει μία δημόσια αρχή για να ασκεί εποπτεία επ' αυτού (άρθρο 2 παρ. 1 περ. 18).

228. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 14 της οδηγίας «προορίζονται αμιγώς για την παροχή αποζημίωσης».

229. Για τους σκοπούς της οδηγίας οι καλυπτόμενες καταθέσεις ορίζονται ως «επιλέξιμες καταθέσεις» στο κείμενο των άρθρων. Ο όρος αυτός δεν θα πρέπει να συγχέεται με τον αντίστοιχο που συναντάται στις διατάξεις περί εξυγίανσης του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 και την Οδηγία 2014/59/ΕΕ και έχει την ακριβώς αντίθετη σημασία, αφού οι «επιλέξιμες» καταθέσεις και υποχρεώσεις υφίστανται την απαραίτητη απομείωση ή μετατροπή προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η διευθέτηση κατά πως ορίζεται στο καθεστώς εξυγίανσης.

230. Για την αιτία εξαίρεσης ορισμένων καταθέσεων βλ άρθρο 5 παρ. 2 περ. β' της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ καθώς και αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 31 της οδηγίας.

Η αποζημίωση των καλυπτόμενων καταθετών θα πρέπει να λαμβάνει χώρα εντός επτά εργάσιμων ημερών από την στιγμή που οι καταθέσεις δεν θα είναι διαθέσιμες, δηλαδή όταν, ενώ αυτές θα καταστεί ληξιπρόθεσμες και απαιτητές, το πιστωτικό ίδρυμα δεν θα είναι σε θέση να αποδώσει το ποσό που περιέχεται στους αντίστοιχους λογαριασμούς.

Το γεγονός ότι τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων θεσπίζονταν πάντοτε σε εθνικό επίπεδο σε συνδυασμό με το ότι η Οδηγία 94/19/EK ήταν ελάχιστης εναρμόνισης οδήγησε τα κράτη μέλη στην καθιέρωση διαφορετικών ελάχιστων ορίων καλυπτόμενων καταθέσεων με μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ τους. Η νέα Οδηγία 2014/49/ΕΕ εκφράζει την θέληση του ευρωπαϊού νομοθέτη να θεσπίσει ενιαίο όριο κάλυψης που θα ευνοεί εμμέσως τόσο την ελευθερία εγκατάστασης πιστωτικών ιδρυμάτων στον ευρωπαϊκό χώρο όσο και με άμεσο τρόπο τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι εάν ένα πιστωτικό ίδρυμα αποφάσιζε να δημιουργήσει υποκαταστήματα σε ορισμένο κράτος μέλος υποδοχής με υψηλότερο όριο κάλυψης καταθέσεων από το αντίστοιχο του κράτους μέλους προέλευσης θα βρισκόταν σε μειονεκτική θέση ως προς τις εγχώριες τράπεζες διότι δεν θα ήταν ανταγωνιστικό αναφορικά με το αίσθημα εμπιστοσύνης που καλλιεργείται στους μελλοντικούς καταθέτες. Με δεδομένο τα ως άνω και την ενδεχόμενη μείωση της εμπιστοσύνης των καταθετών κράτους μέλους με υψηλό όριο κάλυψης, η νέα οδηγία δίνει την δυνατότητα εφαρμογής μεγαλύτερου ορίου κάλυψης για περιορισμένο χρονικό διάστημα –έως τις 31 Δεκεμβρίου 2018 σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 4 της οδηγίας– για τα κράτη μέλη που είχαν ήδη θεσπίσει τέτοιο πριν από την εφαρμογή της Οδηγίας 2009/14/EK που τροποποίησε την οδηγία του 1994 και μόνο αν το ελάχιστο όριο είχε καθοριστεί μέχρι του ποσού των 300.000 ευρώ²³¹.

8.2. Οι προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΕ) 806/2014 για την χρήση των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 11 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ πρωταρχικός σκοπός ενός DGS είναι η αποζημίωση των καλυπτόμενων καταθετών, όταν οι καταθέσεις τους παύσουν να είναι διαθέσιμες στα πλαίσια δράσεων διευθέτησης ή εκκαθάρισης του πιστωτικού ιδρύματος. Όμως, η παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι τα χρηματοδοτικά μέσα ενός DGS παρέχονται από αυτό και για την χρηματοδότηση της εξυγίανσης ενός πιστωτικού ιδρύματος.

231. Βλ. σχετικά αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 23 της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ.

Επί τη βάση, λοιπόν, της προηγούμενης διάταξης, το άρθρο 79 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 προβλέπει την ενεργοποίηση των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων, όταν το Συμβούλιο Εξυγίανσης ή οι εθνικές αρχές εξυγίανσης ασκούν τις εξουσίες διευθέτησης που ορίζονται στα άρθρα 63 έως 72 της BRRD ή εφαρμόζουν κάποιο από τα εργαλεία εξυγίανσης του άρθρου 22 του Κανονισμού υπό την προϋπόθεση ότι οι καταθέτες έχουν πρόσβαση στις καταθέσεις τους. Πρόκειται για άμεση συνεισφορά των διαθεσίμων ενός συστήματος εγγύησης καταθέσεων για την επίτευξη της εξυγίανσης και όχι εμμέσως με την μορφή αποζημίωσης στους καταθέτες. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση εφαρμογής του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα το σύστημα εγγύησης καταθέσεων στο οποίο συμμετέχει το υπό εξυγίανση πιστωτικό ίδρυμα έχει υποχρέωση συνεισφοράς για το ποσό κατά το οποίο θα απομειώνονταν οι καλυμμένες καταθέσεις αν αυτές είχαν συμπεριληφθεί στο πεδίο εφαρμογής της αναδιάρθρωσης παθητικού. Αντίστοιχα, όταν η Αρχή Εξυγίανσης εφαρμόζει κάποιο από τα υπόλοιπα εργαλεία εξυγίανσης το σύστημα εγγύησης καταθέσεων θα ευθύνεται για το ύψος του ποσού κατά το οποίο θα είχαν απομειωθεί οι απαιτήσεις των καλυπτόμενων καταθετών προκειμένου να απορροφήσουν ζημίες ανάλογου ύψους με τις ζημίες των πιστωτών υψηλής εξασφάλισης (άρθρο 109 παρ. 1 περ. α', β' BRRD)²³². Η συνεισφορά του DGS δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από αυτήν που θα παρείχε εάν το πιστωτικό ίδρυμα υπαγόταν τελικά σε ειδική εκκαθάριση. Ο υπολογισμός του ποσού κατά το οποίο θα συμμετέχει το σύστημα εγγύησης καταθέσεων στην εξυγίανση θα γίνει στα πλαίσια των διαδικασιών αποτίμησης του άρθρου 20 του Κανονισμού και κατόπιν διαβούλευσης του Συμβουλίου Εξυγίανσης με την αρχή που έχει οριστεί από το συμμετέχον κράτος μέλος ως αρμόδια να διαχειρίζεται το συγκεκριμένο σύστημα (άρθρο 79 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού).

Το DGS υποκαθίσταται στο σύνολο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των καλυπτόμενων καταθετών εφόσον καταβάλει σε αυτούς την προβλεπόμενη αποζημίωση μετά την θέση του πιστωτικού ιδρύματος σε ειδική εκκαθάριση. Επίσης, δεν μπορεί το σύστημα εγγύησης να υποστεί ζημίες από την καταβολή αποζημιώσεων ή την συμμετοχή στην χρηματοδότηση της εξυγίανσης μεγαλύτερες από εκείνες που θα είχε υποστεί στην περίπτωση της εκκαθάρισης του ιδρύματος.

Σημαντική ρύθμιση είναι επίσης εκείνη της παρ. 4 του άρθρου 79, διότι ορίζει ότι οι καταθέτες των οποίων οι καταθέσεις έχουν μεταβιβαστεί κατά το μέρος που αντιστοιχεί σε ποσό ύψους τουλάχιστον 100.000 ευρώ σε υγιές πιστωτικό ίδρυμα ή σε μεταβατικό ίδρυμα, κατόπιν εφαρμογής ορισμένου καθεστώτος εξυγίανσης, παύουν να έχουν οποιαδήποτε απαίτηση κατά του συστήματος εγγύησης καταθέσεων για το

²³²Ο Κανονισμός παραπέμπει στο άρθρο 109 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ.

μέρος των καταθέσεων τους που έχουν απομείνει στο υπό εξυγίανση ίδρυμα και το οποίο έχει υποστεί απομείωση ή μετατροπή. Το ανώτατο όριο κάλυψης των καταθετών που ορίζεται με την Οδηγία 2014/49/ΕΕ αντιστοιχεί σε 100.000 ευρώ και είναι αιτιολογημένη η απόσβεση οποιασδήποτε απαίτησης που υπερβαίνει το εν λόγω ποσό.

Η διαδικασία εξυγίανσης μπορεί να απαιτεί την συνεισφορά μεγάλου μέρους των χρηματικών διαθεσίμων ενός συστήματος εγγύησης καταθέσεων ανάλογα με το μέγεθος των τραπεζικών εργασιών του υπό εξυγίανση ιδρύματος και του ύψους των καταθέσεων που είχε δεχθεί. Εάν συμβεί αυτό και τα διαθέσιμα μέσα του DGS ελαττωθούν σε λιγότερο από τα 2/3 του 0,8%²³³ του συνόλου των καταθέσεων που καλύπτονται από το συγκεκριμένο σύστημα οι τακτικές εισφορές των ιδρυμάτων αυξάνονται, ώστε να μπορεί να καλυφθεί το επίπεδο-στόχος μέσα σε διάστημα έξι ετών αντί των δέκα ετών που προβλέπονται από την Οδηγία από τότε που τέθηκε σε ισχύ – το 2014.

233. Το συγκεκριμένο ποσοστό αποτελεί το επίπεδο-στόχο που θέτει η Οδηγία 2014/49/ΕΕ και αντιστοιχεί στο ποσό που πρέπει να έχει συγκεντρώσει το σύστημα βάσει του άρθρου 10 παρ. 2.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση που προηγήθηκε σκιαγραφεί τα κύρια χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης εντός του οποίου δρουν το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, οι εθνικές αρχές εξυγίανσης, η Επιτροπή και το Συμβούλιο από το στάδιο της σχεδίασης της διευθέτησης και της έγκαιρης παρέμβασης των αρμόδιων Αρχών Εξυγίανσης έως και την έγκριση και εφαρμογή των καθεστώτων εξυγίανσης, όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα πρόκειται να καταρρεύσει οικονομικά ή όταν αυτό έχει ήδη συντελεστεί. Έγινε επίσης μία σύνδεση των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων με τον SRM μέσω της χρήσης που έχουν αυτά στις εξυγιαντικές διαδικασίες, ενώ μέσω της περιγραφής σε αδρές γραμμές του νομοθετικού πλαισίου που ίσχυε μέχρι πρότινος επιχειρήθηκε η ανάδειξη των κύριων διαφορών ανάμεσα στο παλαιό και το νέο σύστημα τόσο από κανονιστικής απόψεως όσο και από την σκοπιά της διαφορετικής στοχοθεσίας μεταξύ των δύο νομοθετών.

Παρατηρείται μία συνέχεια από το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο ήταν κατά βάση εθνικό, στο καινούριο που έχει διαμορφωθεί κατόπιν της έκδοσης του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 και της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ, όπου ο ευρωπαϊός νομοθέτης έχει θέσει ως προτεραιότητα την σταθερότητα και εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος ακόμα και μπροστά σε φαινόμενα παθογένειας της οικονομίας με την ταυτόχρονη προστασία των καταθετών και την απορρόφηση των ζημιών που συνεπάγεται η εξυγίανση ενός προβληματικού πιστωτικού ιδρύματος πρώτα από τους μετόχους και ύστερα από τους πιστωτές. Η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων του υπό εξυγίανση ιδρύματος και η σύσταση μεταβατικού ιδρύματος ως μέτρα εξυγίανσης που ορίζονταν με το Ν. 4261/2014 προβλέπονται και από τον Κανονισμό, αλλά με σημαντικές αλλαγές κυρίως ως προς την χρηματοδότηση αυτών των μέσων, η οποία πλέον θα προέρχεται αυστηρώς από το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα.

Η λειτουργία του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης είναι απλή ως ιδέα. Ωστόσο οι διαδικασίες που θεσπίζονται για την επίτευξη των στόχων της εξυγίανσης και των ζητημάτων που ανακύπτουν περιγράφονται με αρκετά τεχνικό τρόπο και με την πρώτη ανάγνωση των άρθρων του Κανονισμού μοιάζουν πολύπλοκες και δύσκολες στην εφαρμογή, καθώς απαιτούν λεπτομερείς οικονομικές αναλύσεις αλλά και την συντονισμένη δράση όλων των οργάνων της εξυγίανσης σε μικρό χρονικό διάστημα. Το γεγονός ότι η νομοθεσία, με την οποία πήρε μορφή ο δεύτερος πυλώνας της Τραπεζικής Ένωσης, διαμορφώθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα υπό την σκιά της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης ενδεχομένως να θέσει εμπόδια στην αποτελεσματική εφαρμογή του Κανονισμού και της Οδηγίας. Απομένει να διαπιστωθεί στην πράξη εάν

όσα ορίζει ο ευρωπαϊός νομοθέτης είναι εύκολα υλοποιήσιμα και κυρίως εάν θα συμβάλλουν στην διατήρηση της σταθερότητας της τραπεζικής αγοράς μέσω της πρόληψης και διαχείρισης μελλοντικών κρίσεων.

Αναφορικά με την αναγκαιότητα δημιουργίας του Κανονισμού, αφού προϋπήρχε η Οδηγία 2014/59/ΕΕ και τα θέματα που αυτή ρύθμιζε είναι εν πολλοίς όμοια με τα αντίστοιχα που ρυθμίζει ο Κανονισμός (κυρίως τα εργαλεία εξυγίανσης), η απάντηση προέρχεται από τον ίδιο τον Κανονισμό και συγκεκριμένα από την αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 10. Με την Οδηγία θεσπίζονται κανόνες ελάχιστης εναρμόνισης και εναπόκειται στα κράτη μέλη η απόφαση για το πώς θα εναρμονίσουν την εθνική τους νομοθεσία με την Οδηγία αλλά και το πώς θα εφαρμοστούν τα εργαλεία εξυγίανσης από τις εθνικές αρχές εξυγίανσης. Όμως, έπρεπε να εξασφαλιστεί, ότι οι καίριες σημασίας αποφάσεις και οι γενικές γραμμές δράσης, ιδίως για τα συστημικά πιστωτικά ιδρύματα, θα λαμβάνονταν σε κεντρικό επίπεδο και θα ήταν ενιαίες για όλα τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ. Για να καλυφθεί αυτή η ανάγκη, λοιπόν, εκδόθηκε ο εν λόγω Κανονισμός που θεσμοθέτησε τον SRM αλλά και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, απαραίτητο στοιχείο για την επαρκή χρηματοδότηση της εξυγίανσης. Εναρμονίστηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο οι δύο πρώτοι πυλώνες της Τραπεζικής Ένωσης κατά το σκέλος της δημιουργίας ενιαίων μηχανισμών δράσης.

Σε αντίθεση έρχεται ο τρίτος πυλώνας της εγγύησης των καταθέσεων, όπου η δημιουργία συστημάτων εγγύησης παραμένει σε εθνικό επίπεδο ακόμα και για όσα πιστωτικά ιδρύματα εποπτεύονται από την ΕΚΤ και που στην περίπτωση οικονομικής τους κατάρρευσης η διευθέτησή τους θα σχεδιαστεί και θα αποφασιστεί από το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, δηλαδή από ευρωπαϊκούς και όχι από εθνικούς φορείς. Συν τις άλλους το επίπεδο-στόχος που έχει τεθεί φαίνεται να είναι υπερβολικά χαμηλό για να καλύψει τους καταθέτες ενός μεγάλου πιστωτικού ιδρύματος με πλήθος υποκαταστημάτων. Η συγκεκριμένη ρύθμιση του άρθρου 10 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ φαίνεται ιδιαίτερα ανεπαρκής ιδίως εάν, και βάσει των παραδειγμάτων από τα πρόσφατα οικονομικά γεγονότα στη χώρα μας, παραστεί η ανάγκη να τεθούν υπό εξυγίανση περισσότερα του ενός πιστωτικά ιδρύματα. Η διαπίστωση αυτή επιρρωνύεται και από την σύγκριση του επιπέδου-στόχου των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων με αυτό του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης. Το επίπεδο-στόχος για το τελευταίο έχει οριστεί στο 1% του συνόλου των καλυπτόμενων καταθέσεων όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν νόμιμα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη, δηλαδή είναι υψηλότερο κατά 0,2% από το αντίστοιχο ενός εθνικού DGS, παρά το γεγονός ότι η αποστολή του δεν είναι η αποζημίωση των καλυπτόμενων καταθετών αλλά η αποτελεσματική εφαρμογή των εργαλείων εξυγίανσης μέσω των οικονομικών του πόρων αν υπάρξουν χρηματοδοτικά κενά (funding gaps) στην εξυγίανση.

Καταλήγοντας θεωρώ, ότι, αν και αποτρέπεται η κατασπατάληση δημοσίου χρήματος, το σύστημα εξυγίανσης που θεσπίζεται με τον Κανονισμό αναφορικά με την εφαρμογή των εργαλείων εξυγίανσης –ιδιαίτερα το εργαλείο της αναδιάρθρωσης παθητικού (bail-in)– είναι αρκετά άδικο πρωτίστως για τους καταθέτες και δευτερευόντως για τους μετόχους και τους πιστωτές. Όσον αφορά τους καταθέτες, το εργαλείο της διάσωσης με ίδια μέσα είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει στην απομείωση των καταθέσεων τους για τα ποσά άνω των 100.000 ευρώ –καλυπτόμενο ποσό– (haircut). Όσον αφορά τους μετόχους είναι απολύτως λογικό και δικαιολογημένο να καθίστανται οι πρώτοι που θα απορροφήσουν τις ζημίες που συνεπάγεται η εξυγιαντική διαδικασία με δεδομένο ότι η απόφασή τους να επενδύσουν σε μετοχές ενός πιστωτικού ιδρύματος, που αποδείχθηκε εν τέλει μη φερέγγυο, ενέχει το ρίσκο που ενυπάρχει σε όλες τις επενδύσεις και τις επιχειρηματικές αποφάσεις και το οποίο είναι αποδεκτό. Επιπλέον, τα οφέλη που καρπώνονται από τις μετοχές τους λαμβάνοντας το μέρισμα που τους αναλογεί είναι πολύ μεγαλύτερα από τους τόκους που εισπράττουν οι καταθέτες για τις καταθέσεις που διατηρούν στο πιστωτικό ίδρυμα. Εξαίρεση, βέβαια, αποτελούν οι μικρομέτοχοι που μπορεί να βγουν διπλά ζημιωμένοι, εφόσον διατηρούν και καταθέσεις στο συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα. Επιπλέον, στις τράπεζες, όπως σε όλες τις ανώνυμες εταιρείες, γίνεται διάκριση μεταξύ του φορέα της περιουσίας και του φορέα της διοίκησης της επιχείρησης. Οι λάθος ενέργειες του διοικητικού οργάνου και των προσώπων σε καίριες διοικητικές θέσεις που μπορεί να οδηγήσουν στην οικονομική κατάρρευση του πιστωτικού ιδρύματος μοιραία θα επηρεάσουν όλες τις κατηγορίες των μετόχων, δηλαδή όχι μόνο τους μεγαλομετόχους αλλά και τους μετόχους με μικρό αριθμό μετοχών, οι οποίοι, ως μειοψηφία, μπορεί να μην έχουν λόγο στην χάραξη της επιχειρηματικής πολιτικής του ιδρύματος.

Όσο επαρκές όμως και αν εμφανίζεται το προσφάτως δημιουργηθέν κανονιστικό πλαίσιο για την εξυγίανση των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων, κατά την άποψή μου, η μεγαλύτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στο πεδίο της εποπτείας και στην πρόληψη φαινομένων κρίσεων φερεγγυότητας. Τη στιγμή που θα κληθούν να αναλάβουν δράση το Συμβούλιο Εξυγίανσης και οι εθνικές αρχές εξυγίανσης είναι ήδη αργά, όχι τόσο για το υγιές τμήμα (απαιτήσεις και υποχρεώσεις) του προβληματικού ιδρύματος το οποίο θα διασωθεί με την εφαρμογή των εργαλείων εξυγίανσης, όσο για την ευρωστία του συνολικού χρηματοπιστωτικού τομέα και για την εμπιστοσύνη του κοινού, η οποία μοιραία θα κλονιστεί παρά το γεγονός ότι θα αποφευχθούν φαινόμενα bank run μέσω και του πλαισίου της εγγύησης των καταθέσεων. Ορθά, λοιπόν, προηγήθηκε η διαμόρφωση του πυλώνα της εποπτείας ακολουθούμενος βεβαίως από αυτόν της εξυγίανσης, ενώ και οι δύο αλληλοεξαρτώνται και αλληλοσυμπληρώνονται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αλεξανδρίδου Ε., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών-Κεφαλαιουχικές Εταιρίες, Τεύχος Β', 2009³.

Αλούπη Ο., Η Οδηγία 2014/59 για την Εκκαθάριση & Εξυγίανση Πιστωτικών Ιδρυμάτων, 2015.

Αυγητίδης Δ./ Καραγκουνίδης Α., Η συμμετοχή στην ανακεφαλαιοποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων (Ν. 3864/2010) υπό το πρίσμα του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου (γνωμ.), ΧρηΔικ 2013, 197.

Γεροντίδης Ι., Προλεγόμενα στο δίκαιο της εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΕπισκεΔ 2012, 299.

Ο ίδιος, Εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και δικαιώματα μετόχων τραπεζικών ανωνύμων εταιρειών στο εθνικό και ενωσιακό δίκαιο, ΕΕμπΔ 2013, 549.

Γεωργοπούλου Χ., Εγγύηση τραπεζικών καταθέσεων στο κοινοτικό και ελληνικό δίκαιο, ΕΕΕυρΔ 2008, 53.

Γκόρτσος Χ., Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση de Larosière», ΧρηΔικ 2009, 5.

Ο ίδιος, Η πορεία προς την «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: θεσμικές και κανονιστικές διαστάσεις και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, ΧρηΔικ 2013, 389.

Ο ίδιος, Η χορήγηση τελικού αναχρηματοδοτικού δανεισμού σε φερέγγυα πιστωτικά ιδρύματα στην ευρωζώνη: μία αναλυτική παρουσίαση του μηχανισμού χορήγησης έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα ("ELA"), ΧρηΔικ 2014, 381.

Ο ίδιος, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης, 2014.

Ο ίδιος, Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως εποπτική αρχή στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα: Μια μείζονος σημασίας θεσμική τομή, Εισήγηση στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Δημοσίου Δικαίου (EPLO), 2014 (διαθέσιμο σε http://www.hba.gr/7Omilies-parousiaseis/UplFiles/parousiaseis/secgen/EBU_Presentation_EPLO_Nov2014.pdf).

Ο ίδιος, Πρόληψη και διαχείριση «τραπεζικών κρίσεων φερεγγυότητας», σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και το ελληνικό δημόσιο τραπεζικό δίκαιο: μια συνοπτική θεώρηση, ΔΕΕ 2015, 577.

Δαγτόγλου Π.Δ., Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα, 2012⁴.

Δούβλης Β., Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Δίκαιο, 2003.

Δούβλης Β. /Μπώλος Α., Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτών, 2008.

Ιωάννου Χ./ Αιμιλιανίδης Α., Η Κύπρος και η ΕΕ μετά το κούρεμα των καταθέσεων, 2014 (διαθέσιμο σε <http://www.academia.edu/5888899>).

Καλφάογλου Φ., Το πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, Οικονομικό Δελτίο ΤτΕ, Τεύχος 36, 2012, 47.

Ο ίδιος, Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση: «Εξευρωπαϊσμός» του χρηματοοικονομικού πλέγματος ασφάλειας των τραπεζών, Οικονομικό Δελτίο ΤτΕ, Τεύχος 39, 2014, 43.

Κανελλόπουλος Π., Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2003⁴.

Καραγκούνης Δ./ Ράντου Μ., Η νομική φύση των πράξεων του Eurogroup, ΕΕΕυρΔ 2013, 139.

Παγώνη Σ., Εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων: πρόσφατες εξελίξεις στην αναδιάρθρωση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος, PRIME Vol 6, 2013, 67 (διαθέσιμο σε <http://prime.teilar.gr/vol6.html>).

Παπαγιάννης Δ., Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 2011⁴.

Περάκης Ε., Ο ν. 3458/2006 για την εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΧρηΔικ 2007, 13.

Ο ίδιος, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2012.

Ρόκας Ν./Γκόρτσος Χ., Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2012.

Ρούσσης Δ., Δίκαιο Εκκαθάρισης Τραπεζών, 2014.

Στεφάνου Κ., Από τη διάσωση κρατών στην εξυγίανση τραπεζών- Δικαιοπολιτική θεμελίωση και νομικά ερείσματα των ευρωπαϊκών μηχανισμών αλληλεγγύης, ΕΕΕυρΔ 2014, 99.

Τάχος Α., Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 2008⁹.

Τσιμπανούλης Δ., Το δίκαιο της εξυγίανσης και αναδιοργάνωσης των τραπεζών: Από την εξαίρεση στον κανόνα, σε «Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας- 23^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου», 2013, 235.

Τσολακίδης Ζ., Η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων πιστωτικού ιδρύματος (άρθρα 63Δ-63Ε Ν. 3601/2007) υπό το πρίσμα του ιδιωτικού δικαίου, ΧρηΔικ 2012, 361.

Φαρσαρώτας Ι., Κατανοώντας τη σύγχρονη τραπεζική, 2009.

Ψαρουδάκης Γ., Η συστημική σταθερότητα στο ελληνικό δίκαιο, ΕΕμπΔ 2013, 494.

Ψυχομάνης Σ., Δίκαιο του Τραπεζικού Συστήματος, 2009².

Ο ίδιος, Τράπεζες και οικονομική κρίση, ΝοΒ 2014, 850.

Ξενόγλωση

Aloupi O., The after-crisis global supervisory and regulatory reforms: A critical review under the perspectives of necessity and achievability, ΧρηΔικ 2015, 185.

Avalos F. /Moreno R. /Romero T., Leverage on the buy side, BIS Working Papers No 517, 2015.

Bradley C., A Historical Perspective on Deposit Insurance Coverage, FDIC Banking Review 2000, Vol. 13 (No. 2), 1.

Cetin N., Restructuring an Insolvent Bank, 2014.

Donato G., The Cyprus Crisis and the Legal Protection of Foreign Investors, Italian Association for the Study of Economic Asymmetries, Working Papers 2015/3.

Goodhart C.A.E./ Schoenmaker D., Institutional Separation Between Supervisory and Monetary Agencies, LSE Financial Markets Group, Special Paper No 52.

Goodhart C.A.E., The Organisational Structure of Banking Supervision, FSI Occasional Papers No. 1, 2000.

Gortsos C., The “single supervisory mechanism”: a major building block towards a European Banking Union (the full Europeanisation of the “bank safety net”, ΧρηΔικ 2013, 5.

Ο ίδιος, The new EU Directive (2014/49/EU) on deposit guarantee schemes: an element of the European Banking Union, 2014.

Ο ίδιος, The Single Resolution Mechanism (SRM) and the Single Resolution Fund (SRF): A Comprehensive Review of the second main pillar of the European Banking Union, 2015.

Hadjiemmanuil C., Bank Resolution Financing in the Banking Union, LSE Law, Society and Economy Working Papers 6/2015.

Haentjens M., Bank Recovery and Resolution: An Overview of International Initiatives, International Insolvency Law Review 3/2014, 255.

Joosen B., Bail in mechanisms in the Bank Recovery and Resolution Directive, Annual Conference 6.11.2014 conducted by Netherlands Association for Comparative and International Insolvency Law.

Micossi S./ Bruzzone G./ Carmassi J., The New European Framework for Managing Bank Crises, CEPS Policy Brief No 304, 2013.

Morra C., From the Single Supervisory Mechanism to the Banking Union-The role of the ECB and the EBA, LUISS Guido Carli, School of European Political Economy, Working Paper 2/2014.

Nagy A./ Pete S./ Benyovszki A./ Petru T./ Györfy L., The de Larosière Report Regarding the new Structure of European System of Financial Supervision, Theoretical and Applied Economics Volume XVII (2010), No. 11(552), p. 5.

Schäfer D./ Zimmermann K., Bad Bank(s) and Recapitalization of the Banking Sector, DIW Berlin Discussion Paper No. 897, 2009.

Singh D./ Walker D., The European Deposit Guarantee Directive: an appraisal of the reforms (in *LaBrosse J.R./ Olivares-Caminal R./ Singh D. eds.*, Financial Crisis Management and Bank Resolution), 2009, 155.

The High-Level Group on Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosière, Report, Brussels, 25 February 2009. (http://ec.europa.eu/finance/general-policy/committees/index_en.htm).

Thole C., Bank Crisis Management and Resolution-Core features of the Bank Recovery and Resolution Directive, International Conference on European Banking Regulation 2014.

Wiggins R./ Wedow M. / Metrick A., European Banking Union A: The Single Supervisory Mechanism, Yale Program on Financial Stability Case Study 2014-5A-V1.

Wymeers E., Banking Union; Aspects of the Single Supervisory Mechanism and the Single Resolution Mechanism compared, ECGI Working Paper Series in Law, Working Paper N°. 290/2015.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.el.html>

<http://www.hba.gr/Index.asp?Menu=7>

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/deia/default.aspx>

http://ec.europa.eu/finance/insurance/solvency/solvency2/index_en.htm

http://ec.europa.eu/finance/general-policy/committees/index_en.htm

http://europa.eu/about-eu/agencies/index_el.htm

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuid=FTU_3.2.5.html

<http://www.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/>

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_en.htm

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Meroni κατά Ανωτάτης Αρχής, C-9/56, EU:C:1958:7, σελ. 29
- Pafitis κ.λπ. κατά Trapeza Kentrikis Ellados A.E. κ.λπ, C-441/93, EU:C:1996:92, σελ. 52
- Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου, C-84/94, EU:C:1996:431, σελ. 53
- The Queen κατά Ministry of Agriculture, Fisheries and Food και Commissioners of Customs & Excise, ex parte National Farmers' Union κ.λπ., C-157/96, EU:C:1998:191, σελ. 53
- Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG κατά Hauptzollamt Hamburg-Jonas, C-210/00, EU:C:2002:440, σελ. 53
- British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, σελ. 53
- IATA και ELFAA κατά Department for Transport, C-344/04, EU:C:2006:10, σελ. 53
- Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-233/94, EU:C:1997:231, σελ. 79
- Paul κ.λπ. κατά Bundesrepublik Deutschland, C-222/02, EU:C:2004:606, σελ. 79

ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

(Οι αριθμοί παραπέμπουν στις σελίδες της εργασίας)

Αναδιάρθρωση παθητικού βλ. διάσωση
με ίδια μέσα

Ανάκαμψη 3 (υποσ. 8), 20, 75 (υποσ. 200)

-σχέδιο 15, 46

Αναλογικότητα 20, 22 (υποσ. 75), 47, 53

Αποτίμηση 46, 54-57, 72, 83

Αρχή ίσης μεταχείρισης των πιστωτών
49, 77

Asset securitization βλ. τιτλοποίηση
απαιτήσεων

Asset separation βλ. διαχωρισμός
περιουσιακών στοιχείων

Αύξηση κεφαλαίου 15, 16, 19, 21, 22,
34, 45 (υποσ. 126), 52, 61, 62, 75
(υποσ. 203)

Αφερεγγυότητα 9, 16, 17 (υποσ. 61), 19
(υποσ. 70), 21, 24, 41 (υποσ. 120),
51, 78

-κανονικές διαδικασίες 2, 44, 49

Bail-in βλ. διάσωση με ίδια μέσα

Bank

-bad βλ. τράπεζα κακή

-good βλ. τράπεζα καλή

Bank run 18, 20, 87

Bridge institution βλ. μεταβατικό ίδρυμα

DGS βλ. καταθέσεις σύστημα εγγύησης

Δημόσιο συμφέρον 23 (υποσ. 82), 30,
50, 52, 53, 55

Διακυβερνητική Συμφωνία 11, 34, 35, 37
(υποσ. 111)

Διάσωση με ίδια μέσα 33 (υποσ. 99), 43
(υποσ. 121), 45 (υποσ. 125), 47, 55,
58, 64, 67-71, 72 (υποσ. 192), 73-76,
83, 87

Διατραπεζικός δανεισμός 19

Διαχωρισμός περιουσιακών στοιχείων
43 (υποσ. 121), 55, 58, 66, 67, 69

Διευθέτηση 2, 3, 8, 9, 11, 13, 27, 29, 33,
37, 40-42, 45, 47, 50, 54, 66, 68, 78,
81 (υποσ. 229), 83, 85, 86

Δικαίωμα προτίμησης μετόχων 22, 51,
52

Domino effect 19, 43 (υποσ. 122)

Early intervention βλ. έγκαιρη παρέμβαση

Έγκαιρη παρέμβαση 10, 28, 40, 46, 50,
54, 85

ECOFIN 27, 28 (υποσ. 90), 29

Ελάχιστη απαίτηση για ίδια κεφάλαια και
επιλέξιμες υποχρεώσεις 42, 45,

Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός 8
(υποσ. 28), 9, 10, 11 (υποσ. 39), 18
(υποσ. 66), 36 (υποσ. 106)

Εντολή Μεταβίβασης 2 (υποσ. 4), 22,
23, 26 (υποσ. 87), 60 (υποσ. 161), 61

Ενυπόθηκα δάνεια χαμηλής
εξασφάλισης 23 (υποσ. 80)

Ενυπόθηκο ομόλογο 70

Εξυγίανση

-αρχή 22 (υποσ. 75), 32, 39, 40, 42-44, 46, 47, 58, 60, 63, 64, 66-69, 73, 74, 83

-δυνατότητα 40-42, 44, 57 (υποσ. 157),

-ενιαίο συμβούλιο 3, 27-29 (υποσ. 92), 37, 85, 86, 88

-ενιαίο ταμείο 1 (υποσ. 1), 3, 8, 11, 27, 28, 30 (υποσ. 95), 33, 34, 37, 40, 41, 45, 57, 86

-ενιαίος μηχανισμός 1 (υποσ. 1), 3, 8, 11, 27, 33 (υποσ. 101), 35-38, 47, 48, 50, 85

-εργαλεία 24, 28, 31, 40, 43 (υποσ. 121), 49, 55-58, 65, 69, 75 (υποσ. 203), 83, 86

-μέτρα 2 (υποσ. 4), 3, 15, 17-22 (υποσ. 75), 29, 61, 62, 66, 85, 87

-καθεστώς 13, 20, 21, 29, 32, 47, 49, 50, 55-56, 58, 60, 63, 65, 69, 72 (υποσ. 192), 81 (υποσ. 229)

-στόχοι 47, 53, 54, 85

-σχεδιασμός 40, 42

-σχέδιο 40-42, 46, 50, 70

Επιτροπή de Larosière 7

Επίτροπος 17, 22, 62

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα 2 (υποσ. 4), 5 (υποσ. 13), 6, 8 (υποσ. 28), 9

Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU) 5

Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) 5

Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ) 7

Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση 1, 2 (υποσ. 4), 3, 5, 8, 9, 13, 18, 27, 33 (υποσ. 101), 45, 68, 80

Ευρωσύστημα (Eurosysteem) 5 (υποσ. 13), 6

European Banking Authority (EBA) 7 (υποσ. 21), 31 (υποσ. 97), 32, 43 (υποσ. 122), 73

European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) 6 (υποσ. 17), 7 (υποσ. 21)

European safety net 1

European Securities and Markets Authority (ESMA) 7 (υποσ. 21)

European Systemic Risk Board (ESRB) 8, 43 (υποσ. 122)

Financial leverage βλ. μόχλευση

Θεσμικό Σύστημα Προστασίας (ΘΣΠ) 50

Καταθέσεις

-εγγυημένες 70

-σύστημα εγγύησης 12, 77-81, 83, 84

Κίνδυνος

-ηθικός 69

-μετάδοσης 43 (υποσ. 122), 70

-συστημικός 43 (υποσ. 122)

Κρίση τραπεζικής φερεγγυότητας 1

Lender of last resort 1 (υποσ. 2)

Μεταβατικό ίδρυμα 2 (υποσ. 4), 17, 21, 23-26, 43 (υποσ. 121), 54, 55, 57, 58, 59, 63-67, 72 (υποσ. 190), 74, 75 (υποσ. 203), 83, 86

Μέτρα πρόληψης 14

Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities (MREL) βλ.

ελάχιστη απαίτηση για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις

Moral hazard βλ. κίνδυνος ηθικός

Mortgage bond βλ. ενυπόθηκο δάνειο

Μόχλευση 45

Οικονομική οντότητα 2, 11, 20, 40 (υποσ. 116), 42, 44, 64

Par condicio creditorum βλ. αρχή ίσης μεταχείρισης των πιστωτών

Πτώχευση 14, 21, 29, 41, 48, 50, 51, 81

Πώληση δραστηριοτήτων 43 (υποσ. 121), 55, 57-61, 63-65, 69

Resolution βλ. εξυγίανση

Resolvability assessment βλ. εξυγίανση δυνατότητα

Ρευστότητα 1 (υποσ. 2), 2, 9, 15, 17, 19 (υποσ. 71), 41, 43, 45, 50 (υποσ. 137), 51, 60, 62, 67, 81

Risk

-of contagion βλ. κίνδυνος μετάδοσης

-systemic βλ. κίνδυνος συστημικός

Sale of business βλ. πώληση δραστηριοτήτων

Σημαντικές δυσμενείς συνέπειες 43 (υποσ. 122), 44, 47

Single Resolution Mechanism (SRM) βλ. εξυγίανση ενιαίος μηχανισμός

Single rulebook 9, 12, 80

Single Supervision Mechanism (SSM) βλ. Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός

Συμμετέχον κράτος 10, 30, 31 (υποσ. 97)-34, 37-40, 46, 48, 67, 74, 83, 86

Subordinated debts βλ. ενυπόθηκα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης

Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) 18 (υποσ. 64), 19, 25, 78, 80 (υποσ. 223)

Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) 25, 61, 62, 64, 66, 67

Τιτλοποίηση απαιτήσεων 23 (υποσ. 80), 66

Τράπεζα κακή και καλή 66

Υποχρεώσεις

-απλουστευμένες 44, 57 (υποσ. 157)

-επιλέξιμες 32, 45, 55, 57 (υποσ. 157), 69 (υποσ. 184), 70, 71, 73

Ultimum refugium 51

Χρηματοοικονομική εταιρεία

συμμετοχών 2 (υποσ. 5), 36

-μεικτή 2 (υποσ. 5), 36

Χρηματοπιστωτικό σύστημα 1, 7, 8, 13, 14, 18-20, 37, 43, 44, 46, 57, 60, 76, 81, 85